Hallfreds Saga

Öfversättning från Isländskan

jemte

Anmärkningar.

Akademisk Afhandling,

som med

Vidtberömda Filosofiska Fakultetens i Lund tillstånd,

för vinnande af Filosofiska Graden,

kommer att offentligen försvaras

af

S. H. B. SVENSSON,

Filos. Kand., Smål.

å Auditorium N:o 1, Onsdagen den 11 Maj,

kl. 9 f. m.

Lund,

Håkan Ohlssons Boktryckeri,

1864.

Inledning.

De Isländska sagorna kunna hänföras till tre hufvudperioder, allt efter de olika tidpunkter, de beröra. Den första perioden omfattar landnamstiden (870—930), den andra tager sin början med 930 och slutar emellan 980 och 1000. Den tredje perioden, "hin mikla söguöld Íslands", slutar år 1030 (Vigf. um tímat. 185). De flesta sagorna sträcka sig ända upp till landnamstiden genom de ättledningar, de innehålla, och vidröra i de flesta fall minst tvenne af de ofvannämda perioderna, och vid en sagas hänförande till en viss period måste man fästa sig blott vid hufvudhändelserna. Föreliggande saga tager sin början i andra perioden (jfr. sid. 7) och Vigf. (um tímat. 382) bestämmer året för Ottars och Åvaldes ankomst till Island till 965. Sagan slutar med Hallfreds död, som inträffade mellan åren 1007 och 1015 (troligen 1014 se not. a[89]). Sagan står alltså på gränsen mellan de två sista perioderna. Hallfred, som af Olof Tryggvason fått tillnamnet Vandrædaskald ɔ: en vansklig skald (jfr. sid. 32), anses vara en af Islands yppersta skalder, och såsom bevis härför tjena de talrika citat ur hans sånger, som förekomma i SE. Hans skaldestycken utgöra derjemte den bästa källan till Olof Tryggvasons historia. Snorre yttrar (Hkr. ÓT. kap. 90): af H a l l f r e ð a r k v æ ð u m t ö k u m v è r h e l s t v í s i n d i o k s a n n i n d i þ a t e r s a g t e r f r á Ó l a f i k o n u n g i T r y g g v a s y n i. Han förtjenar äfven uppmärksamhet såsom typ för de nyomvända kristna i Norden. Fastän kristen, behåller han i sina dikter de gamla hedniska omskrifningarne, och prisar de

gamle gudarna, hvarigenom han äfven ådrog sig konung Olofs misshag (jfr. sid. 35, 36). Hans kristendomskunskap tyckes hafva inskränkt sig till credo och pater noster, hvilket konung Olof (enligt FmS. och Flatb.) låt honom inhemta först efter dopet. När konung Olof ej ville höra en sång, som Hallfred författat till hans ära, hotar denne att öfvergifva kristendomen (sid. 32). Af allt detta kan man se, att han endast uppfattat det yttre af kristendomen och att den ingalunda inträngt i och förmildrat hans hårda sinne (jfr. Maurer die Bekehr. I. 371).

Hallfreds saga har kommit till efterverlden i en kortare och en längre form, af hvilken senare tvenne olika redactioner finnas. Den förra kortare formen är den, som här blifvit öfversatt, och kan med fullt skäl antagas för den ursprungliga, som ligger till grund för de båda öfriga redactionerna. Den har "renare uttryck, kraftigare språk och ett lefvande t. o. m. poetiskt föredrag" (Vigf. X). Sagan anses af Vigf. vara äldre än Vatnsdæla och Heimskringla, och tiden för dess upptecknande sättes till omkring år 1220 (företal XI). Den har bibehållit sig i cod. AM. 132, fol., skrifven med utmärkt hand i början af 14 århundradet och innehållande utom Hallfreds saga: Niáls saga; Egils saga; Finnboga saga hins ramma; Kormaks saga; Víga-Glúms saga; Fljótsdæla saga eller Droplaugarsona saga; Ölkolfra þáttr; Laxdæla saga; Fóstbræðra saga. Den kortare Hallfreds saga utgafs först af Vigfusson och Möbius, Leipzig 1860, och derefter af Gislason i Fire och Fyrretyve Pröver af Oldnordisk Sprog, Kjöbenhavn 1860, med särskilda uppgifter öfver hvarje afvikelse från handskriften.

Den längre Hallfreds saga förekommer ej sjelfständig, utan inflätad stycke för stycke i Fornmannasögur och med ännu yngre form i Flateyjarbok. Den är blott en ordrikare och mera utdragen berättelse, och den sista reda-

ctionen i Flateyarbok har uppkommit genom compilation af berättelserna i AM. 132 och Fornmannasögur.

Fornmannasögur I—III, utgifna i Köpenhamn 1825—27, öfversatta af Sveinbjörn Egilsson på latin (Scripta historica Islandorum) och af C. Chr. Rafn på danska (Oldnordiske Sagaer), stödja sig på cod. arnam. 61, fol. Till denna codex ansluta sig codd. Arnamagn, 53, 54, fol., af hvilka den förra mest afviker från hufvudcodex och saknar flera blad.

Flateyarb., på offentlig bekostnad utgifven i Christiania 1859—60, är i allmänhet ännu vidlyftigare än Fornmannasögur. Dit hör Skálholtsedit. (1689), i hvilken många afvikelser från grundcodex finnas, vare sig att utgifvarne gjort rättelser eller begagnat flere codd., som vi nu ej känna. Vidare kan hit föras Cod. Arnam. 62, fol., hvilken till stor del öfverensstämmer med Flatb. men förbiser många tilldragelser och omtalar andra blott i förbigående. Ur dessa handskrifter hafva varianter vid versarne blifvit anförda efter Gislasons edition af AM. 132, Fornmannasögur och Egilssons Scripta hist. Isl.

Af Hallfreds saga finna vi, att han författat följande större skaldestycken: 1) en drapa om Hakon Jarl; 2) en drapa om Olof Tryggvason; 3) en flock om Sigvalde Jarl; 4) ett qväde om Olof Sveakonung; 5) Uppreistar Drápa (om Christi uppståndelse); 6) en drapa om Olof Tryggvason (erfidrápa Ólafs); 7) ett qväde om Erik Jarl. I Bergsbók (cod. reg. Holm. I, fol.) förekommer en drapa om Olof Tryggvason (utg. af Sveinbjörn Egilsson, Videyar klaustri 1832 och i Munchs och Ungers Læsebog, Christiania 1847), hvilken tillägges Hallfred; men då den ingenstädes nämnes i hans saga och är mycket olik hans öfriga sånger, kan den väl knappast anses vara författad af honom. Måhända har hans son, som också kallades Hallfred Vandrædaskald, diktat den.

Öfversättningen har blifvit gjord så ordagrann, som möjligt. Tillfölje häraf har också vexlingen af tempora blifvit bibehållen öfverallt, emedan i annat fall öfversättningen skulle hafva förlorat sin forntida pregel. Vid öfversättningen af versarne har jag sökt bibehålla originalets rythm, men ej vågat försöket att återgifva dess alliteration och assonance. Alla versarne äro neml. skrifna på Dróttkvæði, med undantag af den första (sid. 9), der Málaháttr blifvit begagnad.

Ändamålet med anmärkningarne har i främsta rummet varit att anställa en jemförelse mellan sagans olika redactioner, något som förut ej skett, Vidare har jag sökt jemföra Isländska ord och constructioner med Fornsvenska och våra Landskapsmål (så långt Rietz' ordbok sträcker sig) samt belysa sagan från olika synpunkter.

Härvid står jag i stor förbindelse för erhållna upplysningar hos Isländarne Candd. Gudbrand Vigfusson och Sigurd Jonasson, hvilka jag härmed hembär min tacksamhet för all den välvilja, hvarmed de omfattade mig under min vistelse i Köpenhamn förlidet år.

Förkortningar.

Aall = Snorre Sturlesons norske Kongers Sagaer, oversatte af Jacob Aall, I—III, Christiania 1838, 39. — **Alex.** = Alexanders Saga ed. C. R. Unger Christiania 1848. — **AM.** = codex Arnamagnæanus. — **AS.** = Anglogsachsiska. — **Band.** = Bandamanna Saga ed. Halldór Friðriksson (Nordiske Oldskrifter X) Kbhvn. 1850. — **B. H.** = Björn Halldorsens Islandske Lexicon. — **Dropl.** = Droplaugarsona saga ed. Konrad Gislason (Nordiske Oldskrifter II) Kbhvn. 1847. — **Eg. Lex.** = Egilsson Lexicon poeticum antiquæ linguæ septemtrionalis Kbhvn. 1850. — **Eg. ShI.** = Scripta historica Islandorum I—III, ed. Sveinbjörn Egilsson Kbhvn. 1828—29. — **EgS.** = Egils saga ed. Þórðarson Reykjavík 1856. — **Eyrb.** = Eyrbyggja Saga, ed. Havn. 1787. — **Fgsk.** = Fagrskinna ed. Munch og Unger, Christiania 1847. — **Flatb.** = Flateyarbok I ed. Christiania 1859—60 — **FmS.** = Fornmanna Sögur I—III ed. Kbhvn. 1825—27. — **Fr., Fr. Lex.** = Fritzner Ordbog over det gamle Norske Sprog häftt. 1—4, Kristiania 1862, 63. — **F. R.** = Fornaldar Sögur Norðrlanda ed. Rafn Kbhvn. 1829—30. I—III. — **Fsv.** = Fornsvenska. — **Færey.** = Færeyinga saga ed. Rafn Kbhvn. 1832. — **Gisl.** = Gislason Fire og Fyrretyve Pröver af oldnordisk Sprog og Literatur Kbhvn. 1860. — **Gloss. Njál.** = Specimen Glossarii latinæ interpretationi Njáls sagæ, s. Historiæ Niali et filiorum additum Havn. 1809. — **Grág.** = hin forna Lögbók Íslendinga, sem nefnist Grágás I, II ed. Havn. 1829. — **Grímn. mál** = Grimnis mál i Sæmundar Edda ed. Holm. 1818. — **GtL. L.** = Gotlandslagen ed. Schlyter Lund 1852. — **Gunnl. Ormst. S.** = Sagan af Gunnlaugi Ormstungu Havn. 1775. — **Har. Gråf.** = Harald Gråfälls Saga. — **Háv.** = Hávamál i Sæmundar Edda ed. Holm. 1818. — **Hg.** = Hakon den godes Saga. — **HelsL.** = Helsingelagen ed. Schlyter Lund 1844. — **Hkr.** = Heimskringla, konungasögur af Snorra Sturlusyni, Holm. 1816. — **Holmberg N. u. H.** = Holmberg Nordbon under hednatiden Stockholm 1852. — **Holmberg Boh. Beskr.** = Holmberg Bohusläns beskrifning Uddevalla 1842. — **Hund.** = Helga kviða Hundingsbana fyrsta i Sæmundar Edda. — **Ihre** = Glossarium Sviogothicum Ups. 1769. — **Jonss.** = Jonsson Oldnordisk Ordbog Kbhvn. 1863. — **Ísl. Ann.** = Íslenzkir Annálar Havn. 1847. — **Keyser Nordm. Bol.** = Keyser om Nordmændenes Boliger og daglige Sysler i Norsk Tidsskrift for Videnskap og Litteratur 1 Aarg.

1847 Christiania. — Kg. Sk. = Konungs-Skuggsjá eller Konge-Speilet, ed. Christiania 1848. — Korm. = Kormaks saga ed. Havn. 1832. — Kristn., Kristni S. = Kristni Saga ed. Havn. 1773. — Landn. = Landnámabók ed. Havn. 1774. — LaxdS. = Laxdœla Saga ed. Havn. 1826. — LjósvetnS. = Ljósvetninga Saga i Íslendinga Sögur 1829 Kbhvn. — Lund = Oldnordisk Ordföjningslære af G. F. V. Lund Kbhvn. 1862. — Madv. = Latinsk Sproglære af J. N. Madvig. — Maurer die Bekehr. = Maurer die Bekehrung des Norwegischen Stammes zum Christenthume München 1855. — Maurer die Entsteh. = Maurer die Entstehung des Íslandischen Staats. — Odd Munk ÓT. = Olof Tryggvasons Saga af Odd Munk ed. P. A. Munch Christiania 1853. — OldnS. = Oldnordiske Sagaer I—III ed. Kbhvn. 1826. — Orkn. = Orkneyinga Saga Havn. 1780. — ÓT. = Olof Tryggvassons Saga. — Petersen Myth. = Nordisk Mythologi af N. M. Petersen Kbhvn. 1863. — Rietz = Ordbok öfver Svenska Allmoge språket häftt. 1—5 af Rietz Lund. 1862, 63. — Rydqv. = Rydqvist Svenska spåkets lagar Stockholm 1850—63. — SE. = Snorra Edda ed. Rask Stockholm 1818. — Sk. = Sigurðar kviða Fafnisbana I i Sæmundar Edda. Skh. = Saga þess hálofl. herra Ólafs Tryggvasonar ed. Skálholt 1689. — SkL. = Skånelagen ed. Schlyter Lund., 1859. — SML. = Södermannalagen ed. Schlyter Lund 1838. — Svarfd. = Svarfdæla Saga i Íslendinga Sögur II, Havn. 1830. — Sverr. = Sverris saga i Hkr. ed. Hafn. fol. tom. IV 1813. — Säve Yngl. = Snorre Sturlesons Ynglinga Saga öfversatt och förklarad af Carl Säve Ups. 1854. — Vatnsd. = Vatnsdælasaga i Fornsögur ed. Vigfússon och Möbius Leipzig 1860. — Vidalin = Skýríngar yfir Fornyrði Lögbókar þeirrar, er Jónsbók kallast, af Páli lögmanni Vídalín Reykjavík 1854. — WGL. = Westgötalagen ed. Schlyter Stockholm 1827. — Vigf. = Hallfreðar saga i Fornsögur ed. Vigfússon och Möbius. — Vigf. um tímat. = um tímatal í Íslendínga Sögum í fornöld eptir Guðbrand Vigfússon i Safn til Sögu Íslands I, Kbhvn. 1856. — WML. = Westmannalagen ed. Schlyter Lund, 1841. — UplL. = Uplandslagen ed. Schlyter Stockholm 1834. — Vsp. = Völuspá i Sæmundar Edda. — ÖGL. = Östgötalagen ed. Schlyter Stockholm 1830.

Hallfreds Saga.

1 Kap.

Thorvald het en man med tillnamnet Skiljande [1]; han bodde på ön Ylfve vid Hålogaland och hade till hustru Thorgerd, Hallfreds dotter. Galte het hennes bror, han var en mäktig man och bodde i Sogn [2]. Thorvalds söner voro Ottar och Thorkel Silfre, och Thorkel var oäkta. Ingjald het en man, som äfven bodde der på ön, hans son het Åvalde. Ottar var hos Ingjald [3]. Socke het en

[1] Den kloke. Skilja betyder både separare och intelligere (Eg. Lex.). Thorvald är obekant liksom Galte. FmS. II, 1 och Flatb. I, 299 uppgifva, att dessa lefde "á ofanverðum dögum Hákonar Adalstens fóstra". Berättelsens början infaller sålunda mellan 950—61.

[2] Hálogaland i Norge skall hafva fått sitt namn af en mythisk konung Loge, Fornjots son, hvilken blifvit kallad Hálogi (ↄ: den höga lågan) tillfölje af sin höga växt; det kallas nu Nordlandene. Dit hörde Ylfvesysla, der Ylfi, nu Ulvö, låg; sognet på Ylfi het Hoðusægl eller Hofðasegl, nu Hassel (Aall I, 24). Med afseende på constructionen: í eynni Ylfi bör märkas, att när appellativa stå i apposition till propria, hafva de artikel, om de stå framför, men sakna den, om de stå efter propriet (Lund § 193, 4). Sogns namn har man härledt från en konung Sokne; det betyder egentligen en djup, trång dal. Sygnafylki omfattade nästan detsamma, som nuvarande Sogns fögderi. (Se Aall I, 43).

[3] FmS., p. a. st. tillägga, att Ottar och Åvalde voro jemngamla och innan kort blefvo fosterbröder. Skh. II, 78 läser, olika med Flatb.: "Sùn hs (Íngjalds) hèt Ávaldi ok var með Íngjaldi ok Óttari".

stor viking, svår att råka ut för [4]); han for vida i härnad och var vän med Gunnhilds söner [5]), ty de herrskade då öfver Norge. Han kom en natt till Thorvalds gård och säger till sina män, att der skulle de få godt byte, enär en rik man bodde der; "vi skola lägga eld i gården", och så göra de. Thorvald gick till dörren och spörjer, hvem som anstiftat branden. Socke gaf sig tillkänna. "Hvad plikta vi för [6]), säger Thorvald, jag mins ej, att jag gjort dig något." Socke säger: "icke fråga vi vikingar efter slikt, vi vilja taga ditt lif och gods". "Det hafven J i edert våld denna gången", säger Thorvald. Nu anfalla vikingarne gården med eld och svärd, och det slutas så, att Thorvald sjelf femtonde [7]) der brann inne, men några kommo undan ur elden. Vikingarne togo all den egendom, de kunde föra med sig. En del af Sockes folk drog till Ingjalds gård [8]) och tände der eld på husen; han gick till dörren och bad, att männen skulle få gå ut, men det

---

[4]) Viðreignar (af det reciproka uttrycket eigast við, hafva att göra med hvarandra) får här fattas som en hänseendets genitiv (Lund § 64, e). Uttrycket æghas viþer förekommer i betydelsen kämpa, slås, WGL. II, Add. 7, 4: "nu æn þer aghes viþer i garzliþi", samt i ÖGL. Socke viking omtalas äfven i Thorsten Oxfots saga kap. 7 (FmS. III, 119), brännande och rånande likasom här.

[5]) Uppgiften att han var vän med Gunnhilds söner saknas i FmS., men fins i Flatb. Om Gunnhild Konungamoder se Hkr. Har. Gråf., kap. I, följj.

[6]) Gjalda e- m e -u, betala någon med något; med genit. umgälla. Fr. Lex. underförstår þessu vid at i uttrycket hvers gjöldum vèr at och öfversätter: "i dette Tilfælde". Bättre är att fatta at adverbielt (jfr Lund § 69). Formen gjalda förekommer i WGL., i ÖGL. blott gælda, men på båda ställena constructionen gj. annars at, umgälla en annans fel.

[7]) Gisl. läser við XV menn, Vigf. við XV. mann; i förra fallet är XV cardinale, i sednare ordinale. Handskr. har mn. I AM. 62 fins XII.

[8]) Skh. p. a. st. tillägger här: með Sóta b. hans. Härmed angifves skälet till, att Åvalde anföll Sote, såsom det berättas i 2 kap.

nekades. Då gick Ingjald till gossarne Ottar och Åvalde och sade: "troligast är, att mina stunder äro lidna, men gerna ville jag skaffa eder båda ur elden, och J torden få njuta längre lifstid [9]); jag skall släppa eder ut genom en löndörr, och J hafven tillräcklig orsak att hämnas härför, om J fån någon framgång". De svara, att viljan väl fans, "men vi se oss ej tillfälle [10]) dertill under närvarande omständigheter". Sedan släpptes de ut genom en löndörr och följde röken och springa ut på ön, men tillfölje af gnyet och branden, och emedan deras tid ej var ute [11]), komma de undan till en bonde, som bodde der på ön. Ottar sade då: "vill du föra oss till land?" Bonden kände dem och satte dem i land. Der kommo de till en sillbåt med besättning norrifrån Vågar [12]); de sade sig vara fat-

---

[9]) Koma står med dativ, då det har transitiv betydelse. Samma construction finnes i våra gamla lagar, utom WGL. och SkL., der det har accusativ objekt. Substt. orlög och forlög, n. pl., af hvilka jag öfversatt det förra med stunder, det sednare med lifstid, betyda båda egentl. öde, här menniskans af ödet bestämda lifslängd. Våra förfäder trodde, att Nornorna, och af dem isynnerhet Urd, bestämde deras lefnads längd. Liksom Grekernas Μοιραι voro de till en början blott tre: Urðr, Verðandi och Skuld; de snodde med kraft ödets trådar ("snèru þær af afli örlögþàttu, Hund. I, 3). Sedermera framträda i folktron flera, som kommo isynnerhet vid frejdade mäns födsel, för att bestämma deras öden under lifvet och deras dödsstund. Ofta möter man en klagan öfver Nornornas hårdhet, t. ex. "Norn erum grimm, hård är mig Nornan (Eg. 24); jfr. Sk. $2,_2$ och FR. I, $508,_2$, samt Petersen Myth. 135 följj.

[10]) Efni, n, α) materia, β) caussa, opportunitas (Eg. Lex). Ordet har betydelsen materia SML., facultas WML.

[11]) Feigr, adj., bestämd att dö. Jfr det Isl. ordspråket: ekki verðr feigum forðað eða ófeigum í hel komið, den till döden (af ödet) bestämde kan man ej rädda, ej heller döda den, hvars tid ej är ute. I samma betydelse förekomma formerna fegher Upl. L., faigr GtL., och i flera svenska landskapsmål feig, faig eller faigur.

[12]) Vágar, nu Vaagen, ligger på sydsidan af östra Vågö, som hörde till Lófótasysla i Hålogaland. Flatb. I, 300 tillägger, att gossarne togo tjenst som bakstrsveinar, svenner som bakade bröd.

tiga gossar och togo tjenst der. De fara derpå, till dess de komma söder ut till Sognsjön; då säga gossarne, att de vilja ditin i fjärden, "här ega vi fränder". Skepparen sade: "det skall ske som J viljen; eljest ären J icke här i sämre ställning, än der vi togo eder; J hafven tjenat väl och snart torden J duga till mera". Sedan skildes de. Sent på dagen kommo de till Galte, Ottars morbror, och satte sig långt ned (i salen); Galte gick till dem och frågade, hvilka de voro. Ottar gjorde sanningsenligt reda för dem [13]). "Då är det lämpligt, att J kommen hit, säger Galte, gån till sätes". Der njöto de god omvårdnad i sju eller åtta vintrar och blefvo raska män. Då stod striden vid Fitjar [14]), der konung Håkan föll och Gunnhilds söner togo riket. En dag sade Galte: "jag tror, Ottar, att du är den förnämste af eder, fosterbröder, och jag hoppas, att du blir en man, som går långt, men nu är sådan tid i Norge, att jag icke vågar behålla eder här hos mig [15]). Nu vill jag lemna eder handelsvaror, och J

---

[13]) Här afviker Flatb. (p. a. st.) och låter dem utgifva sig för tiggare, men Galte igenkänner dem på anletsdragen. Flatb. läser: "**þeir kvöðust vera göngusveinar. Galti mælti: hitt munda ek ætla, at þit værit dugandi menn ok frændr mínir, sè ek þat á augnabragði ykkru.**

[14]) **Fitjar**, nu Fitje, ligger i **Sunnhaurðaland**, nu **Sundhordlehn**, på nordvestsidan af **Storð**, nu Stor-Ön (Aall I, 81). Slaget stod år 961 (se Hkr. Hg. kap. 28 följj.). Af det följande kan man se, att Ottar och Åvalde lemnade Galte kort efter striden vid Fitjar. Om man då antager, att de tillbragt sex år hos honom före striden, kan man bestämma branden och rånet på Ylfve till omkring år 955. AM. 132 läser: **þà var Óttarr á Fitjum**, hvilket här blifvit rättadt till **þá var orrusta á Fitjum**, i öfverensstämmelse med öfrige codd.

[15]) **Ek treystumst** ɔ: **ek treysti mér**, jfr **erumk** ɔ: **er mér**. Eg. Lex. uppgifver, att detta **mk** är en sammandragen form af **mik**, som då äfven skulle motsvara dativ. **mèr**; detta **mk** lägges till verbernas 3 sing. eller plural. med bindvokalen o (u), då t. ex. **lagðiomk** sammansmälter till **lögðomk** (ɔ: **lagði mik** Háv. 109). I äldre Svenskan förekommer "trösta" i betydelsen våga, ex. Rimkr.

skolen segla vester ut till England och pröfva, huru det vill lyckas". Ottar sade sig vilja följa hans råd. Galte hade sålt deras jordagods för lösegendom. Nu fara båda fosterbröderna, Ottar och Åvalde, ur landet vesterut till England och förvärfva sig egendom; tre eller fyra vintrar voro de på segelfärder till England [16]) och egde då mycket gods. De foro då till Orkneyöarne och voro der högt aktade af ansedda män. Ottar sade då till Åvalde: "mig leker i hågen att köpa ett fartyg och fara till Island, men dock ville jag, att vi hämnades våra fäder, innan vi gifva oss bort för alltid" [17]). Åvalde bad honom bestämma.

"han tröste ey annar k. Erich bestå"! (Ihre). FmS. II, 4 uppgifva närmare skälet, hvarföre Galte ej tordes behålla gossarne "þvíat þeim mönnum, er í størsökum eru við oss af drápi feðra ykkarra, man þikkja at ykkr uppreistar ván, ef þeir vita, at þit erut á lífi. I Flatb. p. a. st. yttrar Galte, att han väntade fred af Gunnhilds söner, om gossarne ej vore hos honom.

[16]) Uti constructionen: "nú fara þeir ór landi fóstbræðr" antager Lund (§ 189, 4) fóstbræðr vara tillfogadt till subjektet likasom en förklaring, då det alltså är en epexegetisk apposition till þeir. Härvid bör märkas, att när appellativa stå i apposition till pron. pers., hafva de ofta artikeln, t. ex. "þú hin ústaðuga hamingja!" Alex. 23; "þat hugðum vèr boendrnir", FmS. I, 33 (Hkr. Hg. kap. XVII har vèr boendr); "þèr Serkirnir erut ok arfar guðanna", Alex. 28; "þá vildu þeir ekki við þá mæla, landsmennirnir", Kristn. 42. Törhända är det rättare att anse þeir här uttrycka sammanfattningen af båda fosterbröderna (jfr þeir feðgar Band. 20, þeir broeðr Dropl. 11), då det sjelft står som en slags artikel (Lund § 192), och artikeln hinn sällan lägges till subst. Flatb. I, 301 uppgifver: III vetr vóru þeir fyrir vestan haf.

[17]) I Flatb. p. a. st. säger Ottar, att fastän de hade fått mycket gods och godt rykte, skulle de dock ej anses för raska män, om de ej hämnades sina fäder. Denna hämdpligt kallades vígarf (af víg o: strid, dråp) och ansågs såsom det förnämsta arf, den dräpte lemnade sina anhöriga. I HelsL. Æ. B. XV. stadgas, att vigarfvet skall öfvergå till den dödes närmaste arfvinge "sum all annor arf". Schlyter anmärker, att med denna skyldighet att hämnas den döde troligen var förenad arfsrätt till hans vapen och i äldsta tider äfven till hans jordegendom.

Sedan köpte de sig ett godt skepp och skaffade sig män dertill, segla nu till Norge och kommo till Galte i Sogn och sade honom sin afsigt. Galte säger: ”det bär väl till; Socke ligger ej långt härifrån med endast ett skepp [18]) och sofver om nätterna på land i ett loft; jag skall skaffa eder en man, som känner allt, och Socke skall minst taga sig i akt”.

2 Kap.

Nu foro Ottar och Åvalde från sitt skepp och med dem en man, som het Sten; de kommo sent om qvällen till den gård, der Socke sof om nätterna jemte sin bror Sote; Sten for ensam till gården och gaf sig strax i tal med Socke och Sote och drack med dem om qvällen, och när de gingo upp i loftet att sofva, gaf Sten Ottar och Åvalde tecken. Sote och hans folk voro tillsamman sju i följe och kommo upp i loftet och ämnade kläda af sig; då kommo Ottar och Åvalde fram; Ottar hugger strax med svärdet till Socke under brynjan upp i veka lifvet, och Socke fick genast bane. Åvalde högg med svärdet baken af Sote. Sedan sprungo de ut alla (tre) [19]) och togo mörkret till skydd. De kommo till sitt skepp och lade genast ut och fingo god vind, och deras färd tycktes hafva varit mycket oförsagd. Gunnhild spörjer detta och sade det vara skada, att hon ej sett de män, som dräpt och vanärat hennes vänner; ”men jag vet dock, säger

---

[18]) FmS. II, 5 hafva einskipa. Enligt Flatb. p. a. st., foro fosterbröderna genast till vikingarne, utan att förut besöka Galte, och funno dem i en afsides vik med många skepp. Derpå gingo de ensamma i land till vikingarnes folk och bjödo ut sill och fingo veta, att Socke sof i ett loft med 30 man till vakt. Då grofvo de sig in under kammargolfvet och dödade vikingarne, såsom nedanför berättas.

[19]) FmS. uppgifva uttryckligen, att Sten sprang ut med de andra.

hon[20]), hvilka som gjort det". Ottar och Åvalde komme till Blandaos[21]) på nordkusten, och då var all jord tagen i besittning[22]). Ottar köpte jord i Grimstungor i Vatnsdal af en man, som het Einar, och gaf skeppet derför. Ottar satte bo. Åvalde var hos Ottar första vintern. Om våren köpte han jord vid Knjuk i Vatnsdal; han gifte

---

[20]) Så äfven Flatb. — I FmS. läses: þat er illa vorðit, er ek leiddi eigi þá menn augum, er vini vára hafa drepit ok skammat, en ek veit eigi, hverir gjört hafa, ok verðr þó nú svà at standa.

[21]) Floden Blanda har fått sitt namn deraf, att vattnet, som kommer från Arnafellsjökul, Langjökul och Hofsjökul, under loppet utför dessa jöklar antagit en smutsgrå färg. Blanda betyder egentligen en blandning, ex. mjólkrblanda, en blandning af mjölk och vatten. G. W. Dasent har i sin öfversättning af Njálssaga (Introduction VI) oriktigt återgifvit namnet med Bland-Water, liksom skrefves ordet Blandá.

[22]) Landnamstiden räckte i 60 år efter Islands första bebyggande, alltså mellan åren 870—930, och under denna tid skall folkmängden enligt Landnamabok hafva nått den största höjd, den någonsin vunnit. Uttrycket nema land begagnades ursprungligen om besittningstagandet under landnamstiden, men användes äfven senare t. ex. at nema land í annars mans landnami. I sagorna finner man tre sätt, hvarpå invandrarne skaffade sig jord på Island. Antingen slog man ned sina bopålar på ett förut obebodt ställe (hvilket nema land ursprungligen betecknade), eller köpte man jord af andra. Detta sistnämnda sättet ansågo de stolta invandrarne oftast för mindre hederligt, emedan man blef beroende af säljaren. Understundom drogo de till och med i betänkande att mottaga en jordsträcka till skänks. Var nu all jord tagen och kunde eller ville man ej köpa land, återstod blott en utväg, nemligen att med våld fördrifva någon från hans egendom. När man då fann behag i något visst stycke land, utmanade man dess egare till holmgång. Segraren ansågs för jordens laglige egare. Exempel härpå finnas både i Landn. och Eyrb. S. — Egaren skulle derefter "helga" landet, hvilket skedde genom att "fara med eld deromkring". — Antingen upptände man eldar omkring gränserna eller vid flodmynningarne eller red man omkring med bloss; stundom sköt man blott en brinnande pil (tundrör) öfver området (jfr Maurer: die Entsteh. pag. 49—63).

sig med Hild, Eyvind Sörkves dotter [23]); deras dotter het Kolfinna [24]), hon var en skön och mycket stolt qvinna. Olof het en man, som bodde på Hökagel, han var rik och hade till hustru Thorhalla, Ævar gamles dotter. Aldis het deras dotter [25]), en rask qvinna; till henne friade Ottar och fick med henne mycken egendom. Af deras söner het den ene Hallfred, den andre Galte; deras dotter het Valgerd och var en ovanligt vacker qvinna. Olof på Hökagel uppfostrade Hallfred, och der blef han väl behandlad. Han var tidigt stor och stark, manlig, något mörklagd, hade ful näsa och mörkbrunt hår, som föll väl; han var en god skald, men något bitande och ostadig; ej var han vänsäll. Thorsten Ingemundsson var då höfding

---

[23]) Eyvind Sörkve var fosterbror till Ingemund Gamle, den förnämste landnamsmannen i Vatnsdal. Dessa båda flyttade till Island några år efter 890. Eyvinds söner voro Hrómund Halte och Hermund. Eyvind dog vid hög ålder 935. Ottar och Åvalde kommo ut till Island omkring 965, ty de voro 3 eller 4 vintrar i vikingafärder efter slaget vid Fitjar, hvarefter de dödade Socke och Sote och omedelbart derefter foro ut till Island. Hild kan då svårligen hafva varit Eyvinds dotter, såsom här uppgifves. I Landn. säges hon rättare vara Hermunds dotter.

[24]) Skh. II, 81 tillägger: enn Brandr sonr.

[25]) Haukagil (ɔ: Hök-klyftan) fick sitt namn deraf, att tvenne vikingar, båda med namnet Hök, der blefvo dödade med bistånd af Biskop Fredrik, Islands förste missionär (985). Det under, som Biskopen dervid gjorde, förorsakade, att Olof sjelf och flere hans slägtingar antogo Christendomen (se Kristni S. kap. II.; jfr Vatnsd. kap. 46 (pag. 77 Vigf. ed.); FmS. I. kap. 132; Flatb. I. pag. 269; Þorvalds S. hins viðförla, kap. 4, på hvilka ställen samma händelse omtalas). Skh. p. a. st. har Einars, troligen uppkommet genom felaktig läsning af handskrs. Æuars. Ævar den gamle var dotterson till Konung Harald Gullskägg i Sogn och var näst Ingemund den förnämste landnamsmannen nordanlands. FmS. II, 6 och Skh. kalla Olofs dotter Ásdis; Flatb. I, 302 har Ástdís. Efter beskrifningen af Hallfred öfvergå FmS. omedelbart till berättelsen om hans kärlek till Kolfinna, och Ingolfs förhållande till Valgerd omtalas först pag. 13, då Hallfred rest utomlands. Flatb. deremot följer nästan ordagrant AM. 132.

i Vatnsdal, han bodde i Hof och ansågs för den störste mannen der i bygderna. Han var vänsäll och mycket omtyckt. Ingolf och Gudbrand voro hans söner. Ingolf var den skönaste mannen nordanlands [26]). Om honom qvad man:

Alla mör ville	Jag skall ock, qvad gumman,
giftas med Ingolf,	giftas med Ingolf,
som vuxna voro.	medan tänder på mig hänga
Olycklig är jag, alltför liten!	två i öfra käken [27]).

[26]) Sagoskrifvaren har troligen misstagit sig om person, då han nämner Thorsten Ingemundsson såsom Vatnsdals höfding vid denna tid. Ingolf fattade kärlek till Valgerd nästan vid samma tid, som Hallfreds kärlekshandel med Kolfinna tog sin början, och då var Hallfred enligt sagans uppgift nära 20 år (se nedanför kap. 3). Af sagans föregående berättelse kan man se, att Hallfred var född omkring år 967. Sagan springer då öfver en tidrymd af 20 år (967—987). Ingemund gamle, Thorstens far, kom till Island omkring 890. I Vatnsd. kap. 13 säges, att Thorsten föddes vid samma tid. Man vet, att han ännu lefde 975, men ingenstädes berättas han hafva uppnått någon ovanligt hög ålder, och han var död före år 987. Den höfding i Vatnsdal, som sagorna vid denna tid nämna, är Thorkel Krafla. En Jökul, sonson till Jökul Ingemundsson (se nedanf. kap. 3), lefde äfven vid samma tid (se Vigf. um tímatal p. 382). Sagan skulle då hafva förvexlat Thorsten och Jökul med Thorkel och Jökul.

[27]) Constr: Allar meyjar þær, er [1]) vaxnar vóru, vildu ganga með Íngólfi; vesöl er ek [2]) æ til lítil [3]). Ek skal ok [4]), kvað kerling, ganga [5]) með Íngólfi, meðan tvær tennr [6]) of tolla mèr í efra gómi.

Varianter: [1]) ed Skh. II, 81. [2]) Kuetzst hón Flatb. I, 302; kvaðst hún Skh., FmS. II, 13, Vatnsd. 61. [3]) Lítils Skh. [4]) Svo vil ek ok, Flatb., Skh., FmS. [5]) Dansa, Skh. [6]) Tenn, FmS. Flatb.

Ganga með veri = gifta sig med en man (Eg. Lex.) Annorlunda och orätt uppfattar N. M. Petersen (Kbhvns Univ. program 1861, pag 91) uttrycket. Han säger: "Om den smukke Ingolf hedder det i visen i Vatnsdæla, at alle möer vilde gå (dandse) med ham, ja kærringen med, så længe hun havde to tænder i sin mund". Orsaken till denna uppfattning är måhända var. dansa. Häremot strida två omständigheter: först att uttrycket ganga með e- m,

Ett höstgille var tillredt i Grimstungur jemte bollspel [28]. Ingolf kom till leken och mycket folk med honom nedifrån dalen; vädret var vackert, och qvinnorna sutto ute och sågo på leken. Valgerd, Ottars dotter, satt på en kulle ofvanför och några andra qvinnor hos henne. Ingolf lekte med, och bollen flög dit upp. Valgerd tog bollen och lade den under sin kappa och bad den söka, som hade kastat. Ingolf hade då kastat; han bad dem fortsätta leken, men satte sig ned hos Valgerd och talade med henne hela dagen.

3 Kap.

Nu slutades leken, och de män foro hem, som ej voro i gästabudet. Sedan blef det vanligt, att Ingolf kom till Grimstungur för att tala med Valgerd. Ottar kom till tals med Ingolf och sade: "jag är icke belåten [29] med din gång hit, och du torde hafva sport, att vi icke suttit stilla vid förolämpningar eller kränkningar; det kan

---

ifall han läst så, blott betyder nubere, men ej saltare, vidare att dans först omtalas i sagor från senare tid (Biskupa-Sögur m. fl.), hvaraf äfven följer, att läsarten dansa bör förkastas. Satsen vesöl — lítil bör väl fattas såsom ett utrop af en icke vuxen flicka.

[28]) Holmberg N. u. H. pag. 309 anmärker om bollspelet: "det var högeligen älskadt, och öfvades, såsom ännu på landet, med bollträ; sjelfva bollen synes varit af trä eller åtminstone hårdt stoppad. Stundom öfvades denna lek månljusa vinternätter på någon tillfrusen sjö och alltid under ett stort tillopp af åskådare". För dessa påståenden anför han dock inga bevis ur sagorna. FmS. II, 13, nämna hvarken höstgillet eller bollspelet, hvarigenom Ingolfs bekantskap med Valgerd inleddes.

[29]) Getast i betydelsen placere finnes äfven i gamla svenskan: WGL. II, A. 6, giæz eig barnæ fæþernis frændum at, behagar det ej barnens fäderne-fränder; Gotl. L. Add. 4. Ihre anför ur Rimkrönikan ordet "gädas" (ex. pag. 451, K. Karl gats wæl therat, R. Carolus eo valde lætatus est) och sammanställer det med Latin. gaudeo, Grek. γάδεσθαι (hos Hesych. = ἥδεσθαι). Af samma stam återstår ännu ordet "gätning", behag, tycke, i Vestg.-målet.

blifva giftermål af, om du vill". Han sade sig sjelf skola bestämma [30]) sina färder, hvad än Ottar sade; det stod nu en gång så till i dalen, att han ej skulle tvingas af någon. Sedan besökte Ottar Thorsten och bad honom hålla sin son så, att han ej finge vanheder af honom, "ty du är en klok och välvillig man". Thorsten säger: "visst gör han så mot min vilja, och jag vill lofva dig att tala med honom", hvarefter de skiljas. Thorsten sade till Ingolf: "annan sed hafven I, än vi hade i vår ungdom; I, som ären höfdingaämnen, gören eder till narrar [31]); låt bli att tala med bonden Ottars dotter!" Ingolf sade, att det skulle blifva bättre [32]) till följe af hans ord, och upphörde till en början att gå dit. Sedan diktade Ingolf ett kärleksqväde om Valgerd. Ottar blef mycket vred deröfver, for åter att besöka Thorsten och sade sig nu hafva lidit en stor förolämpning. "Nu beder jag dig, att du lofvar mig att stämma din son, ty jag kan ej tillåta, att saken hvilar". Thorsten säger: "det är mindre välbetänkt [33]), men jag vill icke förbjuda dig". Då sade

[30]) Ferða ár en genit. obj. till sjálfráði. I Isl. Spr. gäller den regeln, att när participia activa få betydelse af adj. eller subst. betecknande den person, som utför något, taga de genit. obj., äfven om deras stamverb styr annan casus (jfr. Latin. amans patriæ), Lund § 57, 4. Denna construction har sedermera blifvit öfverförd till sådana nomina, som likna dessa participia i betydelse. Utom formen sjálfráði fins äfven sjálfráðr och Skh. II, 82 har eget nog den senare formen, ehuru Flatb. I, 308 har den förra.

[31]) Ginnungr, m, har enligt Eg. Lex. betydelserna: accipiter, homuncio, vir stulte credulus. Den sednare betydelsen torde kanske härflyta från verbet ginna, narra, bedåra, hvaraf finnes ett particip. ginntr, förhexad. Eg. uppgifver ej ordets härledning.

[32]) Batna, blifva bättre, begagnas i Isl. mest om väderleken (Jonss.) I sv. allmoge-målen har ordet två betydelser: 1) svälla ut 2) läkas, helas (Rietz). Stammen återfinnes i den äldre Isl. formen baztr (nyare beztr), mœs. Göt. batiza, batists.

[33]) Meðallag, n, mediocritas (B. H.), Mellemgrad (Jonss.); meðallagi eller at, í meðallagi, i passende Forhold (Jonss.). Så kan dock ej vara meningen här, då Eg. Shl. II, 13 öfversätter

Jökul, Thorstens bror, som var der närvarande: "har man hört något dylikt[34]); du vill draga oss fränder här i bygden inför rätta, dig skall det gå illa". Jökul bodde uppe på Tunga i Vatnsdal. Thorsten visade än vidare sin välvilja, och tillsatte skiljomän mellan dem på Hunavatnstinget, men erbjöd handsal[35]) å sin sons vägnar. Thorsten bad att Ottar skulle nöja sig med, att han dömde om qvädemålet och det, som var dem emellan; härtill uppmanade Ottars män honom, och man förliktes om, att Thorsten ensam skulle afgöra. Sedan sade Thorsten: "jag vill här yttra mig utan dröjsmål och jag skall bestämma saken på sätt, som anstår eder begge. Jag betalar ett

---

FmS., der samma fras finnes, med: id minus e tua re esse confido. Jemför man t. ex. sammansättningen meðalráð, n, minus bene consultum (Eg. Lex.), så skulle meðallagi betyda: minus bono modo (lag, n, modus, dexteritas B. H.)

[34]) Endimi, n, skrifves äfven endemi, eindimi, eindemi, (för eindoemi? Jonss.) och betyder egentligen res inaudita (B. H.), et Vidunder, Særsyn (Jonss.).

[35]) Handsal, n, med handslag bekräftadt löfte, af sal, försäljning, betalningstid. Jfr. selja, öfverlemna, ett ord som har denna betydelse på flera ställen i SkL. (t. ex. sælja i hændær, öfverlemna i handom). I WGL. I. A. 17: 1 förekommer handsalt, öfverlemnadt, neutrum af ett adj. handsalder (enl. Schlyter), hvilket åter kommer af Isl. handsala, afhända sig genom handslag. Bjóða handsöl betyder: bjuda ett med handslag bekräftadt löfte, d. v. s. erbjuda sig att öfverlemna målet åt annan man till afgörande, bjuda förlikning på enskild väg utan att söka domstol. Huru det gick till att "selja manni mál í hendr" ser man t. ex. af Egils Saga (kap. 85 fine), der det heter: "Síðan tókust þeir Önundr ok Þorsteinn í hendr ok nefndu sèr vátta ok þat með vàttnefnunni, at Egil Skallagrímsson skyldi einn gjöra um mál þessi, svà sem hann vill, allt úskorat þar á þingi". Bröts handsal (handsalaslit), skulle den brytande böta 6 öre (Grág. Festaþ. LIX; Landabr. b. XLV); skedde deremot öfverenskommelsen utan handslag, var den väl giltig, men man pliktade ej, om man bröt den.

halft hundrade i silfver till Ottar [36]), men han skall sälja sin jordegendom och begifva sig bort från denna bygd". Ottar sade, att han ej väntade att lida en sådan orättvisa. Thorsten sade sig ej hafva sett honom mindre till godo med afseende på bådas lynne, och derefter begaf Ottar sig söderut till Nordådal och bodde först på Ottarsstad [37]). Då var Hallfred, hans son, nära tjugo år; han

[36]) Hundrað, n, var ej något särskildt mynt, utan en viss summa, olika stor i olika fall. Ursprungligen vägdes i Norden liksom öfverallt metallen, för hvilken man tillbytte sig sina förnödenheter. Island, hvarom här är fråga, hade aldrig eget mynt (Vidalin, 350), utan det infördes utifrån genom innebyggarnes handelsfärder och plundringståg. Till en början vägde man äfven det preglade myntet. Grág. (Kb. 84.) yttrar: Í þann tíð, er kristni kom út hingat til Íslands (år 1000), gekk hèr silfr í allar stórskuldir, bleikt silfr, ok skyldi halda skor, ok vera meiri hlutr silfrs, ok svà slegit, at LX penninga gjörði eyri veginn, ok var þà eitt talit ok vegit". På samma ställe uppgifves värdet af ett hundrade: "þat var jafnmikit fè kallat C silfrs sem IV hundruð ok XX alna vaðmàla, ok verðr þá at halfri mörk vaðmála eyrir". Härvid bör iakttagas att "IV hundruð" äro storhundraden. Sedermera skilde man mellan räknade och vägda summor, när pregladt mynt begagnades öfverallt. — En ko af bästa slag bestämdes till värde af hundrað talit, och härmed jemförde man sedan alla lifsförnödenheter. Hundradet innehöll 20 öre. Hundrað vegit eller C silfrs var af två slag: lögsilfr och brent silfr; ett öre af det förra höll något mer än fyra räknade öre och brent silfr hade nästan dubbelt så stort värde. Hvarje öre innehöll 3 örtugar eller 60 penningar, och ett hundrade i silfver höll alltså 60 örtugar eller 1200 penningar (Grág. Lex.). Enligt Jonss. motsvarade C silfrs 40 lod (Danskt) silfver. En mark gällde 8 öre. — Redan före midten af 13 århundradet upphörde man att skilja mellan räknad och vägd summa (Kristni S. AM. 165). I texten står handa til Óttari, hvilket bör rättas: til handa Óttari, såsom äfven Gisl. läser.

[37]) I Vatnsd. S. kap. 37 nämnes denna tvist mellan Ottar å ena sidan samt Thorsten och Jökul å andra, men der omtalas ej, att målet hänsköts till Thorstens afgörande, utan det heter: "ok er í dóm kom málit, gengu þeir Ingólfr ok Jökull at dómum ok hleyptu upp með höggum (Jökul hade förut hotat "at eyða málit með öxarhömrum) ok fèll niðr málit".

fattade tycke för Kolfinna, Åvaldes dotter; Åvalde tyckte föga derom och ville gifta sin dotter med honom [38]), men Hallfred ville ej taga sig hustru. Åvalde far att besöka sin vän Må, som bodde på Måsstad [39]), och sade för honom sina bekymmer; han säger: "härför torde råd fås; jag skall laga att hon får en friare [40]). En man heter Gris Sæmingsson, han är min vän och bor vid Getaskard Langadal, (han hade varit ända i Miklagård och der vunnit stor utmärkelse) [41]), han är en rik och vänsäll man".

Derpå flyttade Ottar "suðr um heiði", men Ingolf fortfor att besöka Valgerd. I de följj. kapp. af Vatnsd. finner man, huru Ottar sökte hämnas för Ingolfs beteende. Först sände han en fredlös man vid namn Thorer att mörda Ingolf eller hans bror Gudbrand. Thorer anföll Gudbrand, men blef sjelf dödad, och Ottar fick böta "C silfrs". Ingolf skulle deremot ostraffadt dödas, om han fortsatte sina besök hos Valgerd. Derpå skickade Ottar en annan man, som het Svart, i samma ärende som förra gången, och denne lyckades döda Gudbrand, men blef sjelf sårad till döds. Då Ingolf ej hade afhållit sig från att fara till Valgerd, förliktes man äfven om detta dråp, men Ottar måste betala "CCC silfrs". Derefter var allt lugnt, och när Ingolf blifvit sårad i en strid med tjufvar och sommaren derefter dött i sina sår, gifte Ottar Valgerd med en man från Stafholt. Berättelsen om Hallfreds kärlek till Kolfinna, som började kort före 987 (se ofvan anm. 26), finnas i FmS. II, 7.

[38]) Orsaken hvarför Åvalde fann misshag i Hallfreds kärlekshandel med hans dotter, synes af FmS., der det heter: "Ávalda var lítit um at Hallfreyðr glepti dóttur hans".

[39]) Már (Må) var son till Jörund Hals, som kom till Island samtidigt med Ingemund. Han var syskonbarn med Ingemundssönerna (Vigf. um tímat., 377), men måste hafva varit yngre än dessa, ty han lefde, såsom man kan se af denna saga, nära år 990. Jörund, Mås fader, var son af Thorer jarl den tyste. Másstaðr ligger i Vatnsdal i Hunavatnstinget på Nordlandet.

[40]) I uttrycket "fá mann til at biðja hennar" står til adverbielt och bör derföre hänföras till fá (Lund § 146, 1). Geitaskarð ligger äfven i Hunavatnstinget.

[41]) Satsen "hafði verit — — — sæmdir" har blifvit satt inom parenthes, emedan den ej kan hänföras till föregående oratio recta. I sådant fall hade man måst läsa hefir, såsom man finner i de andra redaktionerna af sagan. Gisl. sätter den äfven såsom särskilt punkt.

4 Kap.

Nu sände Må bud till Gris, och han kom till Måsstad. Må sade: "jag har ett giftermålsförslag att göra dig [42]; du skall fria till Kolfinna, Åvaldes dotter. Der felas icke egendom och hon är ett godt parti, men det säges att Hallfred Ottarsson ständigt talar med henne" [43]. Detta var innan Ottar for söderut. Nu komma Må och Gris till Åvalde med sitt följe, och de voro tillsamman sju; de satte sina spjut utanför. Gris hade ett guldbeslaget spjut. Nu sutto de och samtalade och Må förde ordet för Gris [44]. Åvalde sade, att det skulle bero på Mås vilja, "ifall eder så behagar; och J blifven ej bortvisade", och i samma

---

[42]) Ráð, n, har i Isl. flera betydelser. Den ursprungliga är (enl. Eg. Lex. och Jonss.) råd, som man gifver eller följer. Vidare betyder det potestas, arbitrium, matrimonium, connubium, eller deliberatio de connubio ineundo (Schlyter Gloss. till ÖGL.) Det var fadrens eller, vid hans frånfälle, närmaste manliga slägtingens rätt att bestämma öfver ungmöns hand (ráða giptingu konu) och mången gång uppgjordes äktenskapet utan hennes hörande. Blott i ett enda fall eger qvinna enligt Grág. (Festaþ. I) rätt att bortlofva qvinna: moder kan nemligen bortlofva sin dotter, ifall hvarken fader eller helbröder finnas. Nästan i alla Sverges gamla lagar förekommer ordet raþ i betydelsen föranstaltande, procuratio och betydelsen conjugium framträder i ordet raþagerþ (ÖGL.). I Gotl. L. (I, 24: 4) förekommer uttrycket "giera raþ firir systr senni til giptur, hvilket Ihre öfversätter: conditionem quærere sorori suæ, och Schlyter: föranstalta för sin syster om giftermål.

[43]) Hvarken i FmS. eller i Flatb. nämner Må Hallfreds kärlek till Kolfinna. Deremot berättas i FmS. (II, 8), att Kolfinna blef förlofvad med Gris, innan han for ifrån Åvalde.

[44]) Fylgja betyder följa, hjelpa, understödja (Fr.). Här får man underförstå máli, och fylgja máli fyrir eins hönd betyder: fullfölja talet å någons vägnar, tala för någon, understödja någons talan. I FmS. läses: ok flutti Már bónordit fyrir hönd Gríss.

ögonblick kom Hallfred jemte hans följeslagare [45]) och såg spjuten. Hallfred sade: "här måtte vara komna några män långt härifrån; vakta du våra hästar, jag skall gå till Kolfinnas rum" [46]) och så gör han. Han satte sig hos henne och frågade, hvad folk som hade kommit; "de äro ej kärkomna, ty de fria väl till dig, och jag tror, att det icke går väl". Kolfinna säger: "låt du dem af-

---

[45]) Vigf. läser förunautar, hvilket ovilkorligen är orätt och måste ändras till förunautr, då i detta kap. kort nedanför läses okkarra med afseende på Hallfred och hans följe, och okkarr, vår, alltid begagnas om blott två. — Längre fram i detta kap., der det talas om, att Gris förföljde Hallfred, säges uttryckligen att "två rida undan och nio efter". I FmS. läses: Hallfreyðr við annan mann. Flatb. har förunautar, Skh. II, 83 förunautur. Möjligen är det blott ett tryckfel, ty Gisl. läser förunautr, utan att anmärka, att han rättat mscrptet.

[46]) Dyngja, f, särskild byggnad eller stuga, hvari qvinnorna uppehöllo sig och sysslade med handarbete, kallades äfven búr (Fr.). Holmberg (Nordb. u. Hednat. 214—225) antager, att bonden ursprungligen egde blott ett boningshus på sin gård, den s. k. Skálinn, Höllin, Salrinn. När behof af större utrymme och beqvämlighet gjorde sig gällande, bygde man till flera stugor, hvaribland dyngjan eller frustugan väl var den förnämsta. "Innehades den af höfdingars och andra ansedda mäns fruntimmer, kallades den Skemma". Han antager det s. k. "hebbart" (herberget), som vanligen är tillbygdt vid gafveln på ryggåsastugan, vara en lemning af dyngjan. Buren anser han hafva varit bygd vid gafveln midt emot dyngjan, och den tjenade till visthus samt saknade inredning. Af versen nedanför ser man, att en hund ofta var bunden vid buren. R. Keyser ("Nordmændenes Boliger og daglige Sysler", i Norsk Tidskrift for Videnskab og Litteratur; första årg., pag. 314 följj.) anser dyngjan hafva varit "en afsondret liden Bygning nær Skaalen, i hvilken Husets Kvinder som oftest holdt til, naar de vare sysselsatte med deres kvindelige Haandarbeider". Namnen skemma och bur begagnades enligt hans åsigt om hvarje mindre, fristående hus på en gård, hvarjemte äfven han anmärker, att skemman ofta var bostad för förnäma, isynnerhet ogifta fruntimmer. Buren var "Gaardens Forraadskammer" och var sällan förbunden med skålen. På mindre gårdar var buren och skemman samma byggning, hvarföre båda namnen ofta förvexlas. Ingendera synes känna, att búr begagnas synonymt med dyngja.

göra saken, som ega att bestämma derom". Han säger: "jag finner, att du genast tycker din friare vara bättre än jag". Hallfred satte henne på sitt knä ute vid frustuguväggen och talade vid henne, så att alla, som gingo ut, sågo det; han trycker henne till sig, och då gafs en och annan kyss [47]). Nu komma Gris och de andra ut; han sade: "hvad är det för folk, som sitta här vid frustuguväggen och talas vid så bekant?" [48]) Gris var något svagsynt och surögd. Åvalde säger: "Hallfred är der och min dotter Kolfinna". Gris sade: "är detta deras vana"? [49]) "Ofta bär så till", svarade Åvalde, "men nu får du afhjelpa denna olägenhet, då hon är din fästmö". Gris säger: "det är uppenbart, att han nu kommer att blifva min fiende, och slikt är bedrägligt handladt" [50]). Nu går Gris med sitt följe till hästarne. Då sade Hallfred: "Det skall du veta, Gris, att min fiendskap skall du hafva, om

---

[47]) I FmS. nämnes ej, att Hallfred kysste Kolfinna.

[48]) Adverbiet kunnliga öfversättes af Eg. (Lex.): comiter, familiariter, amice, och af Jonss.: "som en Bekjendt". Adjectivet härtill, kunnligr, har jag ingenstädes funnit, men väl ett subst. kunnleiki eller kunnleikr, hvilket ofta förekommer i plural., kunnleikar, "Bekjendtskab" (Jonss.). I ÖGL. förekommer ordet kunnugher i betydelsen cognatus (= kunder). I de öfriga lagarne har detta ord, liksom "kunnig" i nuvarande Svenskan, betydelserna: peritus, notus. Láta har här betydelsen loqui, och låta betyder i Svenskan: yttra (Rydqv. I, 161). I norra Småland begagnar folket nästan alltid "låta, lät" i st. f. säga. Ingenstädes i våra gamla lagar har jag funnit lata i denna betydelse. Latas (= låtsa) förekommer i GotlL.

[49]) Flatb. I, 304 har: er þetta vandinn; Skh. II, 84 deremot: er þetta vandi.

[50]) Här inskjuter Flatb. ett yttrande af Åvalde: "lát vera úmælt, ef þú vilt þat, ok er þèr þá eingi vandi á", hvarpå Gris svarar: "staðfest hefi ek þetta ráð fyrir mèr". Äfven finnes Hallfreds följande yttrande stäldt på annat sätt i Flatb.: "vita skaltu þat, at ek virði svá, sem þu vilir gera fjandskap við mik, ok mun ek banna þèr ráðit; en ef þat tekst, þá mun illa fara".

du tänker på detta giftermål". Må sade: "Intet afseende skall fästas vid dina ord, Hallfred, rörande denna sak, och Åvalde eger makt öfver sin dotter". Då qvad Hallfred:

Fruktansvärd så föga
är i mina ögon
ifrige hedningens vrede,
som mjölkkärl feg sköljer,
som då ute vid boden
bodhunden morrar argast,
stor och gammal, när främling
färdas. En sång jag diktar [51]).

---

[51]) Constr.: Reiði sannargs allheiðins sökkvis [1]) margra troga [2]) verðr [3]) mèr svá nökkvi [4]) ægilig [5]) fyrir [6]) augum, sem úlítill gamall búrhundr stúri úti fýrir búri [7]) alls [8]) mest við för gesta; ek stœri brag.

Varianter: [1]) Gisl. $44,_{12}$ anmärker med skäl, att första versraden "svá nökkvi verðr sökkvis bör rättas till "svá nekkvi— sökkvis" eller "— nökkvi — sekkvis", för att bringa den i öfverensstämmelse med de öfriga udda versraderna, der halfrim (skothending) öfverallt finnes. [2]) torga, Skh. II, 84. [3]) veþur, ibm. [4]) nökku, FmS. II, 9, id. [5]) ægiligs, AM. 61, "quod minus aptum puto", (Eg. ShI. II, 8). [6]) Så Flatb. I, 304, Skh., FmS; i AM. 132 finnes þess, som väl bör hänföras till sökkvis. [7]) Så FmS.; brúði Flatb., Skh., AM. 132. Brúði strider mot metern (stæri — brúði), Eg. ShI; äfven Gisl. läser búri. [8]) Så FmS., Flatb., Skh; ills, AM. 132 utan mening.

Sannargr, adj., mycket feg. Ihre öfversätter "arg" med ignavus och anför såsom exempel Jus aulicum Margaretæ § 18: "Feller knabe eller skytte hald, vard eller vaka, vare man thess arghar", si quis officialium aut jaculatorum stationem aut vigiliam deseruerit, vir eo deterior audiat. Sökkvir, m, (sökkva) den som nedsänker; Trog, n, kärl, isynnerhet mjölkkärl; sökkvir troga, en som sänker kärl (i vatten) för att tvätta dem, vekling. Ægiligr, adj., fruktansvärd (ægja = terrere); af samma stam är ordet "agelig" som förekommer i flera svenska landskapsmål (Rietz). Stúra öfversättas i ShI. med obmurmurare och i Oldn S. (Rafn) med "knurre". Eg. Lex. åter tolkar det: demisso capite sedere, hærere. Jonss. återgifver det med "være nedslagen, sörge". I Norskan betyder sture "otiosum et cogitabundum esse". Búr fattas af Rafn (OldnS. II, 9) såsom "Fruestue" och hänföres då till stoeri ek brag. Gestr förekommer i betydelsen främling i WGL. Ordagranna öfversättningen blir: den mycket fege ifrige hedningens, kärlsänkarens vrede blir så föga fruktansvärd i mina ögon, som (då) en stor, gammal bodhund morrar som mest utanför visthuset vid främlingars färd;

"Och jag bryr mig icke om, hvad du yttrar, Blot-Må", säger Hallfred. Må sade, att om han gjorde spe af honom, skulle han få hård vedergällning. Hallfred sade sig sjelf råda för sina ord. Han qvad då:

Spjutets vårdträn tänka
att till Åvalds enda
dotter fria; skalden
skådar det med fruktan.

Sent man fordra månde,
att ifrån den stilla
Kolfinna hågen vändes;
så akta män på henne [52]).

---

jag författar en sång. Hallfred syftar på Gris. Ser man på versens innehåll, synes den vara misstänkt. Hallfred begagnar nemligen, ehuru sjelf ännu hedning, mot Gris oqvädinsordet: allheiðinn. Antingen är versen understucken, eller har sagoskrifvaren satt den på orätt plats, och då måste Hallfred hafva författat den efter sin öfvergång till kristendomen. Möjligen kan den hänföras till hans besök hos Kolfinna vid fäbodarne (9 kap.).

[52]) Constr.: Rækimeiðar [1]) randaliðs ráða [2]) at biðja Ávalds [3]) eingadóttur [4]); ótti [5]) er [6]) þat [7]) skáldi. Síð mun um beiða [8]) Surts [9]) kvánar byr [10]) renna mèr af kyrri [11]) Kolfinnu, svá [12]) gæta menn til hennar.

Varianter: [1]) rækimeiðum, Flatb. I, 305, Skh. II, 84, [2]) Reðkaða ek, Flatb.; Reðkat ek, Skh. [3]) Ávaldi Flatb., Skh. [4]) Einkadóttur, ibm. [5]) Ótta, ibm. [6]) Utelemnas ibm. [7]) því, ibm. [8]) Vigf:s rättelse för hds. bíða. Skh. har byða. [9]) Surt, Skh. [10]) Så Skh.; AM. 132 har byrs (Gisl.), Flatb. byrr. Enligt Vigf. läsa hdss. kyrs. [11]) Så Flatb., Skh.; AM. 132 har: af keyri. Vigf. uppgifver at keyri. [12]) Ma AM. 132; sia Flatb., Skh. Versen saknas i FmS.

Rækimeiðr, m, eg. vårdträd, den som vårdar (rækja = curare). Liðr, m, här = linnr, orm; randa linns eller liðs = sköldarnes orm, spjutet; dess vårdare = krigarne. Ráða står här periphrastice och har då betydelsen: företaga sig att; vid sådana tillfällen kan det stå både med och utan at. Eg. (Lex. under rækimeiðr) fattar, såsom det synes, ráða i betydelsen råda. Han construerar: rækimeiðar randa liðs (i. e. linns) ráða skáldi at biðja eingadóttur Ávalds: spjutets vårdare råda skalden att fria till Åvaldes enda dotter. Om man får antaga att Hallfred med skáldi syftar på sig sjelf, — och någon annan kan han knappt mena, då ingen af de närvarande var skald —, så blir fråga, hvilka han afser med ordet rækimeiðar. Må och Gris kan det ej vara, ty minst af alla skulle väl de velat råda honom till frieriet. I slutet

Då red Hallfred bort och var vred. Må sade då: "låtom oss rida efter dem", och så göra de, och voro nio

---

af föregående kapitel nämnes, att Åvalde ville gifva Hallfred sin dotter, och han skulle möjligen i versen kunna tänka på denne, men då saknar han grund till att tala om rækimeiðar i plur. Vidare måste parenthesen: "Ótti er þat" fattas som ett utrop, men den gifver med Eg:s tolkning ingen mening, ty utropet gäller Hallfred sjelf, och rådet att fria till Kolfinna kan ej hos honom väcka fruktan. Allt detta gör, att jag öfvergifver Eg:s tolkning såsom oriktig och följer Vigf:s ofvanstående construction. Anmärkas bör den här förekommande formen Ávalds, som förutsätter en nom. Ávaldr i st. f. den vanliga Ávaldi. Vigf. har rättat hds. biða till beiða för att få halfrim, liksom i första versraden af föregående helming. Surtr står här för jätte i allmänhet (jfr SE. pag. 209) Surts hustru är omskrifning för jätteqvinna: jätteqvinnans vind betecknar sinnet, tanken (jfr SE. pag. 206). Grunden till omskrifningen är obekant; möjligen beror denna på en myth, som gått förlorad). Vigf. läser byrr och construerar: síð mun Surts kvánar byrr um beiða (mey) renna mèr af kyrri Kolfinnu, sent månde min tanke på den älskade (mön) flykta från den stilla Kolfinna. Denna tolkning är dock något tvungen. Beiðr, adj., betyder petituriens, amore captus; sammansättningen einbeiðr har passiv betydelse, och det är blott gissningsvis, som Eg. (Lex.) vågar tillägga det enkla ordet betydelsen exoptabilis. För att undvika denna betydelse har jag föreslagit ofvanstående construction, der beiða fattas såsom ett verb: petere, rogare, och der man med Skh. läser byr i acc. Beiða omvexlar med biðja t. ex. i Eiriksmál (början), der hdss. på samma ställe än ha bað, än bæða, än beidda, och verbet biðja förekommer ofta med acc. och inf. (se Lund § 145). Ser man på rimmen i versen, finner man halfrim blott i första och sista raderna, eljest öfverallt helrim, och ej såsom i föregående vers regelbundet omvexlande hel- och halfrim. Detta gör, att man kanske har föga grund till rättelsen beiða, och bíða, vänta, kunde gerna för meningens skull stå qvar, om man blott hade någon uppgift på, att det construerades med acc. och inf. — Eg. (Lex. under kyrr) construerar: af kyrri Kolfinnu man Surts kvánar byrr síð rinnna mèr, men häraf kan man hvarken se, huru han fattar biða, eller om han gör någon rättelse. — Ordagranna öfversättningen af versen blir enligt ofvanstående construction: spjutets vårdträn tänka att fria till Åvaldes enda dotter; det är fruktansvärdt för skalden. Sent månde man fordra, att min håg flyr från den stilla Kolfinna; så vårda män sig om henne.

tillsamman; Åvalde lemnade dem två män [53]). Olof, Hallfreds fosterfar, drog misstanka på Gris' och Mås färd [54]); han sänder strax efter Ottar, och när de råkas, säger Olof till honom, att Hallfred tör behöfva folk. Nu är att säga om Hallfred, att han och hans kamrat rida undan och de nio efter [55]). Hallfred ser förföljelsen och sade: "låtom oss ej fly längre undan". De hade då kommit till en kulle [56]), der gjorde de sig redo och bröto upp sten. Nu komma Gris och hans följe fram och anfalla dem, men de värja sig mycket tappert, och dock gick det, som det heter, att man ingenting förmår mot

---

[53]) Flatb. I, 305 samt Skh. II, 85 uppgifva förföljarnes antal till femton och angifva icke, att Åvalde lemnade dem bistånd. Både Flatb., Skh. och FmS. II, 9 inskjuta anmärkningen, att Hallfred vid denna tid uppehöll sig på Hökagel.

[54]) Gruna, ana, tro, misstänka, tvifla, construeras är personelt med acc. pers. t. ex. gruna e- n um e- t; än med saken i nom. och personen, som tror, i acc. t. ex. grunaði hana þat, hon trodde; är impersonelt med person i acc. och sak i genit., t. ex. slíks grunaði mik, eller med præp. um såsom här. I Fsv. förekommer ej verbet, men flera härledda ord, t. ex. grundeliker, betänksam; grundogher, id. (Rietz). I WGL. förekommer subst. grun, misstanke, hvilket Schlyter anser vara f. (?), Rietz åter m. i öfverensstämmelse med landskapsmålen. Verbet gruna, grunna har i dessa bibehållit sig i betydelserna: förmoda, öfverlägga. Gisl., 13 har här genitivformen Márs, Vigf. Más.

[55]) Här inskjuta Flatb. och Skh. ett samtal mellan Gris och Må: Grís mælti þá: þar má nú sjá þá Hallfred ok snúum eptir þeim. Þeir fara ráðlausliga undan ok sækjum at þeim ok köstum klæðum á vápn þeirra ok endast mun mèr afl til, þo at ek halda þeim tveimr. Már svarar: slíkt er vel mælt. Þá hleypir hverr sem búinn var".

[56]) Holt, n, egentl. skogbevuxen höjd; i senare tid, då skogen blifvit borthuggen, qvarstod namnet, men betecknade en stenig och bar backe. I GotlL. I, 4 förekommer ordet i betydelsen "lund": "engin ma haita huatci a hult eþa hauga" (jfr. UplL. Kk I, pr. "ængin (skal) a lundi ællr stenæ troæ). Ordet, numera i riksspr. temligen sällsynt, förekommer såsom sista sammansättningsdelen i en mängd namn på ställen. Landskapsmålen hafva bevarat båda betydelserna: skogsbacke, och hög, framspringande backe.

många, och både Hallfred och hans följeslagare blifva fångna och bundna. Då sade Gris: "här rida icke färre än trettio män till oss, och det kan hända, att segern blir föga varaktig". Gris och hans följe vände om och redo häftigt undan öfver ån; vägen gick genom en sänkning i backen, och der var ett godt försvarsställe; der hålla de stånd. Då komma Ottar och hans följe till ån. Gris helsade Ottar och sporde, hvad han ville. Ottar sade: "hvar är Hallfred, min frände?" Gris säger: "han ligger bunden men icke dräpt vid den kulle, der vi råkades". Ottar säger: "skymfligt hafven J behandlat honom; vill du gifva mig rätt att ensam döma härom?" Gris sade sig skola högt akta hans ord, och härom förliktes de och skildes derefter. Ottar rider nu tillbaka och finner Hallfred och löser honom och hans följeslagare. Ottar sade: "denna färd har icke aflupit hederligt, frände!" Hallfred sade sig [57]) ej vilja prisa den," och jag bryr mig icke om, fader, hur du bestämmer afgörandet [58]), blott Gris ej får Kolfinna" [59]). Ottar säger: "Gris skall

---

[57]) Flatb. och Skh., som här ordagrant följa AM. 132, läsa dock **kvaðst**, såsom man äfven skulle väntat. Infinitiv utan acc. kan (enl. Lund § 145, anm. 2) följa, när samma person är subject i den beroende satsen, som i den styrande. Detta eger isynnerhet rum vid sådan verba, der passiva formen har reflexiv betydelse, t. ex. **segjast, kveðjast**.

[58]) **Gerd** (äfven **görd, gjörd**) betyder görande, gerning, anordning, afgörande af en tvist, sedvana. Ordet förekommer i de flesta gamla lagarne och har der betydelserna: görande, gerning, utskyld. Rydqv. (II, 90) uppgifver ordet såsom allmänt förekommande i fornskrifter. De betydelser, som ej visa sig i Fsv., äro: anordning, afgörande, sedvana. I landskapsmålen förekomma formerna: **gäL**, f. sed, plägsed, vana, och **gärd**, f. gerning (Rietz). Riksspr. har bibehållit ordet blott i betydelsen: utskyld, afgift.

[59]) Flatb. och Skh. läsa: **en eigi hirði ek, hvat þú gerir, ef Grís á Kolfinnu.**

hafva qvinnan [60]), då han hyser förtroende till mig, men du, frände, skall fara utomlands och förvärfva dig större ära". Hallfred säger: "hvem månde vara mig trogen, då min fader sviker. Förr skall det hända, att jag bjuder Gris holmgång, så fort jag får se honom". Nu rider Ottar hem, men Hallfred till Hökagel. Olof tyckte, att det hade gått illa, och ansåg otroligt, att Hallfred skulle hålla förlikningen; han sände bud till Ottar, att ställningen syntes honom farlig. Då kom bud till Hallfred, att hans fader var sjuk och sade sig vilja träffa honom och göra sin anordning. Hallfred kom, och strax låt Ottar taga och binda honom: "nu äro två ting att välja, antingen att sitta i fjättrar eller låta mig råda, hvad dig angår" [61]). Hallfred säger: "du är dock alltid densamme mot mig [62]), men hellre må du råda, än jag sitta här i bojor". Då blef Hallfred löst ur fjättrarne. Må hade Gris' och Kolfinnas bröllopp hemma hos sig, och hon for ut till Getaskard att bo med Gris; icke var kärleken till Gris stor å hennes sida [63]). Olof på Hökagel uppmanade mycket sin frände Hallfred att fara utomlands; "jag skall lemna dig egendom, så att du kan fara med heder bland goda

---

[60]) Flatb. och Skh. inskjuta här: ok sè hún þrjá vetr í festum.

[61]) Här läser Flatb. I, 306 och Skh.: "at vera kyrr eða sitja hèr í fjötrinum ok stýra eigi frændum þínum í hættu."

[62]) Flatb. har: "eigi hefir þú í tveim höndum við mik um fjandskap", FmS. II, 12 och Skh. "um fjandskapinn". Fr. anför stället ur Flatb. och öfversätter: "du viser mig stedse det samme Fiendskab". Eg. (ShI. II, 11) tolkar: "Næ tu haud ambiguum facis, te mihi esse inimicissimum", och Rafn (OldnS. II, 11): "nu ere der da tydelige Mærker paa, at du bærer et fjendtligt Sindelag imod mig". Jonss. anför uttrycket: hafa i tveim höndum við e- n, "have fuldt op at bestille imod en".

[63]) Denna anmärkning utelemna Flatb. och Skh., och i dess ställe läses: "ok þótti Óttari at því mjök hrapat ok kvað, at hvorigir mundu vel hafa, ok sendi orð Ólafi þo at han gætti svá til at eigi yrði hólmgángan".

män". Hans fader gaf honom täta uppmaningar att resa. Ottar afgjorde saken med Gris och de andra och bestämde ett hundrade silfver för Hallfreds räkning. Hallfred ville ej hafva det och sade så: "jag ser din kärlek till mig, fader; J fån bestämma härom, men så säger mig mitt sinne, att vår ovänskap blifver lång." Då for Ottar vintern derefter söderut till Nordådal [64]).

5 Kap.

Denna sommar far Hallfred söderut till Hvitå, och när han kom ombord, qvad han:

Kolfinna vill jag ännu
kyssa, fast vår framstam
sköljs af svallande vågor.
(Hafshäst farten skyndar.)

Thy att henne, som förer
orm på hand, nu jag älskar
mer än om lofvadt vore
högborna mön att ega [65]).

---

[64]) Hvarken FmS., Flatb. eller Skh. har denna uppgift. Antages Hallfred hafva varit född omkring år 967 (se ofvan anm. 26), så inträffade striden med Gris och Må troligen på sommaren 987, och Ottar flyttade då söderut om vintern 987—88. Hallfred for utomlands sommaren 987.

[65]) Constr.: Fúss em ek enn [1]) minnast við Kolfinnu, þótt [2]) áföll [3]) drepi ossu [4]) stáli [5]), mörnar vakri skýtr mjök; þvíat [6]) unnum nú álgrundar [7]) endis [8]) tróðu nærr betr, enn [9]) mèr væri heitið [10]) nytju [11]) attgóðrar.

Varianter: [1]) utelemnas i Flatb. och Skh. [2]) þóat Flatb; til Skh. [3]) Afl völl, Flatb., Skh. [4]) osa, Flatb., Skh., [5]) stalli, ibm. [6]) þóat ibm. [7]) algrindar, Flatb; algyrndar, Skh. [8]) Eg:s rättelse för hds. endiz (endizst). [9]) sem, Flatb., Skh. [10]) heitin Flatb., henni Skh. [11]) Eg:s rättelse för nytja AM. 132; nytri Flatb, Skh. Versen saknas i FmS.

Fúss, adj. begärlig; häraf kommer Sv. fösa, Isl. fýsa, påskynda (Ihre). Minnast, kyssas, kan enligt Ihre deriveras på två sätt· antingen af minna, amare, "quum oscula habeantur amoris antecoenia", eller af mun, os, såsom Eg. (Lex.) antager, dervid anmärkande, att ordet borde skrifvas mynnast, "sed usus membranarum perpetuus refragatur". Áföll, f, våg som slår mot skeppet; ordets vanliga form är áfall, n, (falla á). Drepa betyder med dativ vidröra, med

Hallfred for utomlands till Norge; han begaf sig till Hakon jarl den mäktige, som då herrskade i Norge, steg fram för honom och helsade honom. Jarlen sporde, hvem han var; han sade sig vara en Isländsk man; "men mitt ärende är, herre, att jag har diktat ett qväde om Er, och jag ville äska ljud". Jarlen sade: "det är sannolikt, att du är en höfdingadjerf man; så ser du ut, och du skall visst få ljud". Hallfred qvad dikten; det var en drapa och han föredrog den väl och oförsagdt [66]). Jarlen tac-

acc. slå, döda: i några af våra landskapsmål förekommer betydelsen "slå, slå till". Stál, n, 1) stål, 2) den delen af kölen som höjer sig mot framstammen; framstam. (Gr. στεῖρα). Mörn, f, flod. — Vakr, m, häst. Flodens häst = skeppet (se SE, 166.). Eg. (Lex.) anmärker, att vakr kan fattas i betydelsen fogel, Sv. vaka, då meningen blir densamma. Álgrund, f, ålens mark, hafvet; dess gräns var enligt de gamles tro Midgårdsormen, "som ligger öfver all land och biter sig i stjerten" (SE, 32). Midgårdsormen står här för orm i allmänhet och betecknar en ring. Tróða, f, slå, stång. Ringens stång är en omskrifning för qvinna, och här afses Kolfinna. Nytja, f, (eg. å, flod) antages af Eg. (Lex.) här vara = nyt, usus, fructus. Ordagranna öfversättningen blir: "Ännu är jag lysten att kyssa Kolfinna, fast vågen slår på vår framstam (flodhästen ilar fort); derför att jag nu älskar ringslån nästan högre, än om besittningen af den ädelborna blifvit mig lofvad". Vigf. vill läsa nytri och heitin med Flatb. och construerar (pag. 211.): "því (vèr) unnum nú, nýtri betr en heitin væri .... das Uebrige unverständlich". Om man bibehåller denna läsart och antager Eg:s rättelse endis (för endiz), kan man likväl ej förklara áttgoðrar. Constructionen blefve: því unnum nú álgrundar endis nýtri (almus) tróðu nærr betr en mèr væri heitin, i hvilket fall áttgóðrar ej kan hänföras till något annat ord än álgrundar, hvilket ej gifver mening.

[66]) Drapan och Flocken voro tvenne skilda skaldearter. Den förra åtnjöt hos våra förfäder större anseende än den senare. Drapan var en större dikt, hvaruti man vanligen prisade konungars bedrifter; i flocken, som var mindre, framhöllos väl oftast jarlarnes storverk. Den egentliga skilnaden berodde på sångernas olika sammansättning. I Flocken fortgick berättelsen utan afbrott, då drapan deremot bestod af flera större afdelningar, som skildes från hvarandra genom det s. k. stäfvet (stef) eller omqvädet. Detta kunde

kade honom och gaf honom en stor silfverbeslagen yxa och goda kläder och bjöd honom vara hos sig om vintern, hvilket Hallfred mottog. Om sommaren far Hallfred till Island och lade till vid södra kusten; han hade då mycken egendom. Sedan var han några vintrar på resor, men var aldrig på nordsidan [67]). Och en sommar, när han kom från Island, lågo han och hans folk vid Agdanäs [68]); der kommo de till tals med några män och sporde efter nytt; dem blef sagdt, att höfdingaskifte skett i Norge; Hakon Jarl var död och Olof Tryggvason hade kommit i stället med ny lära och nya bud [69]). Då kommo skeppsfolket öfverens att göra ett löfte: de skulle gifva Frey mycket gods, om de fingo god vind till Sverge, men Thor eller Odin, om de kommo till Island, och om de

---

antingen utgöra en vers för sig, eller delades det genom inskjutande af en annan vers (klofastef). Denna Hallfreds första dikt anser Vigf. vara författad omkring år 988, således något senare än enligt den tidsföljd, som ofvanför blifvit antagen. Han anser de versar af Hallfred, som anföras i SE., höra hit. Der anföres äfven pag. 192 en vers af Hallfred, som tillhör "erfidrápa Ólafs".

[67]) Här tillägga FmS. II, 15: gerðist hann þá auðigr ok átti kaupskipit.

[68]) Agðanes, hos Saxo Abdarnes, heter nu Agdenæs och skall hafva fått sitt namn efter en kung (?) Agde (FmS. VI, 360). Det ligger på sydsidan af inloppet till Throndhjemsfjord (Aall I, 80; jfr ibm pag. 55).

[69]) Samma berättelse om Isländarnes färd till Norge förekommer i Hkr. OT. kap. 88, och LaxdS., kap. 40. I Hkr. nämnas Kjartan Olafsson, Halldór Guðmundarson, Kolbeinn son Þórðar Freysgoða, Svertingr son Rúnolfs Goða, Gissur hvíti, Hjalti Skeggjason, Þórarinn Nefjúlfsson, Hallfreðr Óttarsson, Brandr hinn Örvi, Þórleikr Brandsson. Af dessa voro blott Gissur och Hjalte kristna. LaxdS. nämner jemte några af de förra Kjartans fosterbror Bolli, samt bröderna Bjarni och Þórhallr, synir Breiðar-Skeggja. Isl. Ann. uppgifva, att Kjartan blef kristen i Norge år 998, och något förr hade Hallfred blifvit döpt. I vår berättelse göres sålunda ett språng af nära 10 år, under hvilka Hallfred var ute på handelsresor. Oriktigt uppgifves i Isl. ann., att Gissur och Hjalte blefvo omvända i Norge (jfr Hkr., l. c.).

icke fingo förlig vind derifrån, så skulle konungen råda [70]). De fingo aldrig god vind och blefvo tvungna att segla in till Throndhjem och kommo till Flagdes hamn [71]); derutanför lågo många långskepp. En häftig storm kom om natten ifrån hafvet, så att ankaren ej fattade tag; då sade en af männen på ett långskepp: "dessa männen på handelsfartyget hafva råkat illa ut och det går illa för dem, enär stormen står på, der de ligga; vi skola ro till dem". Trettio man gingo på ett skepp och en satt i (bak-) stammen, och när de kommo till handelsfartyget, sade den, som satt i stammen: "J hafven kommit illa ut; här ligga skär, vi skola föra eder i säkerhet [72])." Sjön gick högt. Hallfred sade: "hvad heter du?" Han svarar: "jag heter "*Ankarstark*" (Akkeris frakki)". Och

---

[70]) FmS. och Flatb. bestämma löftet närmare: "þeir skyldi gefa fè ok þriggja sálda öl". Orsaken till att Isländarne ville fara bort finner man i Hkr. (l. c.), der det berättas: "þeim var sagt, at konungr nauðgaði öllum til kristni." LaxdS. uppgifver dessutom, att konungen hade förbjudit alla Isländarne att fara, emedan de ej ville antaga den tro, han bjöd. Häraf förklaras äfven sagans ord, att konungen skulle råda, ifall de ej fingo god vind.

[71]) Þrándheimr (Þrondheimr, äfven Þrændalög) berättas hafva fått sitt namn af Þrándr, Nors son (se Flatb. I, 22). Throndhjem var den förnämsta delen af Norge och bestod af åtta fylken, (se Aall. I, 52). Flagði (FmS. II, 16 utelemna namnet; AM. 53 fol. har Flauki, Flatb. I, 307 Fladki) heter nu Flak och var en stor gård, som låg på en udde vester om Throndhjem. Fjärden bredvid kallades Flaðkafjörðr (se Aall III, 22). Märkvärdigt är bruket af præpp. á, at, í vid verberna heita, kalla, jemte ett ortsnamn. Lund (§ 14, anm. 3) söker förklara constructionen genom antagandet, att ortsnamnen oftast förekommo med en af de ofvannämnda præpp. framför sig, så att dessa liksom sammansmälte med namnet.

[72]) Greiða, hvaraf Sv. reda härledes, betyder: utveckla, bringa i ordning, främja, betala (synon. reiða). I norra Sverges landskapsmål förekomma formerna Grei(d) eller Gräj(d), greda, grea och gre i betydelsen: reda ut, ordna, utbreda.

under det de talade detta, sprang ankartåget och han, som satt i stammen, sprang genast öfver bord och dök efter tåget i stormen och nådde det genast; då blef ankaret upphissadt. Då qvad Hallfred:

Låt oss lossa tågen!
Svallvåg slår mot skeppet,
Allt för hårdt späns linan.
Hvar är den Ankarstarke?[73]).

Mannen i kappan säger:

Men i gröna kappan
jag en man till tåget
får, som bojen lyfter.
Här är den Ankarstarke![74]).

---

[73]) Variant.: FmS. II, 17 och Flatb. I, 307 läsa **særoka**; Skh. II, 87 **særok**, id. **Fœra** har här betydelsen: loco movere, och Eg. (Lex,) öfversätter stället: retinacula navis loco movere, navem ab uno loco in aliam stationem transferre. I Shl. II, 16 fattar han **foerum** såsom ett utrop. Rafn deremot (OldnS. II, 15) öfversätter: "Vore Reb vi före". **Svörðr**, m, hufvudsvål, här huden på hvalrossen (Trichechus rosmarus, Isl. **rostúngr**), samt de tåg, man deraf förfärdigade. I Kg. sk. (pag. 41, följ.) omtalas dessa tåg, hvilkas styrka skall hafva varit så stor, att 60 man eller flera kunde draga i ett sådant tåg, utan att det sprang. **Herða**, spänna, här intrans., blifva spänd, i hvilket fall det står med acc. subjecti. **Akkerisfrakki** var ett diktadt namn, som Olof Tryggvason antog. Rörande detta ords ursprung anmärker Eg. (Shl. l. c.), att det kan härledas af subst. **frakki**, m, en käck man, äfven (enl. B. H.) höfding. Ordet betyder då: ankarets käcke man, en man som är stark i att draga upp ankare, eller ankarets höfding, åt hvilken vården om ankaret blifvit anförtrodd. Subst. **frakki** betecknar äfven ett trädslag, möjligen ask, och dit kan formen **frakka**, f, spjut, hänföras. **Akkerisfrakki** betyder då "ankarets man", i öfverensstämmelse med **sverðdraugar**, milites och ægis — **jódraugar**, *ἐπιβάται*. Versen saknas i AM. 54.

[74]) Varianter: några codd. läsa **einn** för **enn** (Eg. Shl); **fekk** för **fæ**, FmS., Flatb., Skh.; **streingja**, ibm; **hnakkmiðum**, ibm. **Hnakkmiði**, m, index **anchoræ** (**hnakki**, caput anchoræ; **miða**, certum locum determinare), propr. qui destinat certum anchoræ locum, boj (Eg.). Versen saknas i AM. 54.

De rodde skeppet i godt läge. Köpmännen visste icke, hvem denne hade varit, men sedan blef dem sagdt, att konungen sjelf hade hjelpt [75]) dem. Derefter lade de till Hlader [76]); der var Konung Olof, och det berättades honom, att dessa män voro hedningar och nykomna från Island; han kallar dem till sig, och då de kommo dit, förkunnade konungen tron för dem och bad dem öfvergifva hedendomen och den onda tron och tro på den sanne Guden, himmelens och jordens skapare. Hallfred svarade på konungens tal: "ej sker det för intet, konung, att jag antager den lära, du förkunnar". Konungen sade: "hvad är din begäran?" Hallfred säger: "du skall aldrig förskjuta mig, hvad ondt som händer mig". Konungen säger: "du torde vara sådan, att för få ting månde du

---

[75]) Snorre (Hkr. ÓT, kap. 88) nämner ett annat tillfälle, då Hallfred första gången skulle hafva sett Olof Tryggvason. Han berättar, att en dag, då det var vackert väder, roade många sig med simning. Deribland varseblefvo Isländarne en, som i skicklighet vida öfverträffade de andra. Då uppmanade Kjartan Olafsson Hallfred att försöka sig med denne, men han drog sig undan, hvarpå Kjartan sjelf kastade sig i sjön och försökte draga främlingen under vattnet, men blef sjelf neddragen och qvarhållen så länge, att han höll på att qväfvas. När båda kommo i land, tillkännagaf främlingen, att han var Olof Tryggvason. LaxdS., som omtalar denna händelse, nämner ej, att Hallfred var närvarande, utan berättar, att Kjartan uppmanade sin fosterbror Bolle att täfla med simmaren och efter dennes vägran sjelf försökte sig (kap. 40). Eljest öfverenstämma båda berättelserna. FmS. II, 27 anföra äfven Snorres berättelse.

[76]) Hladir, nu Lade, ligger något nordost om Throndhjem. Aall (I 54) antager, att det var residens för Strindafylkets gamla konungar. FmS. och Flatb. anmärka, att konungen hade kommit norrifrån och ärnat sig till Hålogaland, men att han härefter lade in till Nidaros och vistades än der och än på Hladir, samt att äfven Hallfred lade till vid Nidaros.

vika [77]) och låta mycket anstå dig". Då gick Hallfred bort och ville längre fram tala med konungen. Konungen spörjer då, hvar Isländingen var, och bad, att man skulle gå efter honom. Nu kom Hallfred till konungen en annan gång [78]). Då sade konungen: "låt nu döpa dig, och jag skall nu uppfylla hvad du beder om; hvad heter du?" Han sade sig heta Hallfred. "Du är en dristig och rask man; tjena icke längre djefvulen". Hallfred säger: "min andra bön är den, herre, att du står fadder till mig". Konungen säger: "du beder om så mycket, att man ej kan fördraga dig". Då sade Biskopen: "uppfyll denna bön; Gud gör dessmera för din skull, ju mera du gör för kristendomens tillväxt". Efter detta står konungen fadder åt Hallfred och öfverlemnar honom sedan

---

[77]) Svífa betyder "röra sig hit och dit, sväfva"; pass. svífast med gen.: sky, undvika. Enligt Rydqv. (ordb.) förekommer formen sviva i diall. = sväfva. Vigf. har här genitivformen fás, Gisl. fárs.

[78]) Tiden, när något sker, kan i Isl. uttryckas både med genit., dat. och accus. utan præp. Dativen är temligen sällsynt och hör måhända hufvudsakligen till det äldre poetiska språket. Accusativen uttrycker ursprungligen tidens utsträckning och varaktighet (på frågan: huru länge). Genitiven betecknar tiden, inom hvilken något sker, t. ex. fára nátta, inom få nätter. Sedermera hafva dessa constructioner sammanblandats, och man brukar dem om hvarandra för att uttrycka tiden, när något inträffar. Berättelsen om Konungens första försök att omvända Hallfred samt Hallfreds begäran, att konungen aldrig skulle öfvergifva honom saknas både i FmS. II, 39 och Flatb. I, 316. Dessa berätta öfverensstämmande, att konung Olof en dag gick ut och mötte Hallfred samt frågade honom, hvad han het, hvarpå denne uppgaf sitt namn. Derefter uppmanade konungen honom att öfvergå till kristendomen, och han ingick derpå, men med vilkor att konungen sjelf skulle blifva hans fadder, såsom äfven ofvanstående berättelse uppgifver. Hkr. (ÓT, kap. 90) öfverensstämmer med FmS. och Flatb., men omtalar vidare, att konungen ville, att Hallfred skulle gå i hans tjenst, hvilket Hallfred afslog, såvida konungen ej ville lofva att aldrig drifva honom ifrån sig.

åt Thorkel Nefja, sin broder, och Josten och låt dem undervisa honom i de heliga lärorna. Detta besannar Hallfred i ett af de qväden, som han diktade om konung Olof:

> Den till gudfar fick jag,
> det vill jag besanna,
> som under dvergburen himmel
> ypperst var i norden [79]).

6 Kap.

Nu var Hallfred hos konungen en tid och diktade en flock [80]) om honom och äskade ljud. Konungen sade

---

[79]) Constr.: Hlaút ek guðföður þann, er var orðinn einna [1]) æztr manna norðr undir [2]) niðbyrði [3]) Norðra [4]), ek sanna þat.

Var.: [1]) Ýta, Skh. II, 98. [2]) Gisl. vill läsa und, [3]) Så: FmS., Flatb., Skh.; nið byrðri, AM. 53; niðbyrðra, AM. 132. [4]) norðan Flatb., Skh., AM. 62. Versen saknas i AM. 54.

Eg. (ShI. II, 36) hänför orðinn till gudföður. Einna är genit. plur. af einn och lägges ofta till superlativer, stundom äfven till comparativer och positiver, för att uttrycka något, som är ypperst i sitt slag. Eg. (ShI. l. c.) förklarar genitiven genom underförstående af något substantiv, som passar i meningen, t. ex. hluta, manna, dýra. Ordet kan vid superlativer upplösas i einn hinn, einhverr hinn, då einna æztr är detsamma som einhverr hinn æzti, unus in summis. Här kan einna möjligen hänföras till manna, då öfversättningen blir: inter sui generis homines summus (Eg. Lex.). Niðbyrdr, f, = nidburðr, slägtingarnes börda (af niði, slägting, och burðr l. byrðr). Nordri, m, den dverg, som bär norra delen af himmelen. (Om dessa dvergar se SE. pag. 9). Norðra nidbyrðr = byrðr Norðra niðja, Nordres slägtingars börda, himlen. Ordagranna öfversättningen blir: jag fick till gudfader en, som blifvit den allra ypperste under dvergslägtens börda i Norden. I Vigf:s samling af Hallfreds qväden förekommer denna uppgift af Hallfred under första helmingen af 25 strophen i "erfidrápa Ólafs", men har der en annan form (efter FmS. III, 10): Hef ek þanns hverjum jöfri || heiptfíknum varð ríkri || und niðbyrði Norðra || norðr guðföður orðinn.

[80]) Se ofvan anm. 66.

sig ej vilja lyssna dertill. Hallfred säger: "derför månde du råda, men då öfvergifver jag den lära, hvaruti du låtit undervisa mig, om du ej vill höra qvädet, och de lärdomar, som du låtit mig inhemta, äro ej mera poetiska än qvädet, som jag diktat om dig". Konung Olof sade: "i sanning må du heta vanskelig skald (vandræðaskáld), jag skall höra qvädet". Hallfred föredrog det oförsagdt, det var en drapa [81]), och när det var slut, sade konungen: "detta är ett godt qväde [82]), emottag af mig ett vackert svärd, men det torde blifva svårt att bevara, emedan skidan icke följer med; haf det tre dagar

[81]) Vigf. har samlat fragmenterna af denna sång ur Hkr., FmS., Fgsk. och Flatb. Hufvudinnehållet synes hafva varit en beskrifning öfver Olof Tryggvasons strider, innan han vann Norges krona. Namnet "Ólafsdrápa" förekommer i Hkr. ÓT. kap. 29. Hkr. (ÓT, kap. 90) berättar, att Hallfred första gången fick tillnamnet vandræðaskáld, då han vägrade att blifva Olofs hofman, så vida denne ej lofvade att aldrig förskjuta honom. Då Olof nekade att gifva löftet, utbrast Hallfred: "dräp mig då!" Olof sade: "þú ert Vandræðaskáld" och gaf honom svärdet i namnfäste, hvarpå Hallfred qvad versen: "Eitt er sverð þat er sverða"etc. (se nedanför).

[82]) Här inskjuta FmS. II, 51 och Flatb. I, 326 ofvanstående Snorres berättelse. Konung Olofs svar på Hallfreds begäran, att ej blifva förskjuten, förekommer der nästan i samma ordalag, som i denna sagas föregående kap.: "þann veg er bragð á þèr, at þú mundir fás svífast ok láta þèr margt sóma, hvarefter både FmS. och Flatb. tillägga: gánga ok þær sögur heldr frá lyndi þínu, at mèr þikkir eigi örvænt, at þú farir nökkurum þeim hlutum fram, er ek vil fur eingan mun við sæma. Äfven omtalas, att Hallfred fick svärdet i namnfäste, men derjemte finnes konungens uppmaning till Hallfred att bevara svärdet i tre dagar och tre nätter, så att det ej skadade någon, hvarpå Hallfred qvad samma vers som i sagan. Häraf synes, huru upptecknarne af FmS. och Flatb. gått till väga. FmS:s författare har känt både den ursprungliga Hallfreds saga och Snorres berättelse om Hallfred i Hkr., och han har försökt att sammanjemka bådas uppgifter, som här strida emot hvarandra. Uppteckmaren af Flatb. har nästan ordagrant afskrifvit FmS.

och tre nätter, så att det icke länder någon till men".
Då qvad Hallfred:

Vida herrskande konung,
vet jag, sände skalden
naket svärd; dock någon
dyrbarhet nu jag eger.

Fästets knappar glänsa
skola på kungens gåfva,
då jag klingan svingar.
Kung! Jag framsträcker
spetsen [83]).

---

[83]) Constr: ek veit, at [1]) víðlendr [2]) konungr [3]) sendi vísu [4]) skreyti [5]) nöktan [6]) hjör [7]); at [8]) nökkvi ák [9]) nú Sýrar [10]) mey [11]) dýra [12]); hjölt fyrir herði [13]) verða skrautlig [14]) konungs nauti, þá ek of [15]) skjálga [16]) skelkving [17]); höfum framdan kera, gramr!

Var.: [1]) saknas i AM. 132, men finnes i FmS. II, 52, Flatb. och Skh. II, 109. [2]) Víðlends, Skh. [3]) Mèr, AM. 132. [4]) Var, AM. 62. [5]) Eg. (ShI. II, 48) anmärker oriktigt, att Skh. här har skeyti, "compositori". [6]) Så AM. 53, 62. Nökðan FmS. [7]) Brand, FmS., Flatb. och Skh. [8]) Eg:s rättelse för af, FmS., Flatb. och Skh. [9]) Så FmS.; at, Flatb. och Skh. [10]) Sýra, Skh. [11]) Mèr, AM. 62. [12]) AM. 132 har: við nökkva ‖ nú flaustr burar Austra. [13]) Harðri AM. 53; hyrði Skh.; Eg. (ShI.) läser hirði. [14]) Så Flatb., skrautligr, Skh. och codd. [15]) Så AM. 132. [16]) Saknas i AM. 61. [17]) Vigfs. rättelse för skelkiun, AM. 132; Skölkvings um, Flatb.; skolknings um, Skh.; skavlkvingum, FmS.; skavlkingum, AM. 53; skavglungum, AM. 62; andra codd. läsa skaulkungs um, andra skelkum. Versen saknas i AM. 54.

Skreytir, m, den som pryder; vísu skreytir, visans, sångens prydare, skalden ɔ: Hallfred. At nökkvi = at nokkuru leiti, i visst hänseende. Sýr var ett af de namn, hvilka Freya antog, då hon reste bland okända folk för att uppsöka sin man Óðr. Hennes dotter het Hnoss och var så fager, att allt vackert och dyrbart efter henne kallades hnoss (ɔ: res pretiosa, Eg. Lex.) SE. 37. Syrs mö är då en omskrifning på dyrbarhet, smycke, och skalden kallar dyrbarheten blott i visst hänseende utmärkt, emedan svärdet saknade slida. Hjalt, n, svärdsknapp. Sådana funnos tvenne, den öfra och den nedra. Svärdet bestod af tre delar: hjölt, meðalkafli och brandr, knapparne, handtaget och klingan. I stället för nedra svärdsknappen begagnades stundom ett tvärjern, gaddhjalt. Herdir, m, eg. incitator (Eg. Lex.), här svärd (Vigf. pag. 224). Nautr, m, här donum. Skelkvingr, m, = skelkingr,

Väl bevarade Hallfred svärdet och ganska mycket lofvade han gudarne och sade, att det skulle gå dem illa, som lastade dem. En gång qvad han följande, så att konungen hörde det:

> Menskors öden ändras.
> Fordom hände, att offer
> gaf jag redligt åt sjelfva
> hugsnare Hlidskjalfs herre [84]).

---

svärd. Framdr, adj, framsträckt. Keri, m, spetsig påle, udd, svärdsspets. Ordagranna öfvers. blir: jag vet, att vidtherrskande konungen sände sångens prydare ett bart svärd; nu eger jag en i visst hänseende utmärkt dyrbarhet; knapparne på svärdet blifva glänsande på konungens gåfva, furste, då jag svänger svärdet; (dess) spets hålla vi framsträckt. Eg. (ShI.) construerar senare helmingen: hjölt verða skrautlig fyrir hirði skavlkvings, þá ek of skjálga konungs nauti etc. och öfversätter: bullæ capuli splendent in manu gladii custodis, cum munus vibro regium; protensam habeo, rex, cuspidem. Rafn (OldnS. II, 46) öfversätter sista helmingen: "Fæsteknappen i Sværdets Vogters Haand nu glindser; Spidsen jeg holder frem, naar Kongens Gave jeg svinger". Enligt läsarten i AM. 132 skulle första helmingens construction blifva: nú veit ek, at víðlendr konungr sendi vísu skreyti nöktan hjör við austra burar nökkva: nu vet jag, att vidtherrskande konungen sände visans prydare ett bart svärd till följe af Östres sons (ɔ: dvergens) skepp (ɔ: skaldekonsten, som först började blomstra, när dvergarne börjat öfva den, jfr. SE. 83—85), men ordet flaustr, n, skepp, står då alldeles öfverflödigt och kan ej hänföras till något ord i meningen. Äfven Vigf. anser den ofvan använda läsarten bättre.

[84]) Constr.: hitt var fyrr [1]), at [2]) ek gat vel blóta sjálfan geðskjótan harra [3]) Hliðskjálfar [4]); skipt er á gumna giptu.

Var.: [1]) Fyrst, AM. 53. [2]) Er, AM. 132 enligt Gisl., FmS., Flatb., Skh. [3]) Herra, AM. 62, Skh. [4]) Hliðskjálfra, AM. 62; Hliðskjálfan, AM. 53, Flatb.; hliðskjálts, Skh. [5]) Skipti, Skh. Versen saknas i AM. 54.

Geðskjótr, adj., animi promtus, animi fervidus. Hlidskjalfs herre är Oden. Blóta, blèt, blótit, betyder eg. doppa i blod = rjóða (Eg. Lex). Man finner trenne betydelser hos detta ord i Isl.: α) offra, med objekt i dativ, stundom i acc. (Jonss.); β) dyrka, med acc. obj., dock äfven stundom med dativ (Fr.); γ) förbanna.

Konungen sade: "en mycket ond sång, gif upprättelse!" Hallfred fortfor:

Alla ätter ha diktat,
Odens gunst att vinna,
sånger, och våra fäders
dråpliga verk jag minnes.

Ogerna, ty väl Vidres
välde behagade skalden,
derför att Krist jag tjenar,
vill jag Friggs man hata [85]).

Redan i Isl. förekommer den svaga formen blótaði, och ingenstädes finnes tecken till stark flexion bland svenska minnesmärken (Rydqv. I, 163). Ordet förekommer i UplL. Kk, I pr. samt i GotL. I, Hist. 1, och har på det första stället betydelsen: dyrka genom offer, på det senare: offra. Af båda dessa ställen kan man se, att verbets construction, som redan i Isl. vacklar mellan dativ och acc. vid olika betydelser, i Svenskan stannat vid dat. I flere Landskapsm. finnes ordet "blotta" i betydelsen: förbanna. Ordagranna öfvers.: Förr hände, att jag väl dyrkade sjelfve Hlidskjalfs hugsnare herre; menskornas öden ändras.

[85]) Constr.: öll ætt [1]) aldar hefir skipat ljóðum [2]) til [3]) hylli Óðins; ek man [4]) algildar iðjur [5]) várra niðja. En [6]) þvíat vald [7]) Viðris hugnaðist skáldi vel, legg ek trauðr fjón á frumver [8]) Friggjar, þvíat þjónum Kristi.

Var.: [1]) Så Flatb., Skh.; ort, AM. 132; eitt, AM. 53; átt FmS. [2]) Hlióðum, AM. 132. [3]) Við, FmS. [4]) Mun, AM. 53, 62. [5]) Algilda iðju, FmS., Flatb., Skh. [6]) Em ek, Flatb., Skh. [7]) Valðit, ibm. [8]) Så Flatb., FmS.; lof, AM. 132; fá born við, AM. 53; frá mèr; Skh. Versen saknas i AM. 54.

Skipa, inrätta, ordna; skipa ljóðum, författa sånger. Til betecknar här afsigten att vinna något, jfr. vinna til fjár sèr, arbeta för att förtjena penningar (Dropl. 9); vega til valhallar, kämpa för att få inträde i Valhall (Hák. mál). Samma betydelse förekommer i Sveriges gamla lagar, t. ex. UplL. J, 10: sökia landboa til afraþa, tilltala landbo för att erhålla afrad. Hylli, f, ynnest, förekommer jemte formen hyllest i Fsv. (i SmålL. betyder hylle, n?, tak). Enligt Eg. (Lex. under átt) hänför Jon Olavsen i "Nordens gamle Digtekunst" genit. Óðins till ætt, "quod minus placet". Samma construction följer Grimur Thomsen (Nord. Univ. Tidskr., tredje årg. pag. 43) och öfversätter: "Odins Æt med yndig || Alle Digtning trylled. Iðja, f, bemödande, konst, här om skaldekonsten. Vigf. (pag. 212) hänför aldar till niðja. Viðrir var ett af Odens namn; ordets härledning synes af FmS. X, 171: því er hann (Óðinn) kallaðr Viðrir, at þeir sögðu hann veðr-

Då sade konungen: "allt för mycken kärlek hyser du för gudarne; det höfves dig illa". Då qvad Hallfred:

Gifmilde Kung! Vi afsky
hedniska namnet på korpars
mättare, som, af folken
prisad, svek blott gjorde [86].

Konungen säger: "det blir icke bättre; qväd en sång till försoning". Hallfred qvad:

---

um ráða. Frumverr, m, första man; frumverr Friggjar = Oden. Ordagranna öfversättningen blir: alla slägten hafva diktat sånger för att vinna Odens gunst; jag mins våra fäders dråpliga skaldeverk. Men emedan Vidres välde behagade skalden väl, hyser jag ogerna fiendskap till Friggs man, derför att jag tjenar Kristus.

[86]) Constr.: hölda [1]) reifnir [2])! Höfnum [3]) goða-nafni hrafnblóts [4]) ór [5]) heiðnum dómi þess [6]), er ól [7]) lóm við lof lýða.

Var.: [1]) Så Skh; haulda, AM. 132, 53; holda, FmS., Flatb. [2]) Så FmS, reifar, AM. 132. (Eg. Shl. II, 50 uppgifver oriktigt, att AM. 132 läser reifa), Flatb., Skh.; ræfir, AM. 53. [3]) Så FmS.; haufum, AM. 132; hæfum, AM 53; höfum Flatb., Skh. [4]) Så FmS., Flatb.; hrafnblóðz, AM. 132; hrafnblæs, Skh. (ɔ: hrafnblæts = hrafnblóts, Eg. Shl., l. c.). [5]) Í, FmS. [6]) Några handskrifter hafva þat. [7]) öl, FmS (tryckfel?). Versen saknas i AM. 54.

Reifnir m, den som begåfvar, = reifir (reifa, göra glad), såsom Eg. vill läsa i st. f. reifnir, hvilket då hade uppkommit genom missförstående af reifuir. Hrafnblótr, m, korpdyrkaren, Oden; goða-nafn hrafnblóts, korpdyrkarens gudomlighet. Eg. Lex. (under hafna) anför äfven ett annat förklaringssätt: nafn hrafnblóts goða, korpvännens gudars namn ɔ: Asarnes namn. I Shl. hänför Eg. í heiðnum dómi, såsom han läser med FmS., till sista satsen. Lómr, n, svek, bedrägeri. Ordagrant öfversatt lyder versen: Du som ger männen skänker! Vi förkasta korpvännens gudanamn ur hedendomen (ɔ: som härstammar från hedendomen), han som öfvade svek under folkens lof.

Fiender vare mig Freya,
Frey och Thor den starke.
Ättlingar Njörds jag hatar,
Sämjes de grymme med Oden!

Krist om kärlek jag beder,
fader och Gud alena;
led är mig sonens vrede;
Verlden styr han herrligt[87]).

---

[87]) Constr: Freyr ok Freyja ok Þórr hinn rammi[1]) skyli[2]) (vera) mèr gramr, ek fjarðlæt[3]) aðul[4]) Njarðar[5]), gröm líknist við Grímni[6]). Ek vil[7]) kveðja allrar ástar Krist einn feður ok guð; reiði sonar erumk leið, (hann) á frægt[8]) vald[9]) um[10]) foldar.

Var.: [1]) Þór enn ramma, AM. 53. [2]) Skili, AM. 53; skal, AM. 62. [3]) Så Am. 53, Flatb., Skh.; fjarð let, Am. 132, FmS; fjarð leit, AM. 62. [4]) Af dul, FmS., Flatb., Skh; alii oðal. [5]) Mærðar, AM. 53. [6]) Grimri, AM. 53. [7]) Bið, Flatb; [8]) Fræknum för frægt und, Flatb; frægr, Skh. et alii. [9]) Valda för vald á, Am 62. [10]) Vigfs. rättelse för und, AM. 132, FmS., Skh.; några codd. ha við. Versen saknas i AM. 54.

Freyr och Freyja betyda egentligen herre och fru, och dessa ord borde på Sv. hafva formerna: Frö och Fröa eller Fröja, såsom man kan se af ortsnamnen Frövi, Frötuna, Fröjered. Fjarðlæt ɔ: læt fjarð; fjarðr (af fjarr), aflägsnad, afsöndrad, alltså fjarðláta, förkasta. Aðal, n, natur, lynne, här son, afkomma, med afseende på Frey och Freya. Gramr, adj. vredgad, begagnas i plur. abs.: gramir (ɔ: guðir el. Æsir) och gröm (ɔ: goð) = vredgade gudar. Líkna, mildra, lindra; pass. líknast við e-n, blifva vän med någon. Grímnir var ett bland Odens många namn (se Grímn. mál). Eg. vacklar mellan tvenne tolkningar af versens första helming. I ShI. II, 50 construerar han: Enn rammi þórr við Grímni, Freyr ok Freyja, skyli mèr fjarð ok gravm; ek læt af dul Njarðar; líknist gramr, och öfversätter: "robustus ille Thor cum Odine, Freyus & Freya sint mihi abalienati et irati, renuncio vanæ de Njörðo superstitioni; sit mihi rex propitius." På samma ställe förklarar han dul, f, "arrogans de se ipso opinio, h. l. vana superstitio", och antager att gramr afser konung Olof. I Lex. åter (under fjarðr) uppställer han följande ordning: — — — skyli mèr gröm; ek læt fjarð adul Njarðar; líknist gramr!" Erumk ɔ: er mèr (se anm. 15). Eg. (ShI. l. c.) behåller läsarten und för um och construerar senare helmingen: ek vil kveðja Krist einn ok Guð allrar ástar; — — — (hann) á frægt vald foldar und Feðr, "a solo Christo et Deo omnem benevolentiam exposcere volo; — — — is celebre terrarum

Då sade Konungen: "detta är väl qvädet och bättre än ogjordt; fortsätt att dikta!" Hallfred qvad:

Så är hos Sognbors herre
sed, att blot förbjudes;
undfly vi måste de flesta
Nornors forngamla påbud.
Odens ätt, föraktad,
alla menskor lemna,
och jag bedja nödgas
ej till Njörd, men Kristus [88]).

---

imperium sub patre tenet." Ordagrant öfversatt lyder versen: Frey, Freya och starke Thor skola vara mig fiendtliga; jag afsäger mig Njörds barn; vredgade gudar må sluta sig till Oden. Jag vill bedja Kristus, fader och Gud allena om all kärlek; led är mig sonens vrede; han har ett berömdt välde öfver verlden.

[88]) Sás [1]) (ɔ: sá er) siðr með Sygna ræsi [2]), at blót eru kviðjut [3]); verðum [4]) at forðast flest fornhaldin sköp norna. Allir ýtar láta Óðins ætt [5]) fyrir róða; verð ek [6]) neyddr frá niðjum Njarðar [7]) at biðja Krist.

Varianter: [1]) sá er, AM. 132, 53, 62, Flatb. [2]) Ræser, Skh. [3]) Kveðjot, AM. 62; kviðut, Skh. [4]) Þar verðr, Flatb. [5]) Så FmS., Skh.; orð AM. 132; blót Flatb. [6]) Så Skh.; verð ek ok, FmS.; nú em ek, AM. 132; nú er ek, Flatb. [7]) Så FmS., Flatb., Skh.; Freyju, AM. 132. Versen saknas i AM. 54.

Sygnir, Sogns innebyggare (se anm 2). Forða, aflägsna (jfr. eng. forth, Eg. Lex.); pass. forðast med acc., fly, undvika. I äldre Sv. hade ordet (enl. Ihre) betydelserna: framföra, påskynda, rädda. Sköp, n. pl., hvad som är bestämdt och förordnadt (af ödet, nornorna, jfr. anm. 9). Genitiven Norna kan äfven hänföras till blót (Eg. Lex.). Róði, m, simulacrum Dei, Gloss. Njál. (under róðukross), der man finner constructionen: allir ýtar fyri láta Óðins ætt- (ɔ: ættar) róða, omnes homines Odinianæ gentis idola relinquunt vel deserunt. "Nisi tamen Róði, an Roði, hic potius de vento accipiendus foret, nam tum sensus esset: omnes homines Odinis gentem ventis auferendam linquunt, ɔ: eam contemnunt ac repudiant." Eg. (Lex.) förklarar láta e- n fyrir róða = deserere aliquem, men Shl. II, 51 öfversättes det med vento dare, spernere. Lund (§ 21, anm. 3, not.) yttrar: "láta e- n fyrir róða er vel omtr. = bera fyrir borð, forkaste, forsmå. De ældre forklaringer (gloss. Njál. og Eg. Lex.) ere næppe antagelige". Sjunde och åttonde versraderna lyda i AM. 132: "nú em ek neyddr frá Freyju || niðjum Krist at biðja." Nidjar Freyu äro Hnoss och Gersimi (se anm. 83), men meningen fordrar, att skalden här syftar på någon eller några af gudarne, och man finner ingenstädes, att gudomlig dyrkan egnades Freyas döttrar. Med anledning häraf har man rättat Freyju

Ottar het en uppländsk man, Kalf het hans broder; de voro konungens hirdmän, raska och af konungen väl aktade män [89]. De afundades Hallfred och tyckte honom stå i för mycken gunst hos konungen [90]; en qväll, då de drucko, råkade de i häftig tvist; konungen var närvarande och han understödde vid deras samtal Ottar, emedan han såg, att denne icke var vuxen en ordstrid med Hallfred; sedan gick han bort, och derefter uppstod gräl dem emellan [91] och detta slutades så, att Hallfred sprang upp och högg Ottar banahugg med yxen "Hakonsgåfva". Kalf och några män med honom grepo Hallfred och fängslade honom, och det var lag, att den, som dödade någon i konungens hus, skulle dräpas. Sedan uppsökte de konungen och sade, att nu syntes, hurudan man Hallfred var, och påstodo, att han ville göra ända på [92] hela hirden, och förtalade honom det mesta de kunde, till dess att konungen befalde att låta döda honom följande mor-

---

till Njarðar efter sagans senare redactioner, men dervid förbisett att, om man föröfrigt bibehåller läsarten enligt AM. 132. eller Flatb., saknas assonancen i sjunde versraden. För att erhålla en sådan, måste man rätta versradens första ord antingen efter FmS. eller efter Skh. såsom här blifvit gjordt. Ordagranna öfversättningen blir: det är hos Sognbornas utsändare sed, att offer äro förbjudna; vi måste undvika Nornors flesta från fordom iakttagna bud. Alla män förakta Odens ätt; jag blifver nödgad att anropa Krist framför Njörds barn.

[89]) Flatb. tillägger rörande brödernas ätt: sum var norðr á Hálogalandi. Både FmS. och Flatb. anmärka, att de ej voro omtyckta af allmogen.

[90]) Gángr, m, betyder här anseende, ynnest. I Sv. har ordet gång äfven fått betydelsen: vicis (Isl. sinn), en betydelse, som hvarken Isl. gángr, gánga eller Norska gaanga eger.

[91]) Här inskjuta Fms. och Flatb. ett yttrande af Hallfred: sagði Hallfreðr, at Óttarr mundi sèr lítt einhlítr, ef þeir ættist íllt við.

[92]) Bleðja, eg. plocka blad för blad, här döda den ene efter den andre; Fsv. blædhia, landskapsmm. bläda, bläa, blä, afblada.

gon. Kalf blef glad häröfver, och dagen derefter ledde de honom ut till döden. Hallfred sade: "hvar är konungen?" De svara: "hvad rör det dig [93]), nu är du dömd till döden". Då sade Hallfred: "är den död, som jag anföll?" De jakade härtill. Hallfred sade: "om någon är här närvarande, som jag har visat någon tjenst, så löne han det så, att han lede mig i närheten, der konungen finnes; jag vill tacka för mitt vistande här". Då slog det ordet in, att bland många ovänner eger hvar och en dock en vän; många voro der, som kändes vid, att han gjort dem godt, och de förde honom dit, der konungen och biskopen voro. Och när Hallfred kom inför dem, sade han: "kom ihåg det, Herre, som Ni lofvade, att aldrig förskjuta mig, och blif icke löftesbrytare mot mig [94]). En annan sak är, att du är min gudfader!" Biskop Sigurd [95]) sade till konungen: "låt honom draga fördel

[93]) I uttrycket: hvat mundi þik þat skipta fatta Gisl. (Dropl. 22) och Lund (§ 28) accusativen þik såsom begagnad i st. f. dativ. Man söker förklara detta förhållande genom antagandet, att äldsta Isländskan ej skilde mellan dat.- och acc.-formen af pron. pers., hvarpå man finner bevis i de äldsta hdss. äfvensom i Grág. och FmS., hvarjemte Lund (p. a. st.) lemnar flera exempel derpå. Äfven i nyare Isl. poesien eger stundom samma förhållande rum, t. ex. gekk eg mig þá í grænum lundi (jfr.: "så gångar han sig uti höga lofts bur", kämpen Grimborg i Geijers och Afzelii samling af Sv. Folkvisor). Är detta antagande riktigt, så styrkes häraf Eg:s förklaring af verbal-former på mk (se anm. 15). Vid verbet skipta behöfver man dock ej antaga þik stå i stället för dativ, ty Jonss. anför constructionen: e-t skiptir e-n miklu, der skipta framträder með acc. personæ. I Fsv. börjar acc.-formen af pron. pers. användas för dativen redan med UplL., hvars äldsta handskrifter äro från fjortonde århundradet.

[94]) FmS. och Flatb. inskjuta: ella man nú skemri verða vor samvist enn ek vildi at væri.

[95]) Man känner hvarken Biskop Sigurds härkomst eller stället, der han stnderat. Efter Olof Tryggvasons fall vid Svold begaf Sigurd sig till Sverige för att förkunna kristendomen och skall der hafva döpt Olof Skötkonung. Han dog i hög ålder i Vernd

af sådana ting". "Så skall ske", säger konungen och befalde dem genast lösa honom. Så blef gjordt, och Kalf lade det tungt på sinnet. Nu var Hallfred åter bland hirden och vann snart vänskap, men konungen var likväl mindre vänlig mot honom än förr och betalte dock hans böter för detta dråp. En dag gick Hallfred fram för konungen och föll till hans fötter; konungen såg honom fälla tårar och sporde, hvad honom tycktes så tungt. Han säger: "din vrede går mig nära, och den ville jag afvända". Konungen säger: "så skall ske; du skall draga åstad i mitt ärende efter jul, och vi skola då blifva förlikta, om du fullgör det; har du svärdet, som jag gaf dig?" "Det har jag visst, Herre, och aldrig har det kommit i skida" [96]). Konungen sade: "det passar sig väl, att "vandrædaskalden eger vandrædagripen" [97]); skulle du kunna nämna svärd i hvarje rad af en vers?" Hallfred säger: "jag skall försöka, om Ni vill, och allt skall jag göra för att afvända eder vrede från mig." Konungen sade: "qväd då nu". Hallfred qvad:

Ett är det svärd bland svärden,
Som mig svärdrik gjorde.
För svärdsvingarn varder
stort förråd på svärd.

Ej månd' svärdbrist varda.
Trenne svärd är jag värdig,
och att skida gåfves
färgad åt detta svärd [98]).

(andra Verund) = Verand, det nuvarande Värend i Småland. Sigurd är samme person som Sigfrid, hvilken ligger begrafven i Wexiö. (Jfr. FmS. III, 163 följ. och Flatb. I, 515).

[96]) FmS, och Flatb. tillägga: en þó hefir eingum manni mein at því vorðit.

[97]) Vandræðagripr, m, en vansklig dyrbarhet. Gripr betyder i Isl. egodelar, egendom, dyrbarhet. I våra gamla lagar förekommer betydelsen: lösegendom eller i allmänhet hvarje sak af något värde, som hör till någons lösa egendom (t. o. m. om fäkreatur och trälar).

[98]) Constr: Eitt er þat sverð sverða, er gerði [1]) mik sverðauðgan; nú mun verða sverðótt fyrir svipnjörðum

Konungen tackade honom och sade honom hafva mycken skicklighet i skaldekonst och gaf honom en mycket väl arbetad skida; "och äfven om så bär till, att den förseelsen händer dig, att du icke kommer till bords eller till kyrka, så skall du förlåtas framför andra". Hallfred tackade konungen. En gång frågade konungen, hvar Hallfred var. Kalf säger: "han torde än hafva vana att blota hemligen, och han har i sin pung Thors bild af tenn; du känner honom förlitet, Herre, och kan icke utforska honom". Konungen befalde kalla dit Hallfred att svara för sig. Hallfred kommer dit. Konungen sade: "är du skyldig [99]) till det, man säger om dig, att du blotar?" "Icke är det sant, Herre", säger Hallfred, "man skall nu undersöka min pung; här har jag icke kunnat hafva något under-

sverða. Muna [2]) vansverðat verða; em [3]) ek verðr þriggja sverda (ok) at [4]) umgerd jarðarmens [5]) yrði at því sverði.

Varianter: [1]) gerð, AM. 132. [2]) Munat, FmS., Skh.; Mana, Hkr. ÓT. pag. 90. [3]) Er, Flatb.; emk, Skh. [4]) Ef, Hkr., FmS., Flatb., Skh. [5]) Jarðarleggs, Hkr. Versen saknas i AM. 54.

Svipnjörðr, m, svingandets Njörd, svipnj. sverða. svärdens svingare. Jarðarmen, n, eg. jordens kedja. Kedjan omkring jorden var enligt våra förfäders föreställning antingen hafvet eller, såsom här enligt Eg. Lex. bör tolkas, den borg, med hvilken Gudarne omgåfvo Midgård för att skydda den mot jättarnes anfall (SE. pag. 9). Jarðarmen är då här en omskrifning för berg, sten, men Steinn betyder äfven färg, hvadan umgerð jarðarm:s betecknar en färgad skida. Samma betydelse har var. umg. jarðarleggs. Jarðarleggr ɔ: jordens ben, stenarne, (jfr. foldar bein, Hkr. Ý. kap. 39). Andra och deribland P. A. Munch (öfvers. af Hkr.) tolka jarðarleggr = gjord af träd. Hkr. l. c. berättar: þá fekk konungr hánum umgerð ok mælti: eigi er sverð í hverju vísuorði. Hallfreðr svarar: tveir eru ok í einu. Svá er þat, segir konungr. (Se anm. 81).

[99]) Sannr eller saðr har i Isl. betydelserna: sann, billig, öfverbevist, skyldig. Alla dessa betydelser förekomma äfven i våra gamla lagar; de båda sista äro dock vanligast. I WGL. fins ett neutr. sat (Isl. satt), och Ihre anmärker, att formerna satt och sæt äro vanliga i skrifter från medeltiden.

slef, äfven om jag velat". Nu fans ingenting i hans våld, som bevisade detta. "Detta är dödligt förtal", säger Hallfred, "och månde lända Kalf till skada, om jag så kommer åt honom; han ville en gång förr döda mig" [100]). Konungen sade: "J två kunnen icke vara (a[1]) tillsamman; Kalf skall fara till sina gårdar, men du, Hallfred, skall göra en resa i mina ärender till Thorleif den vise i Uppländerna (a[2]); han vill icke antaga tron, och du skall dräpa eller i annat fall blända honom [han är dotterson till Thorleif, Hörda-Kåres son (a[3])]; jag skall gifva dig min lycka (a[4]), och tag så många män, som du vill". Hallfred sade färden vara farlig, "men i alla fall skall det gå, som Ni vill; dock vill jag, att eder morbror Josten far med mig jemte de af mina bänk-kamrater, som jag väljer, så att vi äro tjugofyra tillsamman". "Gör som du behagar",

---

[100]) FmS. och Flatb. inskjuta: var þá nókkur sök til, en nú eigi nema lýgi þinn ok róg.

a[1]) Værr (af vera) eg. sådan, att man kan vara der. Ordet begagnas dels som rent adj. i betydelsen stilla, lugn, dels i det opersonliga uttrycket e-m er eigi vært, man kan ej vara, vistas.

a[2]) Upplönd i Norge heter nu Oplandene. Om de områden, som hörde dit, se Aall I, 42.

a[3]) Denna mening clauderas af Gisl. och är troligen inskjuten af en senare afskrifvare. Hos Thorleif Hörda-Kåres son tillbragte den Isländske lagstiftaren Ulfljót tre år (925—928) för att göra sig underrättad om Norges lagar och sammansatte under tiden den lag, som enhälligt antogs såsom allsherjarlög på Island år 928.

a[4]) Uttrycket "att gifva någon sin eller sin slägts lycka" förklarar Holmberg (N. u. H. pag. 593) så, att man lånade någon sin eller sin slägts skyddsande. Man trodde på tvenne slag af sådana väsenden: hamingjur och fylgjur. Holmberg anser hamingjan vara den personifierade, förutbestämda mans- eller slägtlyckan; fylgjan åter var en menniskan båtskiljaktig, med henne född och med henne försvinnande vålnad af ett djur eller djurham, hvilken följde henne öfver allt. Maurer (die Bekehr. I, 266) öfversätter hamingja med "Glücksgeist" och fylgja med "Schutzgeist". Munch (Nordm. ældste G. og H. Sagn, 33) anser möjligt, att man från början ej skiljt mellan dessa väsen. Båda slagen kallas ock stundom rent ut Nornor (jfr. anm. 9).

säger konungen, "men jag har förr sändt män till Thorleif, och de hafva icke åstadkommit det, som jag ville". Sedan redo Hallfred och hans följe bort från konungen, till dess de kommo i en skog, som var ej långt ifrån Thorleifs gård. Då stego de af sina hästar i en uppröjning. Då sade Hallfred: "här skolen J vänta på mig tre solhvarf, men fara tillbaka, om jag icke kommer hit". Josten erbjöd sig att fara med honom, men han ville icke. Hallfred tog då tiggarkläder; han låt lägga färg i ögonen på sig, vred upp ögonlocken (a[5]) och förändrade mycket sitt utseende; ett långt knyte hade han på ryggen, och deri var hans svärd, konungens gåfva. Han gick nu till Thorleifs gård och till den kulle, der han satt, och det var tidigt på dagen (a[6]). Thorleif helsade på honom och frågade, hvem han var. "Jag är en fattig man", säger han, "jag kom till konungen, och han ville tvinga mig att antaga tron, men jag sprang hemligen bort och dödade dessförinnan en af konungens män. Nu ville jag bedja dig om någon hjelp". Thorleif svarar föga derpå, men spörjer honom mycket om landen och hamnarne (a[7]). Han svarade klokt på allt. Thorleif sade: "fans hos konungen

a[5]) FmS. och Flatb. tillägga: ok lèt ríða leiri ok kolum í andlit sèr; hann gerði sèr mikit skegg ok lèt þat líma við höku sèr ok kjálka.

a[6]) FmS. och Flatb. hafva: gekk Hallfreðr svá búinn heim á bæinn snimma dags. Þórleifr var því vanr, sem mjök var fornmennis háttr, at sitja laungum úti á haugi einum eigi lángt frá bænum, ok svá bar nú at móti er Hallfreðr kom.

a[7]) Här är berättelsen mycket vidlyftigare i FmS. och Flatb. Hallfred säger sig vara en fattig man, som farit illa af uselhet och köld; han hade legat ute hela vintern. Tidigt på hösten hade han träffat några af konungens män i Throndhjem och blifvit förd till konungen. Denne ville tvinga honom till kristendomen. Nu sökte han hjelp hos Thorleif. Thorleif svarade, att han måtte hafva farit vida och vara en vis man, och att han uttryckte sig väl, hvarpå han frågade honom efter länder och hamnar.

någon man, som heter Hallfred?" Han svarar: "jag hörde honom omtalas, men sällan i godo". Thorleif sade: "jag drömmer jemt om den mannen (a[8]); det är dock icke att lägga märke till, men konungens män månde innan kort komma hit, och denne Hallfred är efter folks berättelse sådan, att jag sist förstår, hurudan han är, och lyckan sviker mig i mina handlingar härefter (a[9]). Då anar Thorleif, hvem mannen är och ville stiga upp, men Hallfred fattade i honom och slog honom under sig, emedan han var mycket starkare. De vältrade sig nedför kullen, och Hallfred kom ofvanpå; han satte hälen på Thorleifs ena öga och tryckte ut det. Thorleif sade då: "konungens lycka följer dig; för dig har jag länge varit orolig, och nu har det gått i fullbordan; jag vet, att du utför konungens befallning att blända eller dräpa mig, men nu vill jag bedja dig, att du skänker mig det andra ögat, och jag vill gifva dig knif och bälte, bådadera dyrbara, och dessutom komma dig till hjelp, om så bär till, och det är icke otroligt, att du behöfver det". Hallfred sade sig ej vilja så bryta konungens befallning, att han härföre mottoge dyrbarheter af honom, sade sig hellre vilja taga på sitt ansvar, att han gaf honom det andra ögat. *Thorleif* tackade honom, och de skildes derefter; Hallfred for till sina män och blef der mottagen med glädje. Thorleif gick hem till gården och omtalade ej för någon

---

a[8]) Dreyma betyder egentligen framställa sig för någon i drömmar (Fr.). Saken, som framställer sig, står i nom., och personen, för hvilken den framträder, i acc. I GtL. I, Hist. 1 förekommer uttrycket: þa droymdi hennj draumbr; personen står der i dat.

a[9]) FmS. och Flatb. utvidga äfven här berättelsen. Thorleif spörjer efter Hallfred och får af tiggaren det svar, att Hallfred var en af de män, som förde honom till konungen. Derefter stapplade tiggaren uppåt kullen. Thorleif sade: "jag vet ej, hvem du är eller hvad du säger, men ej synes du mig vara ringa". Derpå anföll Hallfred Thorleif.

misshandlingen (a[10]), förrän de voro långt borta. Hallfred och hans följe fortsatte sin ridt, till dess de under vägen kommo till Kalf. Då sade Hallfred: "jag skall dräpa denne onde man". Josten sade: "gör icke det; låtom oss icke blanda lycka med olycka". Hallfred säger: "icke har här blifvit handladt efter förtjenst; en redlig man är misshandlad, men uslingen lefver" och fattade i Kalf och stack ur honom ena ögat. Kalf blef bedröfvad härför; Hallfred sade: "nu visar du åter din feghet" (a[11]). Sedan foro de bort och kommo till konungen; han satt och spelade (a[12]); de helsade honom. Konungen frågade efter

---

a[10]) Áverki, m, anfall på person, den skada som tillfogas honom; äfven arbete i skog, hvad man har lagt arbete på (Fr.). I WGL. finnes verbet aværka ɔ: bruka (jorden). Subst. aværkan, f, som ofta förekommer i lagarne, betyder: (olofligt) bruk af (annans) jord o. s. v., åverkan. En dativ. plur. aværkum, som förekommer i UplL. och WML., förutsätter en sing. aværk. På andra ställen i lagarne betyder aværk vattenverk, hvilken betydelse äfven aværkan har i ÖGL.

a[11]) FmS. och Flatb. tillägga: var ok þess von, at mikit mundi skilja hreysti ok drengskap með ykkr Þorleifi spaka.

a[12]) Tafl, n, tafvellek. Keyser (Norsk Tidskr. II, 246) anför tvenne hufvudslag af spel, som öfvades af de gamle Nordborna: tenningakast (ɔ: "Terning-Spil") och Tafl (ɔ: "Bret-Spil"). Terningarne (Isl. tenningar) voro ej fullkomligt kubiska, såsom de nu brukliga, utan aflånga och saknade antingen helt och hållet märke på de båda minsta ytorna, eller hade der blott ett öga. De öfriga fyra sidorna voro märkta med 3, 4, 5, 6; 2 saknades alltid. Tafl spelades med brickor (töflur, sing. tafla) på ett bräde (tafl eller taflborð). Härtill begagnades ej terningar, utom vid hnot-tafl, der terningarne kallades húnar. De vanligaste slagen voro Hnefatafl, som spelades med ljusa och mörka brickor, samt Skáktafl, som liknade vårt Schackspel. Holmberg (N. u. H. pag. 418) anser hnottafl motsvara vårt räfspel eller hundspel, i hvilket fall terningar ej begagnades. På Island benämnes detta spel nu Räfschack. "Räfven kallades húni, som egentligen betyder björnunge, men, då Isländarne ej bestodo sig med dylika högdjur, erhöll denna pjes sitt närvarande namn". Under medeltiden omtalas två slags "taf-

underrättelser; Hallfred omtalade för konungen allt (a[13]). Konungen sade: "du har handlat väl; visa mig ögat". Då tog Hallfred Kalfs öga. Konungen sade: "hvar fick du ett sådant öga?" — "Detta är Thorleifs öga". — "Nej, säger konungen, du måtte hafva gjort mera, än jag befalde dig". Sedan visade han Thorleifs öga; då sade konungen: "detta är hans öga, och ännu är det ej bättre än halfgjordt". Hallfred sade: "nu lönade jag Kalf, derför att han stack mig med spjutudden, då han ledde mig till döden", och berättar allt, såsom det tilldragit sig. Konungen sade: "vill du nu fara till Thorleif för andra gången?" Hallfred säger: "dit vill jag icke fara, men jag vill fara till Kalf och sticka ut det andra ögat på honom" (a[14]). Konungen sade, att han skulle stanna der; Hallfred kom då till heder hos konungen.

7 Kap.

En gång, då Hallfred var hos konungen, sade han: "jag ville få tillåtelse att i sommar företaga en handelsresa österut till Eyri" (a[15]). Konungen säger: "icke skall

---

vel"-spel i Sverige: Skaftafvel, schackspel, och Vårdtafvel, terningspel (Ihre).

a[13]) Detta strider mot den följande berättelsen, och FmS. jemte Flatb. läsa: Hallfreðr segir, at hann hafði blindat þorleif.

a[14]) I FmS. och Flatb. yttrar Hallfred: en fara mun ek til Kálfs, ef þèr vilit, ok blinda hann með öllu eðr drepa, þvíat ek hefir enn eigi meirr enn halflaunat honum þat, er hann stángaði mik með spjótsoddi, ok rak mik til bana bundinn sem þjóf; er þat sannast í, at ek gerði því ekki meira at honum, at mèr þikkir til engis vera at eiga við mannlæru þá.

a[15]) FmS. II, 79 och Flatb. I, 340 läsa: suðr til Háleyrar. Sagan begår här tydligen ett misstag, då den berättar, att Hallfred ville segla "åt öster" ifrån Norge. Ett annat misstag finnes i Ortsregistret (Vigf. pag. 234), der det uppgifves, att här menas Eyrar på Island, hvilket är det samma som handelsplatsen Eyrarbakk

jag neka dig det, men så säger mig mitt sinne, att du ej blifver mindre ifrig (a[16]) att komma tillbaka till mig än att fara bort, och mycket torde du få utstå". Hallfred säger: "detta gäller nu att försöka". Sedan for Hallfred bort; han sporde, att Sigvald jarl var en stor höfding (a[17]). Hallfred besöker honom och säger sig hafva diktat ett qväde om honom. Jarlen frågar: "hvem är du?" Han uppgifver sitt namn. Jarlen säger: "är du konung Olofs skald?" "Så är det", säger Hallfred, "och jag ville äska ljud". Jarlen sade: "hvi skulle det icke passa mig väl, som väl likar konung Olof?" Hallfred föredrog sången, och det var en flock (a[18]). Jarlen tackade honom för sången, gaf honom en gullring, som vägde en half mark, och bjöd honom vara der hos sig. Hallfred tackade för bjudningen, "men jag skall nu först fara till Svithjod" (a[19]).

---

vid mynningen af Ölfuså på sydkusten. Eyri eller Háleyri var ett ställe i Danmark, der en stor marknad hölls, och dit man begaf sig från alla trakter i Norden (jfr. Færey. kap. 2, Svarfd. kap. 28, Hkr. Sverr. kap. 129). Ställets läge är ingenstädes uppgifvet, och man kan söka det både i Skåne och på Seland. Man har till och med velat förlägga det till Warberg i Halland. Sannolikast har det legat i närheten af nuvarande Helsingör (jfr. OldnS. XII, 140).

a[16]) Adjectiverna úannr och annr förekomma blott i neutr. i de opersonliga uttrycken: e-m er úannt (úannari) um e-t ɔ: någon har föga (mindre) lust till något; e-m er annt ɔ: någon är sysselsatt; e-m er annt um e-t (l. at med inf., til at med conj.) ɔ: någon har omsorg om, längtar efter, ifrar för något. Samma stam finner man i verbet anna, utföra. Häraf finnas flera härledningar i Fsv., t. ex. annast, ombesörja; ant l. ændt, hastighet (Ihre). I Sveriges sydliga landskapsmål förekommer verbet "antas om", åstunda, eftersträfva (Rietz).

a[17]) FmS. och Flatb. uppgifva: eptir þat bjóst Hallfreðr ok sigldi til Danmerkr, senn hann hafði ætlat. Sigvald Jarl var son af Strut-Harald, som var jarl öfver Seland och Skåne. Sigvald var sjelf höfding i Jomsborg (Hkr. ÓT. kap. 38).

a[18]) Af denna Hallfreds tredje dikt fins intet qvar.

a[19]) FmS. och Flatb. tillägga: ok verð þó furst at venda aptr til Noregs, þá er ek verðliðugr.

Jarlen bad honom sjelf afgöra. Samma höst for Hallfred öster ut till Viken (a[20]), och der ledo de skeppsbrott på fjärdens östra sida och förlorade mycken egendom. Hallfred for derifrån till Kongelf (a[21]) och vistades der en tid. Och en dag, när Hallfred gick ute på marknaden, gick en man mot honom; de helsade på hvarandra, och Hallfred frågade, hvem han var. Han sade sig heta Ödgisl och vara kommen vester från England, "och mig felas icke egendom; är detta Hallfred Vandrædaskald?" (a[22]) Han sade så vara. "Jag har sport," sade Ödgisl, "att du förlorat din förmögenhet; vill du komma öfverens med mig att fara öster till Götaland och uppehålla dig hos mig öfver vintern? Jag skall gifva dig tio marker silfver för ditt sällskap, ty mig är sagdt, att ditt sällskap är värdt

---

a[20]) FmS. och Flatb. hafva sunnan til Víkrinnar och sunnan at Víkinni. Namnet Viken omfattade i äldsta tider kustländerna på båda sidor om Christianiafjärden. Namnet förekommer redan i Hakon Adalstensfostres Gulathingslag (skrifven omkring år 950). Sedermera öfvergick namnet på Bohuslän ensamt, och slutligen på dess norra del; det qvarstår i namnen på de båda fögderierna: Norr- och Sunnerviken (Holmberg Boh. Besk. I, IV).

a[21]) Konungahella, nu Kongelf, omtalas redan från 7:de århundradet (*Halfs* S. kap. 6), och med visshet vet man, att det funnits i förra hälften af 10:de årh. (Njáls S. kap. 3). Det låg vid Göta-elfs nordliga arm i Ytrabæjar socken och ansågs för en af Norges rikaste städer, till dess det härjades af Venderna (1135). Nära derintill på en ó i elfven låg fästningen Bágahús (Bohus), som från början af 14:de och till midten af 17:de århundradet ansågs för Norges vigtigaste fästning, och hvaraf hela provinsen fått sitt namn. (Se Aall I, 63, 154).

a[22]) I FmS. och Flatb. yttrar Ödgisl: ek heiti Auðgisl, gauzkr maðr, á ek á Gautlandi bú ok konu o. s. v. Egendomligt är bruket af eðr, eða, eller, i enkla frågor, som utgöra fortsättning af ett föregående yttrande. Det begagnas, när man frågar, hvad som "i annat fall" (vid invändningar mot det förut sagda) eller hvad som "då" (när yttrandet bekräftas) skall inträffa, eller när man sjelf efter en fråga tillägger det förmodade svaret i frågande form (Lund § 168, d).

att betala." Hallfred sade sig vilja det. Vägen var osäker, och många vände om. Hallfred och hans kamrat hade fem lastade hästar oeh en att rida på (a[23]); de foro nu öster ut i skogarne, och en dag sågo de, att en man kom emot dem. De frågade, hvem han var; han sade sig heta Önund; han var stor till växten och sade sig vilja fara med dem, om de gåfvo honom någon lön; "jag känner alla vägar här" (a[24]). Ödgisl sade sig tycka föga om honom, påstod sig ej veta, hurudan man han var. Hallfred ifrade för, att han skulle antagas, och så blef det, och han skulle hafva tolf öre silfver. Hallfred var då som raskast (a[25]), men Ödgisl något till ålders. De foro nu, som vägen låg; Önund gick före om dagen, och om qvällen kommo de till ett sälohus (a[26]). Då sade Hallfred: "nu hafva vi tre arbeten; du Önund skall hemta hem ved, du har en stor yxa. Ödgisl skall tända upp eld, och jag skall söka vatten". Då sade Önund: "det är då bäst att föra mycken ved till huset, ty många behöfva bränsle, som komma hit." Hallfred sade det vara väl taladt. Då sade

---

a[23]) Klyfjahestr, m, en häst, som är belastad med klöf (klyf, f). Klöf kallades de båda bördor, som hängdes en på hvar sida om hästryggen. Ännu begagnas öfverallt på Island detta fortskaffningssätt. Ordet klyf förekommer i våra lagar med betydelsen tvådelad börda på en häst. I landskapsmålen hör man formerna klev och klöv. I Dalarne förekommer ordet klyv- (h)äst (Rietz).

a[24]) I FmS. och Flatb. yttrar Önund, att han kommit österifrån. Skogen var mycket osäker för resande, som förde egendom med sig, men han kände alla ställen, der rånare plägade uppehålla sig; han erbjöd sig derför att ledsaga dem mot betalning.

a[25]) FmS. och Flatb. inskjuta: hann var bæði mikill maðr vexti ok afrendr at afli, hraustr ok skjótr til áræðis.

a[26]) Sæluhús eller sáluhús voro ett slags herbergen på öde vägar, der en resande kunde få nattläger. Dylika "sälohus" underhöllos på allmän bekostnad, och hvarje resande var skyldig att i den omgifvande skogen hugga och inbära så mycken ved, att den nästkommande resanden ej behöfde till en början sakna bränsle. (Holmberg, N. u H. pag. 131).

Ödgisl; "jag vore mera benägen att hemta vattnet, och du kan göra upp eld, Hallfred!" "Låt då så vara," säger han. Sedan tände han upp eld, men Önund gick att bära, och hvar och en gjorde det, som blifvit bestämdt. Hallfred tyckte det blifva sent för dem. Han böjde sig öfver elden och hade kastat sitt bälte om halsen på sig; deri fans en stor knif, som männen då ofta hade, och knifven var på ryggen på honom (a[27]). Nu kommer Önund in med en börda; han springer genast på Hallfred och högg med båda händerna till honom med yxan, och hugget träffade knifven (a[28]), men Hallfred fattade i hans fötter, anropade Gud och sade: "hjelp du mig, hvite Krist, om du är så mäktig, som konung Olof säger; låt icke denne man öfverväldiga mig." Sedan reste Hallfred sig upp under honom tillfölje af Guds hjelp och konung Olofs lycka (a[29]); han lyfte då upp Önund och slog honom så hårdt i marken, att han blef vanmäktig, och yxan föll ur handen på honom. Hallfred hade ett litet svärd och drog det; då kom Önund till sans. Hallfred frågar: "har du dödat Ödgisl?" Han sade, att det var så. Då stötte Hallfred svärdet igenom honom och drog honom ut ur huset och stängde sedan väl. Om natten bröt Önund på dörren, men Hallfred höll emot innanför, och så gick det till dager. Om morgonen fann Hallfred Ödgisl död vid bäcken och tog hans knif och bälte och förde dem med sig; han begrof Ödgisl, såsom brukligt var. Nu såg han, att Önund måtte hafva varit en missdådare och dräpt folk för att få deras egen-

---

a[27]) Flatb. och Skh. II, 127 läsa: Hallfreðr hafði leyst af sèr beltit ok kastat á háls sèr; var þar við sami tygilknífr, er Ólafr konungr hafði gefit honum, sem fyrr var sagt.

a[28]) FmS. och Flatb. tillägga: ok skeindist Hallfreðr lítt tveim megin á hrygglundunum, er öxar hyrnurnar námu.

a[29]) Jfr. anm. a[4]).

dom, och att här var stort förråd på gods och varor. Hallfred qvad då:

Med mitt hvita mynt jag
närde blodeldens herre.
Aldrig svika jag ville
den efter rikedom snikne.

Korpens mättare tjente
jag, så godt jag kunde;
dock försåt för lifvet
svärdets slitare lade (a[30])

Sedan red han österut på fjället och hade svårt att finna väg.

---

a[30]) Construction: ek ól hrafnvíns hyrjar njót [1]) á mínu [2]) hvítu [3]) fè, þar er [4]) vildag aldri vèla [5]) auðgildanda; ek vann [6]), sem ek kunna, til [7]) góðs við [8]) gunnmás [9]) grenni, en [10]) furskerðir [11]) hjörfa færði at mèr [12]) fjörtál.

Var.: [1]) så AM. 132 (Gisl.), 53; njóts, FmS.; nátt, Flatb., AM. 62; móts Skh. Eg. (ShI. II, 77) uppgifver oriktigt, att AM. 132 har mót. [2]) Så FmS.; sínu, AM. 132; munu Flatb. [3]) Humi, Flatb. [4]) Utelemnas af Skh. Eg. (ShI. l. c.) vill läsa en, men. [5]) Så AM. 132, 53, 62, Flatb.; de öfriga væla. [6]) Mun, Flatb., AM. 62. [7]) Utelemnas af Flatb. [8]) Så AM. 132, 53, 54, 62; fyrir, FmS., Skh. [9]) Gunnmárs, FmS., Skh.; gunnars son, Flatb. [10]) Ef, Flatb., er AM. 62. Eg. (ShI. l. c.) uppgifver äfven här felaktigt er i Flatb. [11]) Fyr skerðir, Flatb. [12]) Á mik, Flatb., AM. 62,

Hrafnvín, n, eg. korpvin, korpens dryck, blodet. Hyrr, m, eld; blodets eld ɔ: svärdet. Auðgildandi, m, den som fordrar rikedomar. Gunnmár, m, stridens mås, korpen. Grennir, m, betyder här eg. den som uppväcker glupskhet (= greddir af gráðr); uttrycket "den som uppväcker stridsmåsens glupskhet" är en omskrifning af krigare. Furskerðir = furskerðandi, eldminskare; furskerðir hjörfa ɔ; skerðir hjörfa furs, förminskaren af svärdens eld. Svärdens eld kan enligt Eg. (ShI. l. c.) fattas såsom betecknande antingen svärdens glans eller ock guld, emedan svärdsfästet var guldbeslaget. Han öfversätter: micantium ensium attritor. Guldförminskare var ett vanligt epithet till frikostiga män, men då Hallfred i denna vers syftar på röfvaren Önund, kan han svårligen kalla honom guldförminskare i betydelsen af guldutdelare, frikostig. Den frikostige förstörde sitt eget guld, sina egna egodelar, men Önund, som i versens första helming kallas auðgildandi ɔ: godssniken, förstörde egendomen för andra. I denna stroph kan uttrycket hjörfa furr alltså ej beteckna guld eller egodelar. Ordagranna öfversättningen af versen lyder: Jag närde egaren till korpvinets eld med

8 Kap.

Om aftonen en dag hörde han skog fällas och red ditåt; då kom han till en uppröjning, och der var en man och högg ved; han såg ut som en bonde och var rödskäggig, mörklagd och hade ett ondskefullt utseende. Denne man helsar honom. Hallfred frågar, hvem han var; han sade sig heta Björn; "gästa hos mig" (a[31]). Han mottager det. Björn var mycket förekommande mot honom. Bonden låg i en tillsluten säng, Hallfred i en annan (a[32]); han misstänker Björn och reste sig upp under sparlakanet med svärdet, som han fått af konungen, draget (a[33]); i detsamma stack Björn i sängen, men Hallfred högg honom genast banahugg. Hustrun bad folket stiga upp och taga fast denne illgerningsman. Man bar kläder på Hallfreds

---

mitt hvita gods, då jag aldrig ville svika den godssnikne. Jag arbetade, så godt jag kunde, till fördel för stridsmåsens mättare, men glänsande svärdens nötare lade försåt för mitt lif. Rafn (OldnS. II, 74) öfversätter första helmingen: næred jeg med Blodet || Ravnen, skjöndt jeg aldrig || havde i Sinde at svige || Ham, som Rigdom samler || , men uppgifver inga skäl till denna öfversättning.

a[31]) I Fms. och Flatb. yttrar Björn: ek heiti Björn, bý ek hèr fur austan skóginn, far þú til gistingar með mèr, ek á húskynni góð, ok má vel varðveita at varningi þínum

a[32]) Bakom tvärpallen, den bänk som gick längs gafvelväggen midt emot ingången till "Skålen" (se anm. 46), funnos ofta tillslutna sofställen, lokhvílur l. lokrekkjur, inrättade för husbonden och hans förnämsta gäster. Dessa sofrum voro ofta så stora, att man i dem kunde kläda af och på sig, och stundom funnos flera sängar i samma lokhvila. På somliga ställen hade man dörrar från lokhvilan ut till skotet (ɔ: en täckt gång, som gick omkring skålen), och man hade äfven gluggar mellan lokhvilorna (Keyser Nordm. Bol. pag. 311, Holmberg N. u. H. pag. 222).

a[33]) Orsakerna, hvarföre Hallfred misstänkte Björn, uppgifvas närmare i FmS. och Flatb. Redan från deras första sammanträffande trodde Hallfred, att Björn fikade efter hans egodelar, och när han kommit in i lokhvilan, skärptes hans misstankar ännu mera, emedan lokhvilan stängdes utanför med en hasp.

vapen, och han blef fången och bunden. Sedan skickades bud på en man, som het Ubbe, han hade en bror, som het Thore, han var höfding der (a[34]). Han hade en dotter, som het Ingeborg; med henne hade Ödgisl varit gift, och hon var en utmärkt rask qvinna. Nu samlas man till ett möte att döma Hallfred. Dit kom Thore, Ubbe och Ingeborg, och man öfverenskom att använda Hallfred till offer. Han gick till Ingeborg, helsade henne och sade sig hafva der några dyrbarheter, som Ödgisl sändt henne; hon svarar: "jag känner dyrbarheterna" (a[35]). Han berättar för henne allt och qvad:

Sårorms svängare! Skymfen
så hårdt har jag hämnats
(ringutdelarn jag saknar)
under sköldars buller,
att den blodiga sköldens
brottslige bärare låt jag
död hos Ödgisl ligga.
Så jag hämnats oss båda (a[36]).

---

a[34]) FmS. kalla Ubbes bror Þórarr, Flatb. och Skh. Þórarinn.

a[35]) I stället för den korta berättelsen i AM. 132 hafva FmS. och Flatb. följande: man beslöt att offra Hallfred. Ingeborg invände då, att man borde söka underrättelser af mannen, som kommit från aflägsen ort, innan man bestämdt fällde dödsdom öfver honom. Thore förklarade henne vara visare än de andra och bad henne sjelf förhöra Hallfred. På hennes fråga, hvem han var, gaf Hallfred sig tillkänna, hvarpå hon sporde efter orsaken, hvarföre han, som var kristen och konung Olofs hirdman, hade begifvit sig så långt österut till hedningar. Då berättade Hallfred allt, som hade händt honom ända ifrån den tid, då han lemnade Norge, och till dess han kom till Björn. För att bestyrka sin berättelse visade han knifven och bältet, som tillhört Ödgisl, och sade, att Ödgisl utan skäl betalt honom, om han ej skulle hämnats dennes mord och anfallet på sig sjelf.

a[36]) Construction: svá hefk [1]), hnigbaldr [2]) sárlinns, hermila rekit minna harma [3]) í gný skjalda (erum [4]) svipt [5]) at baugs sveigi), at [6]) ek lètliggja lofhnugginn roðins skjaldar baldr [7]) dauðan hjá Auðgisli [8]); svá hefnda ek [9]) okkar.

Var.: [1]) hefir, Flatb. [2]) Så FmS., Skh.; hugbaldr, AM. 132; hingbaldr, Flatb. [3]) Harmi, AM. 132. [4]) Ero, Skh. [5]) Så FmS., Flatb., Skh.; svipr AM. 132. [6]) Så FmS., Flatb., Skh.; en AM. 132. [7]) Sunnr í dyn gunnar, FmS., Flatb., Skh., för roðins — skjaldar. [8]) Auðgislbana, FmS., Flatb.,

Ingeborg sporde noga efter tilldragelsen. (Hallfred fortfor):

Honom, som hafseld utströr	**Denne, som svärdsstorm sände,**
låg som hund till sinnet,	**skall ej längre stånda**
slog jag ned i vrede.	**i försåt för folket.**
Hand jag lade på hunden.	Svärdet i blod jag färgat (a[37]).

Skh. för Auðgisli hjá. [8]) Ekk, AM. 132; ek um, FmS., Flatb.; ekkum, Skh.

Hnigbaldr, m, eg. den rörande, svängande Balder. Detta namn, likasom alla namn på Asar och stundom äfven jättenamn, begagnas för att omskrifva man i allmänhet (SE. pag. 127). Sárlinnr, m, sårets orm, spjutet; hnigb. sárlinns, spjutets svängare. Hermila är en sammandragen form för hermiliga (harmr) ɔ: häftigt, bittert. Reka, eg. drifva (i lagarne förekomma formerna vraka, vræka, ræka), med genit. hämnas (jfr. Tysk. rächen, Eng. wreak). Eg. (ShI. II, 80) antager, att reka äfven vid denna construction behåller betydelsen drifva, fullfölja, och anser uttrycket reka sök, caussam peragere, persequi, ligga till grund, så att man vid genit. borde underförstå sök eller sakir. Såsom stöd härför anför han ett uttryck ur Ljóvestn. S. reka harmsakir, och anför derjemte, att subst. reki aldrig såsom det Tyska Rache betyder hämd, utan ansträngning att utföra en sak. Ihre anför några exempel ur äldre Svenskan, der wræka betyder hämnas, hvaribland ett ur Rimkr. p. 483: jag skal wræka min skada, när Gud wil, ɔ: injuriam meam ulciscar, ubi Deus voluerit. Svipt, f?, längtan, saknad = svipr. Sveigir, m, den som svänger; sveigir baugs, ringens svängare, ringutdelaren (jfr. hoddsveigir, sparsor, partitor auri, vir liberalis, Hkr. ÓT. kap. 20, 2). Man kan äfven hänföra baugs till hnigbaldr, då sárlinns hör till sveigir. Eg. (ShI. l. c.) anmärker, att hnigbaldr måste fattas såsom utrop, och då måste man antaga, att utom Ingeborg någon man, möjligen Thore eller Ubbe, varit närvarande. Då sagan ej nämner detta, vill han rätta hnigbaldr till hnèg (ɔ: hneig) baldr och construerar: hefk rekit svá hermila minna harma (baldr baugs hneig í gný skjalda) etc. Lofhnugginn, beröfvad äran, brottslig. Roðinn, eg. rödfärgad, blodig, äfven förgylld (roðinn gulli). Ordagranna öfversättningen lyder: sårormens svängare! Så hårdt har jag hämnats mina oförrätter i sköldars gny (jag saknar ringutdelaren), att jag låt den ärelöse färgade sköldens man ligga död hos Ödgisl.

a[37]) Construction: ek brá [1]) hundgeðjaðum [2]) ölna-skeiðs

Ingeborg sade: "jag ser, att du far med sanning, och du skall fara hem med mig". Hallfred for hem med henne och var då stel af bojorna, och hon låt vederqvicka honom (a[38]). Thore och Ingeborg sände några män till fjället, och de funno der alla märken, som Hallfred om-

---

elda stökkvi[3]) undir af reiði; ek lagða hendr at hundi. Sá sendir Hlakkar jels skíða stendr[4]) eigi[5]) síðan á vèlum við[6]) þjóð[7]); ek rauð bál Yggjar jela.

Varianter: [1]) Bar, AM. 132. [2]) Så FmS., Flatb., Skh. Fjerde raden lyder i AM. 132: hundz glæuara mundar för hundgeðjaðum undir. Vigf. pag. 213 construerar: ek lagða hendr at hunds "hundi glævara mundar" och förklarar pag. 223 uttrycket hundr glævara mundar såsom en skymflig omskrifning på man. Eg. nämner ingenstädes uttrycket, såvidt jag har kunnat finna. [3]) Så FmS., Flatb.; Skrauckuis, AM. 132; storkvi, Skh. [4]) Femte raden lyder i Flatb.: stendr enn sá er sendir. Skh. inskjuter ei efter stendr och utelemnar er framför sendir. [5]) Ei, AM. 132, 53, 54, 62, Flatb., Skh. [6]) Fyrir, FmS. [7]) Þjóða för þjóð á, AM. 132, Skh.

Hundgeðjaðr, adj, eg. med en hunds sinne, lågsinnad: Eg. Lex. hänför ordet till hundi. Af annan stam är hund-i sammansättningar med betydelsen mycket, högeligen, ex. hundvíss, hundforn. Eg. Lex. uppgifver såsom stamord hundrað, AS. hund och hundred. Ölun, m, namn på en fisk, begagnas i omskrifningar af hafvet. Skeið, n, väg, stråt (qvarstår i landskapsmålens skede); fiskens stråt ɔ: hafvet; hafvets eld är en vanlig beteckning af guld (SE. 128). Stökkvir, m, den som utströr. Hlökk var en af de valkyrior, som "buro horn" åt Oden (Grímn. mál. 36; SE. 39). Hlöcks storm betecknar striden; stridens träd är åter en omskrifning af svärdet och svärdets sändare är krigaren. Bál, n, betyder både bål och eld. Ýggr var ett af Odens namn. Yggs storm = Hlöcks storm; stridens eld betecknar svärdet. Ordagranna öfversättningen blir: jag nedslog i vrede den lågsinnade hafseldens utdelare; hand jag lade på hunden. Denne sändaren af Hlöcks stormträd står ej härefter i försåt för folk. Jag blodfärgade Yggs stormeld.

a[38]) FmS. och Flatb. inskjuta: Íngibjörg ok þórarr faðir hennar fóro til bæjar þess, er Björn hafði átt, vóro þar allir penníngar, þeir er Hallfreðr hafði með farit, ok Auðgisl hafði átt, tok Íngibjörg þat fè alt til sín, þvíat þau Auðgisl áttu ekki barn.

talat; ganska mycken egendom blef flyttad derifrån; det var alla innebyggarnes samtycke (a[39]), att Hallfred skulle taga den egendom, som Önund hade haft, och de talade mycket om honom. Hallfred fattade kärlek till Ingeborg och friade till henne. Hon säger: "det torde icke vara i alla afseenden välbetänkt, enär du är kristen och främling här (a[40]), men du skall besöka min far, om du vill". Han gör så och framför detta för Thore, och de komma väl öfverens derom. Det gick så, att Hallfred fick Ingeborg och älskade henne mycket; der samlades mycken rikedom, och Hallfred åtnjöt der stor aktning. Dermed bevisade han mest sin tro, att han blåste i kors öfver sin dryck, innan han drack, men han sjöng föga (a[41]). En gång sade han till Ingeborg: "jag tänker att fara till Olof Sveakonung och föredraga för honom en sång, som jag har diktat om honom"; hon sade sig tro, att han torde vilja höra sitt beröm.

9 Kap.

Denna sommar for Hallfred till Svithiod (a[42]), träffade konungen och helsade honom. Konungen spörjer,

---

a[39]) FmS. och Flatb. tillägga: ok dæmt eptir lögum þeirra.

a[40]) FmS. och Flatb. inskjuta: en hèr eru blót mikil, ok munu menn ekki þola at þú haldir þann sið, sem þú hefir áðr játat, en í annan stað eigi víst, at þèr dugi vel, ef þú fellir niðr þann átrúnat, en líkligr ertu til góðrar forostu.

a[41]) Denna uppgift utelemnas af FmS. och Flatb.

a[42]) Man har på flera olika sätt sökt förklara namnet Svíar. Grimm (Gesch. d. Deut. spr. pag. 745) anser Svíar komma af Isl. svíða, bränna, Sv. svedja, hvarföre ordet skulle ursprungligen betyda gränsbor. Andra antaga samma rot med betydelsen: de svedjande. Munch (det Norske Folks hist. I pag. 45) antager Sviþar, Got. Sviþans, vara den ursprungliga formen, men uppgifver ej ordets grundbetydelse. Med förkastande af de ofvannämda åsigterna sluter Säve (Yngl. pag. 38) sig till den förklaring, som Petersen (Myth. pag. 158) lemnar. Denne sammanställer Svíar med

hvem han var. Han gifver sig tillkänna. Konungen sade: "vida är du omtalad, och du är utmärkta mäns skald". "Jag har diktat ett qväde om Er, och jag ville äska ljud" (a[43]). Konungen jakade härtill. Sedan föredrog han qvädet. Konungen bjöd honom vara hos sig och gaf honom goda gåfvor. Hallfred sade sig ega bo och hustru i hans skattland, "och jag vill begifva mig dit". Konungen önskade honom lycka på färden. Hallfred kom tillbaka till sin hustru; der var han två vintrar, och under den tredje vintern hände det en natt, att han tyckte konung Olof komma till sig; han var vred och sade, att han mycket öfvergaf sin kristendom; "kom till mig med ditt folk". Hallfred suckade mycket, när han vaknade. Ingeborg frågade, hvad han hade drömt. Han säger det för henne; "huru tycker du, vill du väl fara med mig? Jag har att löna dig för mycket godt, och så finge jag det helst dig belönadt, om du antoge tron." Hon svarar: "det kan man vänta, att du längtar dit, och jag inser, att den läran torde vara mycket bättre; jag skall fara med dig." Ödgisl het deras son, och han var då två vintrar gammal (a[44]). De fara nu till konung Olof, och

---

Odens namn Sviðr ɔ: den stark och vis görande och åberopar SE. pag. 195, der det heter: Gautland eða Gotland var kallat af nafni Oðins (ɔ: Gauti), en Svíþjóð af nafni Sviðurs, þat er ok heiti Óðins. Svinnr eller sviðr betyder egentligen snabb, klok, väldig. Ordets ursprungliga form vore då Svinþar, "hvaruti möjligen äfven kan hafva legat bibetydelsen af Sviðurs eller Odens folk". (Säve p. a. st.). FmS. och Flatb. nämna blott med få ord Hallfreds resa till konung Olof, men uppgifva, att qvädet, som han författade, var en drapa. Af denna Hallfreds fjerde sång återstår oss intet.

a[43]) Före detta yttrande inskjuter Vigf.: Hallfreðr segir.

a[44]) Snorre (Hkr. ÓT. kap. 113) berättar om Hallfreds resa till Sverige, att han om sommaren (år 999 enligt Vigf. um tímat. 384) kom från Westergötland, der han hade uppehållit sig hos jarlen Rögnvald Ulfsson, och medförde till Olof Tryggvason försäkringar om Rögnvalds vänskap samt berättade, att jarlen ämnade fria till

han tog väl emot Hallfred, men tadlade honom dock mycket och bad en prest skrifta honom (a[45]). Ingeborg födde då ett gossebarn, och gossen het Hallfred, och hans fader gaf honom sitt namn. Då blef Ingeborg döpt och båda hennes söner. Konung Olof sade då till Hallfred: "nu skall du godtgöra inför Gud, att du har länge varit bland hedningar och mycket öfvergifvit tron". Han sade sig gerna vilja det och diktade "Uppståndelsens drapa", ett godt qväde (a[46]). Denna vinter dog Ingeborg, och Hallfred tyckte det vara en mycket stor förlust. Om våren sade han till konungen, att han önskade återse Island (a[47]). Konungen sade, att det skulle ske, som han ville; "jag har i dig rönt en redbar man, men det kan hända, att du med ditt lynne ville hellre vara hos mig; dessa dyrbarheter skall du mottaga af mig: en silkeskappa, ring och hjelm, ty ovisst är, om vi träffas: gör dig icke af med dyrbarheterna", säger konungen," ty de skola följa med dig i kyrkan, men läggas i kistan hos

---

Olofs syster Ingeborg. Om vintern kommo sändebud för att närmare aftala om giftermålet. Hallfred hade uppehållit sig två år i Sverige, och hans ditfärd måste sålunda förläggas till år 997.

a[45]) FmS. och Flatb. uppgifva, att Olof Tryggvason vistades i Trondhjem.

a[46]) Uppreistar- drápa, det femte af Hallfreds skaldestycken, ansågs för ett af de yppersta, han diktat. Likasom de tvenne föregående har äfven denna sång gått förlorad. I Gunnl. Ormst. S. ed. Am. pag. 125 not. uppgifves, att sången fans i Cansler Christian Friis' manuscriptsamling under Biskop Brynjulf Svenssons tid (1605—1675).

a[47]) FmS. II, 246 och Flatb. I, 448 hafva: litlu síðarr um várit enn Ólafr konungr hafði sent Leif Eiríksson til Grænlands, gekk Hallfreðr vandræðaskáld fur konung einn dag o. s. v. Leif blef enligt Kristn. ed. AM. pag. 82 sänd till Grönland på sommaren år 1000, och under denna resa upptäckte han Vinland det goda.

dig, om du dör på hafvet. Ringen var värd tre öre (a[48]). Hallfred lade skilsmessan från konungen mycket på sinnet. Ödgisl, Hallfreds son, for öster ut till sin morfader Thore; åt sin son Hallfred skaffade han god uppfostran. Hallfred lade ut i sjön och kom med sitt skepp till Kolbenså-os efter tinget (a[49]). Han sade till sitt skeppsfolk: "jag har en färd att göra söderut öfver fjällslätten för att träffa min fader, och vi skola rida tolf tillsamman". Nu blef skeppet uppdraget, men de rida bort tolf tillsamman och togo vägen vesterut till Langadal. De hade alla färgade kläder och styrde kosan till Gris' fäbodar (a[50]). Kolfinna var der och några qvinnor hos henne. Der voro flera fäbodar, och de stodo i Laxådal mellan Langadal och Skagafjärd. Kolfinnas fåraherde sade, att tolf män redo till fäboden, alla i färgade kläder. Hon säger: "de måtte ej känna vägen". Han säger: "de rida dock, som om de kände den" (a[51]). Nu komma de till fäbodarne. Kolfinna

---

a[48]) FmS. och Flatb. uppgifva ringens värde till VI öre (se anm. 36).

a[49]) Kolbeinsá rinner genom Kolbeins dalr och utfaller i Skagafjörðr på Nordlandet. FmS. och Flatb. hafva: eptir alþingi.

a[50]) Sel, n, fäbod på fjällen, der kor och får beta om sommaren. I WML. I, B. 45: 3 förekommer stadgandet: brinna sællaboþir wp, sum æi liggir fiwra spanna sæð til, wari samu lagh sum wm engia laþur. Här öfversättes sællaboþir, f, olika. Ihre (under sal, habitaculum) återgifver ordet med "tuguria, quæ in silvis construuntur, in eorum usum, qui procul a villis pecora pastum ducta curant, Isl. sæluhús." Verelius öfversätter det med "fäbodar, mapalia". Bådas tolkning beror på förvexling af Isl. sæluhús (eg. frälsningshus, jfr. anm. a[26]) och ofvanstående sel. Loccenius öfversätter: taberna extra villam sita, och Schlyter (Gloss. WML.): sädeslada, horreum quo conditur frumentum, samt härleder ordet från Fsv. sællæ, Isl. sælda, sálda, sålla. I den följande berättelsen om besöket hos Kolfinna öfverensstämmer Flatb. nästan ordagrant med Am. 132; FmS. sammandrager deremot berättelsen.

a[51]) I AM. 132 står (enligt Gisl.): kunnliga riða þó. För att fylla meningen har Vigf. inskutit þó. Lund (§ 185, 2: e) an-

mottager Hallfred väl och sporde efter nyheter. Han säger: "nyheterna äro få, men de skola berättas vid lägligt tillfälle, och vi vilja vara här i natt." Hon svarar: "jag ville, att du rede till vinterhusen, och jag skall lemna dig en ledsagare". Han sade sig vilja vara der. "Vi skola gifva eder mat", sade hon, "om J viljen blott detta". Nu stiga de af sina hästar, och om qvällen, då de voro mätta, sade Hallfred: "jag tänker att ligga hos Kolfinna, men jag lofvar mina män att göra, som de vilja". Der voro flera fäbodar, och så är sagdt, att hvar och en af dem fick sig en qvinna om natten. Men när Hallfred och Kolfinna kommo i säng, frågar han, huru det förhöll sig med hennes kärlek till Gris. Hon sade, att det stod väl till. Hallfred säger: "kanhända att så är, men jag tycker mig finna annat på de visor, som du har qvädit för Gris." Hon sade sig ej hafva qvädit några. Han säger: "jag har varit här en liten stund, och jag har hört visorna". "Låt mig höra," säger Kolfinna, "om visan är mig bekant" (a[52]):

---

märker dock att utelemnande af pron. pers. mycket ofta förekommer, när de stå som subj. eller obj. och kunna underförstås från det föregående.

a[52]) FmS. berätta: en er Hallfreðr stoð upp um morginn, kvað hann nökkurar vísur, þær er eigi er þörf at rita, bæði með mansaung til Kolfinnu ok úsæmdar orðum við Grís. Följande versar kunna med skäl hänföras till de såkallade nidvisorna, hvaraf Isländningarne ofta begagnade sig för att hämnas en liden oförrätt, och hvilka ansågos för den största skymf, som kunde tillfogas någon. I Grág. Vigsl. CVI stadgas "skoggång" och till och med döden såsom straff för dylika nidvisor. Snorre (Hkr ÓT. kap. 36) berättar, att konung Harald Gormsson ville hemsöka Isländarne med krig, derför att de hade låtit författa en nidvisa om honom. Orsaken till nidvisan var att, då ett Isländskt skepp strandade vid danska kusten, tillegnade Danskarne sig all egendom, det medförde, under förevändning att det var "vágrek". Möjligen höra dessa stropher till "Gríssvísur" (se nedanför. kap. 10),hvilka Vigf. (företal pag. XIII) anser hafva gått förlorade. Dessa Grisvisor näm-

Het ifrån Gris till sköna	Anletet sorgset (jag väna
silfverbärerskan svetten	vifvens sinne lofvar)
kommer; qvinnan lider	visar hos honom den fagra,
häftiga qval hos honom.	fuktig som svan på sundet (a[53]).

"Icke förbättrar detta annat, och mycket underligt är, att en rask man vill slikt göra". Hallfred säger: "ännu en annan har jag hört";

---

nas ej såsom något större skaldestycke bland Hallfreds sånger i Gunnl. Ormst. S. kap. 10, der alla de öfriga uppräknas.

a[53]) Construction: Heitr sveiti leggr af Grísi at[1]) lýsibrekka leggjaríss[2]); hlín þolir ofreyndar[3]) kvöl hjá hánum; en dýnurán drúpir[4]) dreypilig sem álft[5]) á sundi hjá hánum; ek leyfi[6]) lund ljósra vífa.

Var.: [1]) af, Flatb. [2]) Vigf:s rättelse för Leggiar ís, AM. 132; leggjadís Flatb., Skh. II, 248. [3]) Så Skh.; äfven Eg. Lex. vill bibehålla denna läsart. Ofremdar, AM. 132, Flatb. [4]) Driuper, Skh. [5]) Allt, Flatb.; alt, Skh. [6]) Så Flatb., Skh.; leifi, AM. 132. Versen saknas i FmS.

Leggja at begagnas här intrans. = koma at. Lýsibrekka, f, lysande land (WGL. brækka, backe; landskapsmm. bräkka, brikka, id.); leggjaríss, armens is ɔ: silfver; silfrets (ɔ: silfverarmbandets) lysande land är en omskrifning på qvinna. Hlín, f, nämnes i SE. 38 såsom den elfte af Asynjorna: "hún er sett til gæzlu yfir þeim mönnum, er Frigg vil forða við háska nokkurum: þaðan er þat orðtak, at sá er forðask hleinir." Frigg sjelf benämnes äfven så (Vsp. str. 54). Ordet härledes från verbet hlúa, hlýja, vederqvicka, och skrifves äfven Hlýn (se Petersen Myth. pag. 190). Hlin förekommer ofta i omskrifningar af qvinnor t. ex. hlín handar bála, Korm. 19, 6 o. s. v., men Eg. Lex. anför intet ställe, der Hlin utan omskrifning, såsom här är fallet, betecknar qvinna i allmänhet. Ofreyndar, re vera, = reyndar (of pleon.) Eg lex.; på samma ställe hänföres ordet till kvöl, hvarjemte äfven anmärkes, att det kan höra till sveiti, i hvilket fall ofreynd vore = ofraun, och öfvers. blefve: sudor nimia virium contentione (labore) expressus. Dýnurán, f, eg. dynans Ran, dynans gudinna, ɔ: qvinnan. Drúpa, sänka hufvudet, visa ett sorgset anlete, äfven böja sig. Ordagranna öfvers.: svetten kommer het från Gris till armringens glänsande land; qvinnan lider verkliga qval hos honom, och dynans gudinna är sorgsen hos honom, fuktig som svan på sundet; jag prisar de ljusa vifvens sinnelag.

Trögt till sängen skrider
guldförstöraren, liksom
då en ful och sillstinn
hafsmås simmar på vågen,

förrän han, den fule
skärans fiende, vågar
krypa i kläderna; ej till
guldprydt vif han ilar (a[54]).

Kolfinna säger: "ej diktar Gris om dig, och dig passade bättre, att ej göra dig så till hans ovän, ty man vet ej, hvar man stöter på en oförfärad man." Hallfred qvad:

Föga månd bleke krigarn
vandra framför buren
med sin hund (ej mins han
rika husfruns möda),

fastän höskärans fule
egare vidsträckt fårhus
har och ladugård; hjorden
sköldens gömmare gagnar (a[55]).

---

a[54]) Construction: furskerðandi [1]) fjarðar þrammar til hvílu, svá sem sílafullr fúlmár svimmi[2]) á báru tröð, áðr en úfríðr orbastríðir[3]) þorir skríða und váðir; hann era[4]) hvílubráðr við hlaðs gunni.

Var.: [1]) fúss skerðandi, Flatb., Skh., furskiðandi, AM. 132 (Gisl.). [2]) Svinnu, Skh. [3]) Orua stride, Flatb.; örva stridi Skh. [4]) Er, Skh. Versen saknas i FmS.

Furskerðandi fjarðar ɔ: skerðandi fjarðar furs, hafseldens (guldets) förminskare (jfr. anm. a[30]). Þramma, gå sakta. Orb, n, = orf, höskärans handtag ("orf ab Uplandis vocatur ala illa, quæ falcibus annectitur, ut ordine colligantur segetes" (Ihre). Andra landskapsmål kalla liens skaft "arv" eller "arve"); orba stríðir, fienden till höskärans handtag, ett skymfligt epithet till Gris. Gunnr, f, nämnes SE. 39 bland Valkyriorna: "Guðr ok Rota ok norn hin ýngzta, er Skuld heitir, ríða jafnan at kjósa val, ok ráða vígum". Liksom de öfriga Gudinnornas namn begagnas äfven Gunnr vid omskrifningar af qvinnor; hlað, n, bindel, diadem, betyder äfven guld- och silfversmycken i allmänhet (jfr. GotlL. gullat, n, gyldene hufvudbonad); hlaðs gunnr betyder alltså pannsmyckets gudinna ɔ: Kolfinna. Ordagr. öfvers.: guldförstöraren går så trögt till sängs, som en ful sillstinn mås simmar på vågens väg, innan (han) den fule fienden till höskärans handtag vågar krypa under kläderna; han brådskar ej att hvila hos pannbandets gudinna.

a[55]) Construction: hinn hvíti halr [1]) hjálmgrands [2]) ok strútr hinn gráni [3]) mun [4]) lítt [5]) skálmask [6]) fyrir búr (hann mana [7]) án aura Eyrar), þótt úfríðr orfþægir [8]) eigi

Kolfinna förtörnades då deröfver. Hallfred qvad:

Kolfinna sade sig känna
(härom vill jag qväda)
stank af skalden; orsak
dertill har kloka vifvet;
doftande ångor från unga
qvinnan utgå tycker
han, som guldet utströr.
Gerna en sång jag diktar (a[56]).

---

víðan stöðull ok lánga kví; hirðandi hjörfángs nýtr hjarðar.

Var.: [1]) hauldr, Flatb., Skh. [2]) Hjálmgrandr, AM. 132. [3]) Strútrinn gráni. Flatb., Strit em Grani, Skh. [4]) Man, Skh. [5]) Hati, Skh. [6]) Gánga, Flatb., Skh. [7]) Så Skh., Eg. Lex. (under án); muna, AM. 132, Flatb. [8]) Orbþægir, Flatb.; Orð þægir, Skh. Versen saknas i FmS.

Hjálmgrand, n, hjelmens skada (granda, nocere, anföres af Ihre och Rydqv. II. 374, samt förekommer i landskapsmålen), betecknar antingen spjut, svärd, eller ock strid. I hvilket fall som helst betyder hjálmgrands halr, krigare, hvartill epithetet hvítr är tillagdt i betydelsen: blek af fruktan, feg. Án, n el. m, arbete, sysselsättning, beslägtadt med adj. annr och verbet anna, arbeta (se anm. a[16]). Aura är genit. plur. af eyrir, öre, egodelar. Eyr eller Eir, f, var läkedomens gudinna (SE. 36). Namnet uttrycker mildhet, skonsamhet, lindring, fred (Petersen Myth. 194; aura Eyr, rikedomens gudinna ɔ: Kolfinna. Orfþægir, m, kan tolkas på två sätt, antingen såsom höskärans svängare (af þægja, loco movere), landtman, eller såsom höskärans egare (þiggja). Den senare tolkningen bör här föredragas; emedan Hallfred i föregående vers kallat Gris orbastíðir, höskärans fiende. Hjörfángs = hjörvángs af hjörvángr, m, svärdets fält, skölden. Ordagranna öfvers.: den bleke krigaren och den askgrå hunden torde föga vandra med långa steg framför frustugan (han minnes ej rikedomens gudinnas möda), oaktadt höskärans fule egare besitter en rymlig ladugård och ett stort fårhus: sköldens bevarare har gagn af hjorden.

a[56]) Construction: Kolfinna lèzk kenna [1]) fúlt [2]) afskáldi (ek kveð um [3]) hlut þenna); hvat kveða [4]) valda vitru vífi; en auðhnykkjanda þykkir dýrligr [5]) ángi ganga af ungum svanna; em ek gjarn at greiða óð [6]).

Var.: [1]) let kennast, Flatb., Skh. [2]) Fúllt, AM. 132, Flatb., Skh. [3]) Kveðr ek enn of, Flatb., Skh. [4]) Kveð ek, Flatb., Skh. [5]) Dýrðligr, Flatb., Skh. [6]) AM. 132 (Gisl.) läser denna versrad: oð em ek giarn at giarn at greiða; Flatb. har: od skall ek giarnna (greida); Skh.: Od skall ek gearnnan ganga. Versen saknas i FmS.

Hvat fattas af Eg. Lex. = eitthvat, något. Valda, vålla,

Fåraherden red bort om natten och sade Gris, hvilka som hade kommit, och denne red hemifrån med nitton män (a[57]). Tidigt om morgonen göra Hallfred och hans folk sig redo, och innan han steg till häst, qvad han:

Litet jag aktar, om än jag
nedhöggs i qvinnans armar
(skeppsstråtens man, försigtig,
qvinnor med fara besöker),
om hos min skönklädda älskling
sofva jag finge. Min längtan
efter den smidiga, ljusa
kan jag aldrig stilla (a[58]).

---

vara orsak till; Eg. Lex. öfversätter hvat — — — vífi: aliquid dicunt prudenti feminæ in caussa esse, aliquam dicunt caussam esse, cur prudens femina ista loquatur. Vigf. åter fattar hvat frågande, Auðhnykkjandi, m, sparsor auri ɔ: Hallfred. Óðr, m, eg. sinne, här sång, qväde. Ordagranna öfvers.: Kolfinna sade sig känna ful lukt af skalden (jag qväder om denna sak); något skäl dertill säger man finnas för kloka lifvet; men guldutdelaren tycker en ljuf ånga utgå från unga qvinnan; gerna jag diktar en sång.

a[57]) FmS. och Flatb. uppgifva de bortridandes antal till 15.

a[58]) Construction: ek hirða [1]) lítt, þótt verðak [2]) högginn [3]) varr í höndum svarra (lundr viggs [4]) lautar hefir hætt [5]) til sprunda), ef ek næða sofa [6]) Sif [7]) slæðu-karms meðal arma [8]); ek mákkat [9]) of bindast [10]) trega [11]) um [12]) ljósa láss [13]) lind.

Var.: [1]) hirði, FmS. II, 248, Flatb., Skh. [2]) þótt verða, AM. 132; þótt verða ek, FmS.; þó ek verða, Flatb.; þó ek verði, Skh. [3]) Höggvinn, Flatb., Skh. [4]) Vigs, AM. 53, 54 [5]) Hett, AM. 132. [6]) Så FmS.; soma, AM. 132, Flatb.; Loma Skh. [7]) Lifslædu, Skh. [8]) Á armi, AM. 53. [9]) Makat Flatb., Skh.; mátkað, AM. 132, 53. [10]) Binda, AM. 53. [11]) Ofræktar, FmS., Flatb., Skh. [12]) Viþ, FmS. [13]) Så Flatb., AM. 53, 54; ljóss, AM. 132; lauss, FmS.; lavn, Skh. Versen saknas i AM. 62.

Varr, adj, försigtig, betyder i UplL. uppmärksam; Eg. (ShI. II, 232) hänför ordet till lundr. Laut, f, eg. fördjupning (lúta), dal, mark; viggs laut, skeppets mark ɔ: hafvet; hafvets lund betecknar krigaren; Eg. Lex. (under laut) anmärker, att denna omskrifning på man är sällsynt. Hætta, utsätta för fara, betyder i landskapslagarne äfventyra, våga, förlora, och qvarstår i flera landskapsmål med betydelserna: finna något farligt eller vågsamt, våga, sträfva; pron. refl. sèr är här utelemnadt, hvarpå Eg. Lex. anför flera exempel. Sif, f, var Thors maka och Ullers mor. Slæðukarmr, m, klädkammare; Sif slæðukarms, klädkammarens gudinna ɔ: Kolfinna

Sedan sprang han upp på hästen och log. Kolfinna sade: "hvi ler du nu?" Han qvad:

Hvad mig till svar skall varda,
vet jag ej, du med hafsglöd
prydda (henne, som eger
vågens glans, jag älskar),
om några män, som sig fägna,
raska, åt jätteord spörja,
hvad som mig fröjdar. Grisens
gethud af jag flådde (a[59]).

Sif är här dativ., som står i stället för genitiv. possess.; denna construction inträffar ofta med nomina, som uttrycka person, då de hänföras till ord, som beteckna kroppsdelar (Lund § 47). Tregi, m, smärta, längtan, förekommer med samma betydelse i SML. Láss lind, låsens lind ɔ: Kolfinna; Eg. ShI. anför äfven ett annat förklaringssätt: handskriftens las kan fattas = laz, latz, veck på kläder, då latz lind betyder klädningveckets lind, qvinnan. Ordagranna öfvers.: litet bryr jag mig om, ifall jag, den försigtige, äfven blefve nedhuggen i stolta qvinnans armar (skeppsstråtens man har lupit fara för att komma till qvinnor), om jag finge sofva i klädkammarens gudinnas armar; jag förmår ej frigöra mig från längtan efter låsens ljusa lind.

a[59]) Construction: verglóðar[1]) tróða[2])! Ek veitkat[3]) hitt, hvat (mèr) skal verða[4]) á[5]) munni[6]) (rennumk[7]) ást til Unnr[8]) unnar dags), ef[9]) fjölgegnir[10]) fagnendr jötuns sagna fregna, hvat[11]) mik teitir[12]); ek fló geitbelg af Galtar[13]) - grísi.

Var.: [1]) Vitur Glodar, Skh. [2]) Móða, FmS.; modu, Flatb., Skh. [3]) Så FmS., Flatb., Skh.; vetkað, AM. 132, 53; veitkað, AM. 54. [4]) Verði, AM. 53, 54. [5]) Af, Flatb., Skh. [6]) Nunnu, AM. 54. [7]) Rennu, AM. 132; rennumst, FmS.; rennig, Flatb., Skh.; alii rennumk (Eg. ShI.). [8]) Ilma, FmS.; Ilmar, AM. 53, Flatb. Skh. [9]) Þa, Flatb., Skh. [10]) Fjölegnir, AM. 54; fliodgegnir, Flatb., Skh. [11]) Flatb. och Skh. inskjuta er efter hvat. [12]) Teiti, AM. 53. [13]) Gyltar, FmS., Flatb., Skh. Versen saknas i AM. 62.

Verglóð, f, hafvets glöd ɔ: guld. Tróða, f, stång, begagnas ofta vid omskrifningar af qvinnor och betecknar då träd i allmänhet (jfr. SE. 128: kona er köllut til kenníngar öllum kvennkendum viðarheitum). Unnr, f, var en af Ægirs nio döttrar (SE. 124); plur. unnir betyder vågor; unnar dagr, vågens dag, ljus betecknar guldet, och guldets gudinna ɔ: Kolfinna. Fjölgegn kan antingen tolkas: mycket välvillig (gegn, benignus), eller = den som gerna sköter mångas angelägenheter (sá er gegnir mörgum), eller: den som ombesörjer mycket (sem gegnir mörg-

Hallfred ville gifva Kolfinna kappan, som han fått af konungen, men hon ville icke mottaga den, och innan de redo bort, qvad han:

Hem från fäbodar komma
fagerhyade sjöelds
vårderskor alla, och dessa
qvinnor skönhet ega.

Nu för intet jag svarar,
fastän ölgifvarinnan
vredgas månde; af vifven
sitt må hvar en taga (a[60]).

Derefter rida de bort.

---

u). Sagnir jötuns betecknar detsamma som mál jötna, jättarnes tal, guldet (se SE. 83). Eg Shl. anser sista satsen ek — — — grísi innebära: coegi hominem, deposita ignavia, virum se præstare. Galtar grís är en ordlek på Gris' namn. Ordagranna öfvers.: hafsglödens träd! Jag vet icke, hvad jag skall säga (kärlek till våg-ljusets gudinna intager mig), om välvilliga män, som fägna sig åt jättens tal, spörja, hvad som fröjdar mig; jag drog gethuden af galtgrisen.

a[60]) Construction: slèttfjallaðar hirðinaumur [1]) sæfar [2]) báls koma allar heim frá [3])seljum, hams er [4]) góðr á fljóðum; nú sel ek af [5]) ábyrgð [6]) mína, þótt [7]) Syn [8]) ölbekkjar [9]) ýfist nekkvat [10]); hverr seggr taki við svarra sínum.

Var.: [1]) Hyrdi navmur, Skh. [2]) Sjafar, Flatb., Skh. [3]) Or, FmS., Flatb., Skh. [4]) Erat, Flatb., en läsart som Rafn (OldnS. II, 221) följer. [5]) Saknas i AM. 53. [6]) Abyrd, Skh. [7]) Þóat, Flatb., Skh. [8]) Sinn, Skh. [9]) Ylbekkjar, AM. 54; ilbekkjar, AM. 132 enl. Eg. Shl. (Gisl. anför ej denna läsart); ölkekkear, Skh. [10]) Rättelse för hds. nakkvat för att få helrim i versraden. Eg. Shl. uppgifver: nescit hanc stropham C (AM. 53), men FmS. anföra en variant ur denna handskrift.

Slèttfjallaðr, adj, den som eger slät hud. Sæfar bál, sjöns eld ɔ: guldet. Hams, m, eg. ormhud, har ändelsen s för r likasom i Mœsog. och betyder här: utseende. Ábyrgð, f, ansvar. Syn, f, nämnes SE. 38 såsom den tionde af Asynjorna: "hón gætir dura í höllinní ok lýkr firi þeim er ei skulu inn gánga; ok hón er sett til varnar á þíngum firir þau mál er hón vil ósanna; því er þat orðtak, at syn sè firir sett, þá er hann neitar." Ölbekkr, m, ölbänk, bänk vid dryckesbordet; Syn ölbekkjar, ölbänkens gudinna ɔ: Kolfinna. Ordagranna öfvers.: de skönhyade sjö-eldens vårdarinnor komma alla hem från fäbodarne; qvinnornas utseende är godt; nu afsäger jag mig (allt) ansvar, fast ölbänkens gudinna något vredgas; hvar man tage sin mö.

10 Kap.

Nu kommer Gris till fäbodarne. Kolfinna var sorgsen. Gris såg det. Han qvad:

Oroligheter mig tyckas,	Tung sorg främlingar hafva
skönklädda, här hafva uppstått	här oss gjort; den fagra
(något jag ser på fälten),	ögonen torkar, och svullet
medan jag var hemma.	anlete qvinnan visar (a[61]).

Denna vers synes hafva fått orätt plats i sagan, ty Hallfred kan ej gerna, då han tidigt om morgonen sitter på sin häst och är färdig att rida bort med sina män, yttra, att qvinnorna kommo hem från fäbodarne, der de tillbragte hela dagen, eller uppmana sitt folk att taga hvar sin af dem. Ofvanför (sid. 61) finnas i den prosaiska berättelsen samma tankar som i ofvanstående vers. Hallfred yttrar: jag lofvar mina män att göra, som de vilja. "Der voro flera fäbodar, och så är sagdt, att hvar och en af dem fick sig en qvinnna om natten". Till detta ställe i berättelsen bör versen otvifvelaktigt hänföras.

a[61]) Construction: Námskorð! Nú þykkir mèr nokkur sveimr vera orðinn, meðan[1]) ek var heima[2]); ek lít á sumt um sveitir[3]); gestir hafa bèr gjörfa þungliga[4]) slaug; kona gengr út þrútin; sjaligr svarri þerrir[5]) augu.

Var.: [1]) Mans, Skh. [2]) Gisl:s rättelse för heiman. [3]) Denna mening lyder i FmS.: lít ek hve sumr mun sæta, i Flatb. och Skh.: litt ek sumt um sættir. [4]) Fjandsliga, FmS., fjandliga, Flatb., Skh.; fjandligust, AM. 53; fjandligastr, AM. 54. [5]) þar, Am. 53; þar er, AM. 54. Versen saknas i AM. 62.

Námskorð, f, eg. klädningens stöd, träd ("nám quid proprie significet, fateor me nescire. Panni quoddam genus esse, concludo ex duobus locis, námdukr, Orkn. c. 82, str. 4, et námkyrtill, Ó. Tr. in Hkr. c. 110, ubi vertitur: angusta tunica". Eg. ShI.), omskrifning för qvinna. Man bör med Gisl. läsa heima, ty heiman betyder hemifrån, och om detta ord bibehölles, skulle Gris kalla fäbodarne sitt hem, hvilket är temligen otroligt, då de endast begagnades en del af sommaren, och den egentliga boningen var vinterhusen (se sid. 61). Eg. ShI. hänför um sveitir till första satsen nú — — — orðinn. Ordagranna öfvers.: skönklädda! Nu tyckas mig oroligheter hafva uppstått, medan jag var hemma; jag ser något på fälten; främlingar hafva här tillfogat oss ett tungt slag; qvinnan går ut med svullet ansigte; den sköna torkar ögonen.

Med Gris var der Einar, en son till Thore Throndsson (a[62]). Gris ville rida efter (Hallfred), men Kolfinna afhöll honom och sade det vara ovisst, huruvida han blefve den vinnande. Gris vill likväl rida efter. De redo fram förbi Ödulfsstad till Blanda. Hallfred och hans folk hade då kommit midt i ån (a[63]). Då kastade Gris sitt spjut mot Hallfred, men han tog det i luften och kastade det tillbaka till Gris, men Einar höll yxan emot; spjutet träffade Einar i bröstet, och han fick sin bane. Gris sade, att Hallfred flydde; han sade sig ej skola fara längre än öfver ån och bad dem anfalla der, men Gris red icke dit. Då talade deras män om, att Hallfred skulle erlägga böter till Gris för all den vanheder, han gjort honom. Hallfred frågar, hvad han begärde. Gris svarar: "dermed skulle jag vara nöjd, om jag hade de båda ringarne, jarlens och konungens gåfva". Hallfred säger: "förr skall annat hända", och derefter skildes de. Hallfred red söderut till sin bror; då var hans fader död, och han var der om vintern, och om våren, då han for norrut, öfverföll dem ett oväder; Hallfred sade det vara trolldomsväder (a[64]). De redo ned längs Vatnsdal, till dess de kommo till en inhägnad, och der sprungo fram tjugo män. Der var Må kommen från Måsstad, han springer emot Hallfred, men Hallfred hugger genast till honom och Må höll en offerbalja emot och blef icke sårad. Hallfred red då ur grinden. Må ropade: "låtom oss anfalla dem". Hallfred qvad:

---

a[62]) FmS. tillägga: hann var systrúngr Gríss.

a[63]) Constructionen á miðja ána kan jemföras med Latin. in media urbe (Madv. § 311). Adjectiver begagnas i Isl. såsom attributer eller appositioner, vid bestämmande af antal, ålder, ordning o. d., der man i Svenskan begagnar adverb eller omskrifning med relativsatser (Lund § 84).

a[64]) Sagan fortsättes i FmS. III, 20, der berättelsen om Mås försåt för Hallfred saknas, samt i Flatb. I, 497 och Skh. II, 304.

stridernas fiende gerna, men för offerblodet s
fräck, vill mig nedslå och öser älskare torde det vara
hotelser ut (de dyra lättare baljan att slicka
dagar, qvinna, vi minnas); inuti; slikt jag väntar (a[65]).

Derpå skildes de. — Hunröd (a[66]) het en man, som bodde på Moberg. Gris var hans tingman. Thorkel Krafla bodde då i Hof, men Ingolf var död. Denna vinter diktade Hallfred visor om Gris, och när Gris sporde det,

---

a[65]) Construction: Dulrækinn [1]) sökkvir [2]) sveima [3]) tegast [4]) mjök [5]) sækja [6]) mik [7]) (ek verð fyrir hótum [8]) þegns; vèr munum dag hvern dýrra [9]), snót), heldr mun hrævíns [10]) hælibaldri fyrir því minna [11]) at [12]) sleikja sinn blóttrygil [13]) innan; slik [14]) ván erumk,

Var.: [1]) drekkiandi, Flatb., Skh. [2]) Siotla, ibm [3]) Sætra, ibm. [4]) Tegar, Flatb.; tregar, Skh. [5]) Mik, Flatb., Skh. [6]) Sekkia, ibm., [7]) Mik finnes skrifvet tvenne gånger i AM. 132.; mer, Flatb., Skh. [8]) Hóti, Flatb., Skh. [9]) Denna versrad lyder i Flatb. och Skh.: dæmilátrs atdómi. [10]) Hlokæirs, Flatb., Skh.; hrælinns, Sæm., Edda ed. Havn. II, 480 not. 234 (conjectur?). [11]) Mæira, Flatb., Skh. [12]) En ibm. [13]) Blóðtrygil, Sæm. Edda l. c. [14]) Slíks, Flatb., Skh. Versen saknas i FmS.

I stället för sveima (ɔ: strider) vill Vigf. läsa seima af seimr, guld, då sökkvir seima betyder guldets fiende, den frikostige. Tega, Tyska zeigen, förekommer blott i præs. ind. pass. i betydelsen visa sig, vara beredd att, erna, = ætla. I Fsv. förekomma formerna, tea, teia, te, samt tez med reflex. betydelse. Hælibaldr, m, eg. berömmelsens Balder (hæla, laudare), den som prisar; hrævín, n, liquor cadaveris, blod, betecknar här offerblod, och Hallfred kallar Må offerblodets berömmare ɔ: den ifrige hedningen (jfr. anm. 51). Enligt Eg. Lex. (under blóttrygill) kan man äfven hänföra hrævíns till trygil, då blót(s) förenas med hælibaldri; meningen blir densamma. Comparativen minna öfversättes af Eg. Lex. i uttrycket: e-n er minna fyrir því at (med inf.): cui facilius est. Ordagranna öfvers.: den oförskämde stridernas fiende vill gerna anfalla mig (jag är utsatt för mannens hot; qvinna, vi minnas hvar och en af de dyra dagarne), men för offerblodets berömmare är det lättare att slicka sin blotbalja innantill; slikt har jag att vänta.

a[66]) FmS. III, 20 och Flatb. hafva Húnröðr Vefreyðarson; Skh. läser: Húnravðr hèt maður Vefriðarson Ævarsonar hins gamla (se anm. 25).

för han till Hunröd och bad honom om råd, "ty Hallfred ökar blott fiendskapen mot mig". Hunröd sade: "dertill uppmanar jag dig, att du anlägger sak och stämmer Hallfred till Hunavatnsting" (a[67]). Gris gjorde så, red om våren söderut till Hreduvatn, ty då bodde bröderna Hallfred och Galte der. Gris stämde Hallfred för Einars dråp till Hunavatnsting, och när de hade farit, sade Galte till Hallfred: "huru tänker du att göra i detta mål?" Hallfred svarar: "jag tänker söka hjelp hos min svåger Thorkel". De redo norrut om våren och voro tillsamman trettio; de gästade i Hof. Hallfred sporde Tkorkel, hvad hjelp han skulle få der. Thorkel sade sig skola hjelpa honom i målet, om någon upprättelse erbjöds. Nu samlas man till tings, och under tinget gingo Hallfred och Galte till Thorkels bod och frågade, huru det skulle gå. Han säger: "jag vill erbjuda mig att uppgöra saken, om J å båda sidor viljen det, och då vill jag söka att förlika eder". De gå nu ut ur boden, men Brand Åvaldsson, Kolfinnas bror, låg vid bodväggen; han högg Galte banahugg i detsamma, som han gick ut (a[68]). Hallfred underrättade Thorkel om dråpet. Thorkel gick med honom till Gris' bod och bad denne lemna fram mannen, "eljest bryta vi upp boden". Då sprang Hild med Brand till dörren och spörjer, hvad Thorkel ville; han säger sitt ärende. Hild sade: "icke ville du då dräpa min son, när jag

---

a[67]) FmS. hafva: at þú búir mál á hendr Hallfreði til Hunavatns þíngs, önnur enn um Kolfinnu. Flatb. berättar vidlyftigare: Húnröðr svarar: fýsa vil ek, at þú búir þetta mál til, en Kolfinnu mál sè kyrt, þat er ljótligra. En vígsmálit ok kveðskapinn, bú þat hvorttveggja til Húnavatz þíngs.

a[68]) FmS. sammandraga berättelsen, utetsluta samtalen och anföra blott hufvudhändelserna under tinget, Galtes dråp och Hallfreds tillämnade holmgång med Gris; Hallfreds dröm omtalas dock utförligt.

låt dig springa under skörtet på min kappa och frälsade dig från döden efter Glädes dråp, då Thorgils och Thorvald ville dräpa dig (a[69]). Thorkel sade: "det är nu förbi; gånge qvinnorna ur boden, och vi vilja leta efter mannen". Brand blef höljd i ett fruntimmerskläde (a[70]) och kom på det sättet ut och fans icke. Thorkel sade, att han måtte hafva gått till Hunröds bod. Hallfred sade då: "Jag tviflar nu på hjelpen, och nu bjuder jag Gris holmgång" (a[71]). Gris sade honom hafva bjudit det i förväg, som han egde att fordra. Då qvad Hallfred:

---

a[69]) Om denna tilldragelse berättar Vatnsd. (ed. Vigf. sid. 71—73) utförligare. Då Thorvald Thorgilsson höll bröllop med Sigrid Ormsdotter, voro Thorkel krafla och Gläde närvarande. Redan före bröllopet hade Gläde, som var "á b u r ð a r m a ð r m i k i l l, m á l u g r o k ú v i t r o k h i n n m e s t i g a p u x i", hånat Thorkel och kallat honom trälbarn — han var son af Thorgrim Kornsågode och dennes frilla Nereid, och fadren hade först erkänt honom, då han var öfver tolf år gammal — och vid bröllopet fortsatte Gläde sitt oförskämda uppförande, och detta hade till följd, att Thorkel dödade honom inne i gillesstugan. Thorgils, Glädes farbror, lät omringa huset, men Thorkel sprang upp i en lokhvila, der Hild Åvaldes hustru var, och hon bad honom springa ut i skotet (se anm. a[32]), och derifrån kom han undan.

a[70]) F a l d i n n är partic. af f a l d a, kläda någon i f a l d r, ett slags hufvudkläde, som fruntimmerna buro. Beslägtadt härmed är väl subst. f a l d a, f, täcke GotlL., och stammen finner man i verbet f e l a, f a l, hölja, dölja.

a[71]) Såsom redan förut (anm. 22) blifvit nämdt, ansågs holmgång såsom ett lagligt sätt att afgöra tvister. I EgS. kap. 68 sid. 164 heter det: þ a t v á r u o k l ö g, e r E g i l l m æ l t i, o k f o r n s i ð v e n j a, a t h v e r j u m m a n n i v a r r è t t a t s k o r a á a n n a n t i l h o l m g ö n g u, h v á r t e r h a n n s k y l d i v e r j a s a k i r f y r i r s i k e ð a s œ k j a. Namnet har möjligen uppkommit deraf, att striden ursprungligen hölls på h o l m a r, der kampplatsen var utmärkt genom en stensättning, likasom man "hasslade stridsvallen" för en fiendtlig här. Blef den utmanande sårad eller drifven utom den utstakade gränsen, fick han, utom att hafva förlorat rättegången, betala tre marker silfver, stundom sex i Holmlösen (Holmberg N. u. H. 498—99, der Korm. kap. 7 orätt anföres i st. f. kap. 10 för att visa, att man skilde mellan holmgång och envig).

Då månde stridsmännen tycka,
att mot Kolfinna sinnet
pröfvas hos mig under skölden
uti vapentvisten,

om till Gris mig visar
den på stridsplatsen raske
hafshästens gifvare; detta
anse vi lämpligt vara (a[72]).

Gris hade i handen det svärd, som konungen i Miklagård hade gifvit honom. — Hallfred såg en dag, hvar Kolfinna gick. Han qvad:

Då jag i striden märker
fege mannen, mig tyckes,
som en båt mellan tvenne
öar hafsväg trådde,

men när i qvinnoflocken
sömmerskan jag skådar,
som då skeppet skönprydt
skrider med gyllne prydnad (a[73]).

---

a[72]) Construction: þá mun róghnykkjundum [1]) þykkja [2]) minn manns [3]) hugr við Kolfinnu reyndr und röndu [4]) at málma sennu, ef svá at uppsátrs viggjar boði [5]), örr á [6]) eyri, vísar mèr at Grísi, hyggjum þat máta [7]) vel.

Var.: [1]) Róghnykkjandinn, AM. 132; rógherðundum, Flatb., Skh. [2]) Verða, Flatb., Skh. [3]) Så Flatb., Skh.; míns, AM. 132. [4]) Så Flatb., ravdu, Skh.; raðnu, AM. 132. [5]) Boða, Flatb., Skh. [6]) Orrustu, ibm. [7]) At lata, ibm. Versen saknas i FmS.

Róghnykkjandi = rógherðandi, den, som drifver striden, krigaren. Uppsátr, n, det ställe, der skeppen dragas upp att ligga öfver vintern, båthus = naust; båthusets häst betecknar skeppet. Eyrr, f, sand, sandig plats, här = hólmr, stridsplats. Máti, m, eg, sätt, måtta; máta vel, nog väl, passande, lämpligt (= mátuligt); den fornsvenska formen mati är osäker (Rydqv:s ordbok); mata, f, förekommer ofta. Vigf. construerar senare helmingen: ef svá (er), at örr uppsátrs viggjar boði vísar mèr á eyri at Grísi; (vèr) hyggjum því máta vel. Ordagranna öfvers.: Nu månde stridsmännen tycka mitt trofasta sinne mot Kolfinna vara pröfvadt under skölden i svärdstvisten, om gifvaren af båthusets häst, rask på kampplatsen, visar mig till Gris; detta anse vi lämpligt.

a[73]) Construction: mèr þykki, er ek þekki gunni [1]) þunn ísunga, sem fley [2]) fljóti fleybrautar meðal tveggia eyja [3]), en sem skrautbúin skeið skríði með gyldum reiða, þá er [4]) sèr á [5]) ságu saums í kvenna flaumi.

Var.: [1]) Gunnar, Flatb., Skh. [2]) Fleyr, Skh. [3]) Út meðal skerja, Flatb., Skh. [4]) Ek inskjutes af Flatb. och Skh. [5]) Á utelemnas ibm. Versen saknas i FmS.

Þunn är acc. sing. för þund af þundr eller þuðr, ett af

Om natten innan de skulle strida, sof Hallfred i sin säng; han tyckte konung Olof komma till sig och tyckte sig vara glad och dock rädd. Konungen sade: "du sofver, men likväl må det vara, som vore du vaken; du förehar en dålig plan att kämpa med Gris för en ond sak, men han har så talat och bedt Gud, att den af eder båda skulle få seger, som hade den bästa saken; följ mitt råd, var nöjd med att ingen holmgång blir af och erlägg böter. Men i morgon, när du är klädd, så gå ut till kullen, som ligger vid tingsstället, der vägarne mötas; du får se några män rida; tala med dem och det kan hända, att dig då synes annat vigtigare än holmgången med Gris, och bry dig ej om, fast han tycker, att du rädes". Hallfred vaknar och tänker på, hvad som händt honom, och berättar det för en man, som var hos honom. Denne svarar: "nu rädes du för grisen, och bättre vore att förr hafva följt ett godt råd, när han visade sig villig, men nu skola dina ovänner tro, att du ej vågar strida". Hallfred sade: "det må hvem som vill tro, men jag skall följa konung Olofs råd, de mände gagna mig mest". Om morgonen gick han ut till kullen och såg några män i

---

Odens namn, hvilket man förklarar af þenja, betecknande himlahvalfvet, eller kanske heller af þynja, þunr, dunr, dån (Petersen Myth. 159). Ísungr, m, qvinlig hufvudbonad; hufvudklädets gud o: den som är qvinlig, feg. Eg. Lex. (under þunn) antager läsarten gunnar och öfversätter þuðr Gunnar ísunga, "deus loricarum, præliator, vir". Fley, n, skepp; fleybraut, f, skeppets väg, står här i acc. plur. för att beteckna vägen längs hvilken en rörelse sker (Lund § 27, 1). Sága nämnes SE. 36 bland asynjorna: hón býr á Sökkvabekk, ok er þat mikill staðr; þar þau Óðinn ok Saga drekka um alla daga glöð or gullnum kerum, tillägger Grimn. stroph. 7. Sága saums, sömmens gudinna, Kolfinna. Ordagranna öfvers.: mig synes, då jag i striden märker den lege mannen, som flöte en båt på hafvets vågor mellan tvenne öar, men som skrede ett skönprydt skepp med förgyldt tackel, då jag ser på sömmens gudinna i qvinnornas flock. Antingen är här en lucka i berättelsen, eller har troligen versen fått orätt plats i sagan.

färgade kläder rida till sig; han sporde dem efter nyheter, men de sade honom konung Olofs fall (a[74]). Hallfred blef dervid, som om han träffats af en sten, och gick genast hem till boden med mycken sorg och lade sig genast ned i sin säng. Då sade Gris' män, att han visade sig omanlig. Gris svarar: "det är icke på det sättet; mindre heder åtnjöt jag af konungen i Miklagård, och jag tyckte de underrättelserna vara vigtigast, då jag förlorade min höfding; varm är kärleken till herrskaren, och godt är det, att jag icke skall strida mot konungens lycka (a[75]); jag vill än att Thorkel dömer, som tänkt var". Thorkel sade: "jag skall nu upptaga målet å Hallfreds vägnar och förlika eder". Härtill jakade Hallfred. "Detta är mitt utslag", säger Thorkel, "att Einars dråp går upp emot Galtes dråp och besöket hos Kolfinna mot anfallet med öfverlägset manskap, men för Grisvisorna skall Hallfred lemna Gris någon dyrbarhet. Då qvad Hallfred:

Rikedom i en osäll
stund har jag tappert vunnit
(konung och jarl på mig ha
klingande guldet slösat),

om jag för minsta visa
matsnälle Gris skall gälda,
men för kärlekshandel,
qvinna, till intet dömes (a[76]).

---

a[74]) Berättelsen om Hallfreds dröm och underrättelsen om konung Olofs fall finnes nästan ordagrant lika i alla tre redactionerna af sagan.

a[75]) Jemför anm. a[4].

a[76]) Construction: Ek hef [1]) illrar tiðar fengit [2]) auðs alldrengiliga [3]) (Gramr ok Jarl hefir [4]) framdan [5]) mik gjöllu [6]) gulli), ef ek skal, gjálfrteigs [7]) mörk, gjalda matvísum Grísi fyrir minstan verka, en hefk eigi glapskyldir [8]).

Var.: [1]) hof, Flatb. [2]) Fingit, AM. 132 (Gisl.). [3]) Alldrengila, FmS. [4]) Ok, AM. 132; um AM, 62. [5]) Framan, Skh. [6]) Gæddan, AM. 132; gjöllnu, FmS., Flatb; goldnu, Skh. [7]) Gjálft teigs, AM, 54. [8]) Glapskuldir, FmS., Flatb., Skh.

I FmS. XII, 67 hänföres illrar tíðar till framdan. Gjálfrteigr, m, brusande fält, haf; mörk gjálfrteigs, hafvets skog,

Thorkel bad honom upphöra med visorna, "och lemna fram någon dyrbarhet, äfven om det ej är af konungens". Då lemnade Hallfred ringen, han fått af Sigvalde, och derpå skildes de.

11 Kap.

Sedan for Hallfred söderut öfver fjällslätten och lemnade boet åt Valgerd, sin syster, men han sjelf for utomlands från Kolbeinså-os och kom till Orkneyöarne; derifrån for han till Norge och kom till Sognsjön om vinternatts tid (a77) och sporde då om konung Olofs fall. Han diktade då Olofs drapa, hvari följande omqväde finnes:

Landen i Nord äro öde
alla vid konungens bortgång;
all vår frid vid tappre
Tryggvasons fall blef krossad (a78).

---

qvinnan, "in vocativo" (Eg. Lex.). Eg. föreslår ShI. III, 27 rättelsen gjalfr-leigs (ɔ: leygs), hafvets eld, guldet, i hvilket fall mörk fattas såsom object till gjalda. Glapskuld, f, skuld, plikt för ett fel; här (Eg. ShI.) plikt för kärlekshandel (glepja, mulierem pellicere. "Quo dicto oblique Grisio in mentem revocat suum cum ipsius uxore commercium"). Ordagranna öfvers.: I en olycklig stund har jag på ett tappert sätt fått rikedom (konung och jarl hafva begåfvat mig med klingande guld), om jag, o qvinna, skall gälda matsnälle Gris för minsta sång och ej får plikta för kärlekshandel. Vigf. construerar sista helm.: Ef ek skal gjalda matvísum Grísi glapskyldir fyrir minstan verka, ok hefek eigi mörk gjalfrteigs, om jag skall erlägga böter till Gris för den minsta sång och ej har (får) qvinnan.

a77) Året delades i tvenne hälfter, misseri, vinter- och sommarhalfvan, och började med den förra, som räknades från "vinternatten", den 14 Oktober. Sommarhalfvan räknades från den 14 April (sumarnat; båda tidsbestämningarne förekomma i våra gamla lagar t. ex. SML., VML.). Vid vinternatt anställdes i hedendomen det stora höstoffret, då man offrade för godt år i allmänhet, och då man äfven offrade åt Disorna, slägtens skyddsandar (Holmberg N. u, H. sidd. 348, 593).

a78) Construction: Norðr[1]) eru öll lönd um[2]) orðin auð

Han tog konung Olofs fall sig så nära, att han ej var förnöjd med något och tänkte att fara söderut till Danmark eller österut till Svithjod. De lade in i en afsides belägen vik. Hallfred sporde, att Erik jarl (a[79]) var icke långt derifrån i land. Han föresatte sig att dräpa jarlen, äfven om han sjelf genast blefve dödad, och om natten drömde han, att konung Olof kom till honom och sade: "denna plan, som du förehar, är onyttig; dikta hellre en drapa om jarlen". Om morgonen derefter gick Hallfred till gården, der jarlen var, och in i stugan, der jarlen drack. Hallfred blef igenkänd; han blef gripen och förd till jarlen; jarlen ville låta dräpa honom, derför att han misshandlat Thorleif den vise, och befalde att binda honom, men när bojan bars fram, fattade han i den och ryckte den ifrån honom, som skulle pålägga den, och slog honom i hufvudet, så att han genast fick bane. Jarlen befalde dem att genast dräpa honom, att han ej skulle göra mera ondt. En gammal man nere på bänken steg då upp och gick fram för jarlen och bad honom skänka Hallfred lifvet, och det var Thorleif den vise. Då sade jarlen: "minst lämpligt är, att du ber om fred för honom, eller mins du icke, att han misshandlade dig?" Thorleif svarar: "det vill jag, Herre, att Hallfred får

---

at[3]) gram dauðan[4]); allr friðr lemsk[5]) af falli flugstyggs[6]) Tryggvasonar.

Var.: [1]) Så Odd Munk ÓT. sid. 61; nú AM. 132. [2]) Of, Odd Munk. [3]) Of, ibm. [4]) Dessa två versraderna lyda i Flatb. och Skh.: Aud eru öll um ordin || ættlönd um gram daudan, der assonancen saknas i båda raderna. [5]) Glepsk, Flatb., Skh., Odd Munk. [6]) Fjölstyggs, Flatb., Skh. Versen saknas i FmS.

Läsarten Noðr måste antagas vara riktig, för assonancens skull. Flugstyggr, adj, den som skyr flykt, oförskräckt. Vigf. har samlat styckena af denna Hallfreds sjette dikt ur Hkr., FmS., Flatb. Fgsk.

a[79]) FmS. och Flatb. tillägga: Hákonarson.

fred" (a[80]). Iarlen sade att det skulle ske, som han ville. Thorleif tog Hallfred i sitt följe; han sade till Hallfred: "vill du, att jag dömer mellan jarlen och dig?" Hallfred sade sig gerna vilja det. "Då skall du dikta en sång om jarlen, och haf den färdig inom trenne nätter" (a[81]). Och när tre nätter voro lidna, föredrog Hallfred qvädet, och det börjar så:

Stridslystne! Värdig är du
prisande qväde att höra (a[82]).

Jarlen lönade honom väl för qvädet, "men jag vill icke hafva dig hos mig, för Olof Tryggvasons skull". Thorleif bjöd Hallfred till sig, och dit for han. Thorleif visade sig som en utmärkt man mot honom; och om sommaren for Hallfred ut till Island och kom med sitt skepp i Leiruvåg på sydkusten. Då bodde Önund på Mosfell. Hallfred var skyldig en half mark silfver till en af Önunds huskarlar och svarade denne något hårdt (på hans anfordran). Huskarlen kom hem och omtalade sin svåra belägenhet. Rafn sade, att man kunde vänta slikt, att han skulle blifva underlägsen i deras tvist. Och om morgonen derefter red Rafn till skeppet och tänkte hugga af tåget och hindra Hallfreds bortfärd, Sedan deltogo flera i att förlika dem,

---

a[80]) I FmS. och Flatb. lyder Thorleifs svar: Hallfreðr átti þá kost at gera við mik, hvat er hann vildi, en hann gaf mèr líf ok þar með annat auga í móti boðskap Olafs konúngs, ok lagði sik svá í hættu fur mik; nú vil ek herra! at Hallfreðr hafir líf fyrir mín orð". (Jfr. sid. 45).

a[81]) Liksom våra förfäder räknade åren efter vintrarne, räknade de äfven dygnen efter nätterna. Redan Tacitus (de mor. Germ. c. XI) yttrar om Germanerna: nec dierum numerum, ut nos, sed noctium computantur; sic constituunt, sic condicunt: nox ducere diem videtur. I Grág. omvexlar räkningen efter nätter (ex. III mánuðr XXX nátta) med den senare, med kristendomen inkomma räkningen efter dagar, och i nästan alla våra landskapslagar förekommer **nat** i betydelsen af dygn.

a[82]) **Af denna Hallfreds sjunde dikt återstår oss endast början.**

och huskarlen fick hälften mer, än han hade att fordra, och derefter skildes de (a[83]). En annan sommar derefter foro Hallfred och Gunnlög Ormstunga tillsamman och kommo till Melrakkaslätt, men då hade Rafn fått Helga (a[84]). Hallfred sade Gunnlög, huru det hade gått honom och Rafn. Hallfred var ofta på resor och gladde sig ej åt något efter konung Olofs fall. Han for till Svithjod för att se till sin son Ödgisl och sin egendom (a[85]); han tänkte att bofästa sig der; Hallfred var då nära fyratio år, när han ville fara till Island för att hemta sin egendom; hans son Hallfred var då med honom; de hade en svår sjöresa. Hallfred öste för sin del, men var dock mycket sjuk. Och en dag, då han gick ifrån ösningen, satte han sig på segelstången, och i detsamma slog en våg honom ned i skeppet och stången ofvanpå honom. Då sade Thorvald: "tog det illa, broder?" Han qvad:

Stången kastad af vinden
slog mig vid hjertat och sidan.
Vågslag eder knappast
någongång så träffat.

Hafvet slog mot skeppet,
mycket våt har jag blifvit.
Ej torde fuktiga vågen
skalden vilja skona (a[86]).

---

a[83]) Berättelsen om Hallfreds tvist med Önund och sammanträffande med Gunnlög Ormstunga saknas i FmS., men finnes i Flatb. Önund på Mossfell var fader till Rafn eller, såsom han vanligen kallades, Skald-Rafn, bekant för sina strider med Gunnlög. I Gunnl. Ormst. S. kap. 10 berättar Hallfred sjelf för Gunnlög om tvisten med Rafn och säger, att han måst underkasta sig Rafns dom och fått betala en mark i st. f. en half till Rafns (ej Önunds) huskarl.

a[84]) Gunnlög hade varit hos Erik jarl i Throndhjem och skulle fara till Island sent på sommaren år 1010 (Gunnl. Ormst. S. p. a. st.) och fick då följa med Hallfred. Denna tidsbestämning öfverensstämmer ej med vår sagas, och Vigf. um tímat. 384 antager, att Hallfred for till Island år 1005, samt tillägger, att han året derefter (1006) åter for ut i sällskap med Gunnlög, hvilket senare uppteckmaren af Hallfreds saga ej nämner.

a[85]) FmS. och Flatb. inskjuta: **þvíat þá var andaðr Þórarr mágr hans.**

a[86]) Construction: **hreggblásnum [1]) ási hnauð mèr [2]) við**

De tyckte sig se, att han var sjuk, och ledde honom bort i skeppet och redde honom ett läger och frågade, huru han trodde, att det skulle gå. Han qvad:

Ofta med hvita handen
ögonbrynen de mjuka
torka månd välklädda qvinnan
(utmärkt sinne hon eger),
om sköldbärarne skola
kasta mig död från skeppet.
Redan förut jag sorger
gjort det unga vifvet (a[87]).

---

hjarta ok [3]) síðu, áfall [4]) hefir varla [5]) tekit [6]) yðr [7]) svá [8]) at öðru; marr [9]) hnauð [10]) mínum knerri, em ek of látinn [11]) mjök vátr, úrþvegin [12]) aldan muna [13]) eira sínu skáldi.

Var.: [1]) hreggbláсinn, FmS.; hreggblásit, Flatb., Skh. [2]) Væri, Skh. [3]) Utelemnas af FmS., Flatb., Skh. [4]) Aflat, FmS.; aflast, Flatb., Skh. [5]) Skafli, FmS., Flatb., Skh. [6]) Báru, ibm. [7]) Úðr, FmS. [8]) Mjök, FmS., Flatb., Skh. [9]) Så ibm.; meirr, AM. 132. [10]) Skotar, FmS.; skotrar, Flatb., Skh. [11]) Af nökkvi, FmS., Flatb.; at nökkvi, Skh.; alii af lotum Eg. ShI. [12]) Så FmS., Flatb.; úrþæginn AM. 132; úþveginn, AM. 54; ytur þveginn, Skh. [13]) Munat, FmS., Flatb., Skh.

Hreggblásinn, blåst, kastad af vinden. Úrþveginn, tvättad, fuktig. Eira, spara, skona. Ordagranna öfvers.: den af vinden kastade stången träffade hjertat och sidan, vågen har knappt någon annan gång träffat eder så. Hafvet slog mitt skepp; jag har blifvit mycket våt; fuktiga vågen månde ej skona sin skald.

a[87]) Construction: Fjölerrin [1]) Rind [2]) hördúks [3]) mun [4]) þerra mjök [5]) hvítri hendium [6]) mjúka [7]) brá, (fljóð gat fremdar æði [8]); ef meiðar morðveggs [9]) skulu [10]) leggja mik dauðan út [11]) um borð; ek var úngu fljóði áðr at [12]) sútum.

Var.: [1]) frá bærrin, AM. 53; far leirinn, AM. 54; fjölerrit, Flatb., AM. 62; fjöld enni, Skh. [2]) Så FmS.; sprund, AM. 132; grund, Flatb., Skh., AM. 62. [3]) Så FmS., Flatb.; hördúki, AM. 132 (Gisl.); hárdúks, AM. 54; hörduk, Skh. [4]) Brá, FmS. [5]) Mèr, FmS.; sèr Flatb., Skh. [6]) Sem Skh. [7]) Strjúka, Skh. [8]) Jóði, Fms., alii óði; orði AM. 132 enl. Eg. ShI. [9]) Morðheggs, FmS., Flatb., Skh.; norðheggs, AM. 54. [10]) Í land AM. 54. [11]) Umt, AM. 132 enligt Eg. ShI. [12]) Með, AM. 53.

Fjölerrinn, mycket käck. Rind, f, Vales moder (SE. 39); lindukens Rind ɔ: Kolfinna. Morðveggr, m, stridens vägg, skölden; sköldens träd, krigarne. Ordagranna öfvers.: raska lindukens

Då sågo de en qvinna gå efter skeppet; hon var stor och hade brynja; hon gick på böljorna som på land. Hallfred blickade på henne och såg, att det var hans fylgja. Hallfred sade: "jag uppsäger all gemenskap med dig". Hon sade: "vill du, Thorvald, taga emot mig?" Han sade sig icke vilja det. Då sade Hallfred unge: "jag vill taga emot dig." Sedan försvann hon. Då sade Hallfred: "dig, min son, vill jag gifva svärdet, jag fått af konungen, men de andra dyrbarheterna skall man lägga i kistan hos mig, om jag dör [här på skeppet". Då qvad han detta:

Ung var jag hård i tungan.	Intet jag fruktar, det vet jag,
Sorglöst dö jag månde,	utom för helvetet. Styre
om jag genast visste,	Gud, hvar jag skall vistas.
att min själ vore frälsad.	Dö en hvar dock måste (a[88]).

Kort derefter dog han och blef lagd i kista och hans dyrbarheter hos honom, kappan, hjelmen och ringen, och

---

gudinna månde ofta med hvita handen torka de mjuka ögonbrynen (qvinnan har godt sinne), om sköldbärarne skola kasta mig död öfver bord; jag förorsakade förut den unga qvinnan sorg.

a[88]) Construction: ek munda[1]) nú andast sorglaust[2]), ef ek vissa[3]) sálu minni senn[4]) borgit, ungr var ek harðr í tungu; ek veit at[5]) of sýtig[6]) vætki, nema hræðumk[7]) helvíti; valdi Guð, hvar[8]) aldri skal slíta; dauðr verðr hverr.

Var.: [1]) mundi, Flatb., Skh. [2]) Sirglavst, Skh. [3]) Vissag, Flatb., Skh. [4]) Sænn, AM 53; sönn, AM. 62. [5]) Utelemnas af Flatb. och Skh. [6]) Um syting, Skh. [7]) I hörðum, för nem'a hræðumk, Flatb., Skh.; í hörðu, AM. 62; nemak, AM. 53. [8]) Hvört, Flatb. Skh; hvart, AM. 62.

Eg. Shl. hänför senn, mox, till andast. Nema, utom att, kan äfven här fattas = nè, och icke. Ordagranna öfvers.: nu månde jag dö sorglöst, om jag visste min själ blifva genast bergad; jag vet att jag rädes intet, utom att jag fruktar helvetet. Vare det i Guds hand, hvar jag skall tillbringa mitt lif; hvar och en skall dö. Denna vers saknas i AM. 132, men har blifvit citerad af Vigf. ur FmS. och Flatb.

allt samman sköts öfver bord (a[89]). Kistan kom till ön Helga i Söderöarne, och Abbotens tjenare funno henne. De bröto upp kistan och stulo godset och sänkte liket i ett stort träsk. Abboten drömde genast om natten, att konung Olof kom till honom; han var vred och sade honom hafva onda tjenare; "de hafva sönderbrutit min skalds skepp och stulit hans egendom och bundit en sten om halsen på honom; ransaka dem nu (a[90]), eljest torde förskräckliga ting hända eder". Sedan blefvo tjenarne gripna och bekände och fingo frihet. Hallfreds lik blef flyttadt till kyrkan och begrofs med prakt; en kalk blef gjord af ringen, ett altartäcke af kappan och ljusstakar af hjelmen. Thorvald och hans sällskap kommo i land och foro till Ottarsstad och voro der om vintern. Thorvald for ut om sommaren, men Hallfred satte bo på Ottarsstad; han kallades Vandrædaskald, han var en berömd och lycklig man; många män härstamma från honom.

Här slutar berättelsen om Hallfred.

---

a[89]) Enligt denna sagas berättelse skulle Hallfred hafva varit omkring fyrtio år, då han dog, och hans död skulle hafva inträffat omkring år 1007 eller 1008. Vigf. um tímat. 384 anmärker, att man på Hallfred den yngres ålder kan se, att fadrens död inträffat något senare; sonen var nemligen vuxen, då dödsfallet timade. Troligen lefde Hallfred till år 1014 och var då vid sin död något öfver fyrtiofem år gammal.

a[90]) Slutet af sagan, som i AM. 132 är fullt af lacuner, har Vigf. hemtat ur FmS. och Flatb.